

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

**Випускна робота бакалавра
на тему «Аналіз і оцінювання прибутковості та рентабельності
підприємства»**

Розробила студентка групи 401-ЕФ
Ребане Анастасія Віталіївна

Полтава 2023

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Випускна робота бакалавра

**на тему «Аналіз і оцінювання прибутковості та рентабельності
підприємства»**

Виконала: студентка 4-го курсу, групи 401-ЕФ
Спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньо-професійною програмою «Фінанси,
банківська справа та страхування»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Ребане А.В.
Керівник: д.е.н., професор Варналій З.С.
Рецензент: директор ТОВ «Паливна компанія
Дизойл» Кобиляшний В.М.

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень із
праць інших авторів без відповідних посилань
Ребане А.В.

Підтверджую достовірність даних, використаних
у роботі
Ребане А.В.

Полтава, 2023 року

АНОТАЦІЯ

Ребане А.В. Аналіз і оцінювання прибутковості та рентабельності підприємства. Рукопис. Випускна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування», Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Полтава, 2023.

Робота містить 102 сторінки, 22 таблиці, 20 рисунків, список літератури з 87 джерел та 5 додатків.

Ключові слова: підприємство, прибуток, прибутковість, рентабельність, доходи, витрати.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних та прикладних аспектів аналізу прибутковості та рентабельності підприємства, обґрунтування напрямів їх підвищення.

Об'єктом дипломної роботи є прибутковість та рентабельність ПрАТ «Оболонь».

Предметом дипломної роботи є процес аналізу прибутковості та рентабельності підприємства.

У випускній роботі розглянуто комплекс питань, пов'язаних із дослідженням економічної сутності прибутку та його значення в забезпеченні рентабельності діяльності підприємства, з'ясуванням факторів, що впливають на прибутковість та рентабельність, дослідженням методичних підходів аналізу прибутковості та рентабельності підприємства, проведенням аналізу та визначенням напрямів підвищення рівня прибутковості та рентабельності досліджуваного підприємства.

Інформаційну базу дослідження становлять відповідні законодавчі та нормативно-правові акти з питань організації діяльності підприємств в Україні; монографії; підручники та наукові статті з питань аналізу прибутковості та рентабельності підприємств; фінансова звітність ПрАТ «Оболонь».

ANNOTATION

Rebane A.V. Analysis and evaluation of profitability and profitability of the enterprise. Manuscript. Graduation thesis for the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" under the educational-professional program "Finance, Banking and Insurance", National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic", Poltava, 2023.

The paper contains 102 pages, 22 tables, 20 figures, a list of references from 87 sources and 5 appendices.

Keywords: enterprise, profit, profitability, profitability, income, expenses.

The purpose of the thesis is to study the theoretical and applied aspects of the analysis of profitability and profitability of the enterprise, substantiation of directions for their improvement.

The object of the thesis is the profitability and profitability of PJSC Obolon.

The subject of the thesis is the process of analyzing the profitability and profitability of the enterprise.

The final work considers a set of issues related to the study of the economic nature of profit and its importance in ensuring the profitability of the enterprise, clarifying the factors influencing profitability and profitability, research methodological approaches to analyzing profitability and profitability of the enterprise, analysis and determination of areas increasing the level of profitability and profitability of the studied enterprise.

The information base of the study consists of relevant laws and regulations on the organization of enterprises in Ukraine; monographs; textbooks and scientific articles on the analysis of profitability and profitability of enterprises; financial statements of PJSC Obolon.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Прибуток: економічна сутність та значення в забезпеченні рентабельності суб'єкта господарювання.....	6
1.2. Фактори, які впливають на рівень прибутковості та рентабельності підприємства.....	14
1.3. Методичні підходи до аналізу прибутковості та рентабельності підприємства.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ І ОЦІНЮВАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПРАТ «ОБОЛОНЬ».....	32
2.1. Фінансово-економічна діяльність ПрАТ «Оболонь»: загальна характеристика та аналіз.....	32
2.2. Аналіз прибутковості діяльності підприємства.....	51
2.3. Аналіз рентабельності ПрАТ «Оболонь».....	60
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПРАТ «ОБОЛОНЬ».....	66
3.1. Прогнозування обсягу прибутку підприємства на плановий період.....	66
3.2. Резерви зростання прибутковості та рентабельності ПрАТ «Оболонь».....	77
ВИСНОВКИ.....	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	94
ДОДАТКИ.....	102

				ВР 401-ЕФ 19066						
	П. І. Б.	Підпис	Дата							
<i>Розроб.</i>	<i>Ребане А.В.</i>			Аналіз і оцінювання прибутковості та рентабельності підприємства						
<i>Перевір.</i>	<i>Варналій З.С.</i>									
<i>Н. Контр.</i>	<i>Глушко А.Д.</i>									
<i>Затверд.</i>	<i>Птащенко Л.О.</i>									
				<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%;">Літ.</td> <td style="width: 25%;">Арк.</td> <td style="width: 50%;">Аркушів</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">102</td> </tr> </table> Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування	Літ.	Арк.	Аркушів	3	3	102
Літ.	Арк.	Аркушів								
3	3	102								

ВСТУП

Актуальність теми. У контексті посилення деструктивного впливу зовнішніх факторів, забезпечення прибутковості та рентабельності стають основними завданнями для забезпечення фінансової стійкості та ефективності функціонування підприємства.

Досягнення прибутковості відіграє важливу роль у забезпеченні матеріально-технічного забезпечення виробничого процесу. Високий рівень прибутковості дозволяє залучати необхідні капіталовкладення для технологічного оновлення виробництва та впровадження інновацій, що в свою чергу сприяє підвищенню якості продукції, розширенню обсягів діяльності і підсиленню конкурентних позицій на ринку.

Однак, забезпечення прибутковості та рентабельності не є простим завданням. Воно вимагає комплексного підходу та уваги до таких аспектів, як управління фінансами, ефективне використання ресурсів, оптимізація виробничих процесів, аналіз ринку та конкурентного середовища, а також розробка стратегій розвитку та маркетингових заходів.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних та прикладних аспектів аналізу і оцінювання прибутковості та рентабельності підприємства, обґрунтування напрямів їх підвищення.

Основними завданнями дипломної роботи є:

- обґрунтувати економічну сутність прибутку та значення в забезпеченні рентабельності діяльності підприємства;
- виявити і охарактеризувати основні фактори, що впливають на прибутковість та рентабельність;
- дослідити методичні підходи до аналізу прибутковості та рентабельності підприємств;
- охарактеризувати фінансово-економічну діяльність ПрАТ «Оболонь»;

- провести оцінку рівня та динаміки доходів і витрат аналізованого підприємства та його прибутковості;
- оцінити стан рентабельності ПрАТ «Оболонь»;
- здійснити прогноз обсягу прибутку досліджуваного підприємства на плановий період;
- розробити заходи щодо підвищення прибутковості та рентабельності ПрАТ «Оболонь»;

Об'єктом дипломної роботи є прибутковість та рентабельність ПрАТ «Оболонь».

Предметом дипломної роботи є процес аналізу прибутковості та рентабельності підприємства.

Інформаційна база. Інформаційну базу дослідження становлять відповідні законодавчі та нормативно-правові акти з питань організації діяльності підприємств в Україні; монографії; підручники та наукові статті з питань аналізу прибутковості та рентабельності підприємств; фінансова звітність ПрАТ «Оболонь».

Методи дослідження. В дипломній роботі використовуються економіко-статистичні, економіко-математичні методи, методи аналізу та синтезу, порівняльних характеристик.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність прибутку та його значення в забезпеченні рентабельності підприємства

В умовах зростання самостійності суб'єктів господарювання важливою стає реалізація принципів самоокупності та самофінансування. Це означає, що компанія повинна мати достатньо фінансових результатів, які дозволяють завершити цикл своєї діяльності та стати основою для наступного циклу. У цьому контексті прибуток є ключовим критерієм ефективності функціонування суб'єкта господарювання. Він характеризує кінцевий результат всіх видів діяльності підприємства та формує приріст активів власників. Прибуток є індикатором того, наскільки успішно компанія веде свою діяльність, генерує доходи та виявляється в збільшенні вартості активів, що належать власникам.

Забезпечення достатнього рівня прибутку є важливим завданням для підприємства. Це може бути досягнуто шляхом ефективного управління витратами, підвищення продуктивності, розширення ринків збуту, впровадження інновацій, оптимізації фінансової політики та інших заходів. Загалом, забезпечення прибутку є важливим фактором для сталого розвитку суб'єктів господарювання та їх здатності до самофінансування та самоокупності. [1].

Прибуток є важливим показником ефективності підприємства і відображає його фінансові результати. Розмір прибутку безпосередньо залежить від різних аспектів підприємницької діяльності, таких як технологія та організація виробництва, система управління, якість та обсяг продукції, рівень витрат і цін, продуктивність праці та інші фактори.

Основна роль прибутку полягає в тому, що він забезпечує зміцнення державного бюджету, сприяє інвестиційній привабливості та діловій активності підприємств у будь-якій галузі економічної діяльності. Прибуток є основною силою ринкового механізму господарювання і виступає як джерело рентабельності, економічного і соціального розвитку підприємства та країни в цілому.

Зміцнення ролі прибутку також пов'язане з системою його розподілу. Власники підприємства зацікавлені в збільшенні загальної суми прибутку, але особливу увагу приділяють тій його частині, яка є у розпорядженні підприємства і виступає як основне джерело коштів для виробництва, соціального розвитку та матеріального заохочення працівників. Підвищення фінансових результатів компанії також відображає інтереси найманих працівників, які зацікавлені у збільшенні своїх доходів через заробітну плату та участь у прибутках.

Значення прибутку в забезпеченні ефективного функціонування суб'єкта господарювання доцільно представити у вигляді схеми (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Значення прибутку в забезпеченні ефективності функціонування суб'єктів господарювання

Прибуток є важливою економічною категорією, яка відіграє суттєву роль у функціонуванні суб'єктів господарювання та національної економіки в цілому. Однак, через різноманітність інтересів і підходів вчених, визначення прибутку може варіюватись.

В економічній літературі можна знайти кілька підходів до трактування поняття прибутку. Один з них – це прибуток як різниця між виручкою від реалізації товарів або послуг та витратами на їх виробництво та збут. Цей підхід базується на традиційній концепції бухгалтерського обліку і вважає прибуток показником ефективності діяльності підприємства.

Інший підхід визначає прибуток як дохід, який залишається після відрахування всіх витрат, включаючи витрати на капітал. Цей підхід розглядає прибуток як показник економічної рентабельності та враховує вплив капіталовкладень на досягнення прибутковості.

Третій підхід визначає прибуток як дохід, який отримує власник капіталу за його вкладення. Цей підхід акцентує увагу на ролі власника капіталу як ризикового фактора та визнає прибуток як винагороду за ризиковані інвестиції.

Оскільки немає єдиного погляду на визначення поняття прибутку, різні підходи можуть застосовуватись залежно від контексту дослідження або аналізу. Підходи до трактування поняття «прибуток» згруповані та представлені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Наукові підходи до трактування поняття «прибуток»

№ з/п	Автор	Визначення
1	2	3
1.	Азаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. [2]	Прибуток становить собою різницю між загальною сумою доходів і витратами на виробництво та реалізацію продукції.
2.	Буряковський В.В. [3]	Прибуток – це грошовий вираз основної частини грошових збережень, створених підприємством будь-якої форми власності.
3.	Мочерний С.В. [4]	Прибуток – це перетворена, похідна форма додаткової вартості, яка з кількісного аспекту є різницею між ціною продажу і витратами капіталу на її виробництво.

Продовження табл. 1.1

1	2	3
4.	Предборський В.А. [5]	Прибуток є одним з узагальнюючих показників діяльності і окремого підприємця, і підприємства, і галузі, і економіки у цілому.
5.	Білик В.О. [6]	Прибуток: 1) є результатом капіталу як обов'язкового фактора будь-якого виробництва; 2) винагорода капіталіста за відстрочку особистого споживання власного капіталу, за ризик в очікуванні ефекту від вкладених у виробництво засобів; 3) як трудовий дохід від підприємницької діяльності; 4) як результат існування монополії.
6.	Мочерний С.В. [7]	Прибуток – одна з форм чистого доходу в умовах розвинутих товарно-грошових відносин, що виражає вартість додаткового частково необхідного продукту. За своєю величиною прибуток – це різниця між продажною ціною товару і витратами на його виробництво
7.	Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. [8]	Прибуток: 1) сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати; 2) перевищення сукупних доходів над сукупними витратами.
8.	Гальчинський А.С. [9]	Прибуток – різниця між продажною ціною товару або послуги і витратами виробництва. Виражає вартість додаткового і частково необхідного продукту.
9.	Осовська Г.В., Юшкевич О.О. [10]	Прибуток – перевищення доходів від продажу товарів та послуг над витратами на виробництво і продаж цих товарів; один із найважливіших показників фінансових результатів господарської діяльності підприємства, підприємця. Прибуток обчислюється як різниця між виручкою від реалізації продукту господарської діяльності та сумою витрат факторів виробництва на цю діяльність у грошовому вираженні.
10.	Ільчук М.М., Іщенко Т.Д. [11]	Прибуток визначається зменшенням суми скоригованого валового доходу звітного періоду на суму валових витрат платника податку і суму амортизаційних відрахувань.
11.	Філімоненков О.С. [12]	Прибуток – це частина вартості додаткового продукту, додатковий продукт, виражений у грошах частина чистого доходу, одна з його форм.
12.	Біла О.Г. [13]	Прибуток – позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва і зрештою свідчить про рівень і якість виробленої продукції, рівень собівартості.
13.	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [14]	Прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.

Поняття «прибуток» включає в себе різні аспекти і може мати різні визначення залежно від контексту. Ось кілька можливих визначень поняття «прибуток»:

1. Перетворена форма додаткової вартості: в рамках марксистської теорії, прибуток розглядається як перетворена форма додаткової вартості, яка сформована в процесі суспільного відтворення для задоволення інтересів підприємства та його власників. В цьому контексті прибуток є результатом експлуатації праці та нерівних відносин у виробничому процесі.

2. Критерій фінансової стійкості та стабільності підприємства: прибуток може бути використаний як критерій фінансової стійкості та стабільності підприємства. В цьому контексті прибуток відображає рентабельність вкладення коштів в активи підприємства та його здатність до забезпечення прибутковості та фінансової стійкості на тривалий термін.

3. Різниця між ціною товару та витратами на виробництво: прибуток також може розглядатися як різниця між ціною товару або послуги та витратами на їх виробництво. Це визначення прибутку використовується в контексті мікроекономіки та бізнесу, де прибуток відображає ефективність виробництва та можливість здобутку для підприємства.

4. Фінансова категорія, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства: прибуток може бути розглянутий як фінансова категорія.

З точки зору Філімоненкова О.С., прибуток – це частина вартості додаткового продукту, додатковий продукт, виражений у грошах частина чистого доходу, одна з його форм [12]. Водночас, дана дефініція значною мірою є не повною, оскільки не розкриває звідки саме утворюється ця вартість додаткового продукту.

Згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», прибуток розглядається як сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Згідно з цим визначенням прибуток розглядається однобічно, виключно з точки зору

бухгалтерського обліку, як свідчення успішної чи збиткової діяльності компанії.

Підсумовуючи вищезазначене, доречно трактувати прибуток як дохід на вкладений капітал, який є винагородою підприємця за ризиковість діяльності, який розраховують як різницю між сукупним доходом і сукупними витратами.

Роль, значення та можливості використання прибутку у повному обсязі здатні схарактеризувати його функції. Дослідження підходів науковців до функцій прибутку, дозволяє зробити висновок, що домінуючою є позиція, що прибуток виконує оціночну (облікову), стимулюючу, розподільчу та соціальну функції. Так, Л.В. Вороніна, притримується думки, що прибуток виконує три функції, а саме: відтворювальну, стимулюючу та узагальнюючу, як оціночного показника діяльності підприємства [2, с. 203]. О.Р. Кривицька доводить доцільність уточнення функцій прибутку, де поряд з функцією оцінки та функцією економічних стимулів виділяють функцію економічної вартості, оскільки прибуток відображає економічні відносини, завдяки яким потреби та інтереси людини або групи людей передаються речам, предметам, інтелектуальним досягненням та мають вартісну оцінку [3, с. 5].

Загалом, прибуток має різні функції [4; 5] і значення, включаючи винагороду за ризик, джерело фінансування, показник ефективності, забезпечення стійкості та розподіл доходу.

1. Винагорода за ризик: прибуток є компенсацією за прийняття ризику підприємницької діяльності. Підприємець, інвестор або власник підприємства отримують прибуток як нагороду за ризик, пов'язаний з вкладеними коштами та зусиллями.

2. Механізм фінансування: прибуток може бути використаний як джерело фінансування для розвитку підприємства. Прибуток, зароблений в результаті господарської діяльності, може бути вкладений в розширення виробництва, придбання нового обладнання, інвестиції в дослідження та розвиток, або виплати дивідендів акціонерам.

3. Показник ефективності: прибуток є показником ефективності та успішності підприємства. Висока рівень прибутку вказує на те, що підприємство ефективно використовує свої ресурси, генерує достатній обсяг продукції або послуг, що задовольняють попит ринку, і має конкурентні переваги.

4. Забезпечення стійкості: прибуток відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості та стабільності підприємства. Він дозволяє підприємству забезпечувати свої поточні та майбутні фінансові зобов'язання, відшкодувати кредиторам, вести розвиток та резервування на майбутні інвестиції.

5. Розподіл доходу: прибуток також використовується для розподілу доходу між різними зацікавленими сторонами. Це може включати виплату дивідендів акціонерам, заробітну плату та премії співробітникам, інвестиції в соціальні програми або благодійність.

Враховуючи погляди вчених на економічну сутність та значення прибутку, доречно виокремити два головних підходи до його формування: бухгалтерський та економічний (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Підходи до формування прибутку суб'єктів господарювання

Отже, прибуток є одним з основних джерел самофінансування підприємств, формування централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів. За рахунок прибутку відбувається формування в значному обсязі бюджетних ресурсів держави, здійснюється фінансування розширення підприємств, матеріальне стимулювання робітників, вирішення соціально-культурних заходів тощо. У зв'язку зі значенням прибутку в розвитку підприємств і забезпеченні інтересів його власників доречно дослідити фактори, які впливають на його формування.

1.2. Фактори впливу на прибутковість та рентабельність підприємства

Основним показником, що характеризує фінансові результати підприємства, є прибуток. Він визначає основну мету підприємницької діяльності. У сучасних економічних умовах прибуток вважається основним фактором діяльності будь-якого суб'єкта, що впливає на можливість фінансування багатьох програм підприємства, пов'язаних із розширенням потужностей, підвищення якості продукції, посиленням конкурентоспроможності, завоюванням нових сегментів ринку. ринкове середовище та ін. Тому необхідно враховувати, що на формування прибутку як фінансового результату підприємства впливає низка зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають. Здатність компанії враховувати ці фактори або передбачити їх зміну дозволяє їй працювати більш ефективно та з меншим ризиком втрати прибутку. А для цього потрібно знати, які фактори впливають, ознайомитися з їхньою класифікацією та виділити найважливіші для власного бізнесу.

Фактори – це елементи, причини й умови, які можуть розглядатися як рушійні сили економічних явищ, що відбуваються, і процесів, чия дія, кінець кінцем, знаходить віддзеркалення в рівнях, темпах зростання, абсолютних величинах конкретних показників або цілої групи економічних ознак [19].

В економічній теорії за час існування категорії прибуток, різними вченими-економістами було охарактеризовано фактори, що впливають на розміри прибутковості підприємства. В своїх наукових працях вони трактували їх вплив та наводили перелік можливих наслідків, як позитивного так і негативного характеру. В таблиці 1.2 наведено погляди деяких вчених-економістів, щодо факторів які мають вагомий вплив на розміри кінцевого результату діяльності підприємства прибутку [20].

Таблиця 1.2

Основні погляди на фактори, що впливають на величину прибутку

Автор	Визначення поглядів
1	2
Бланк І.О.	...механізм управління формуванням операційного прибутку базується з урахуванням взаємозв'язку цього показника з об'ємом реалізації продукції, доходів і витрат підприємства. Система цього взаємозв'язку має назву «Взаємозв'язок витрат, об'єму реалізації і прибутку» (СVP) і дозволяє виявити роль окремих факторів в формуванні операційного прибутку та забезпечити ефективне управління цим процесом на підприємстві.
Мазаракі А.А.	...прибуток торговельного підприємства як результативний показник його діяльності залежить від ціни реалізації і закупівлі товарів, кількості проданих товарів, різниці між доходами, витратами обігу і витратами від іншої (позареалізаційної) діяльності. Управління даними факторами та їх прогнозування дозволяє забезпечити отримання необхідного прибутку.
Кірейцева Г.Г.	Внутрішні фактори поділяються на виробничі і позавиробничі. Виробничі фактори характеризують наявність і використання засобів і предметів праці, трудових і фінансових ресурсів і, в свою чергу, поділяються на екстенсивні та інтенсивні. До зовнішніх факторів відносяться природні умови, державне регулювання цін, тарифів, відсотки податкових ставок і пільг, штрафних санкцій та інше. Ці фактори не залежать від діяльності підприємств, але можуть спричиняти значний вплив на величину прибутку.
Поддєрьогін А.М.	... фактори, що впливають на прибуток від реалізації продукції, який залежить від 2 основних показників: обсягу реалізації продукції та її собівартості. На зміну обсягу реалізації продукції впливає зміна обсягу виробництва, залишків нереалізованої продукції, частки прибутку в ціні продукції(рентабельність продукції).

Шуляк П.Н.	... на величину прибутку і її динаміку впливають як залежні від підприємства фактори, так і незалежні від нього. Практично поза сферою впливу підприємства знаходяться кон'юнктура ринку, рівень цін на споживчі матеріально-сировинні і паливно-енергетичні ресурси, норми амортизаційних відрахувань. У певній мірі залежать від підприємства такі фактори, як рівень цін на продукцію, яка реалізується і заробітна плата. До факторів, що залежать від підприємства, відносять рівень господарювання, компетентність керівництва і менеджерів, конкурентоспроможність продукції, організацію виробництва і праці, його продуктивність, стан виробничого і фінансового планування.
------------	---

Розрізняють фактори 1-го, 2-го, ..., n-го порядку. Причому кожний подальший акумулює вплив факторів більш низького порядку. В економічному аналізі широко поширено поняття «показник фактора». Це означає, що даний показник можна розглядати як фактор, визначальний значення іншого показника, але більш високого порядку. Тому, чим вище порядок аналізованого показника, тим більше число факторів визначає його кількісне значення.

До числа економічних ознак вищого порядку відносяться прибуток і рівень рентабельності виробництва. При аналізі цих показників необхідно знати всі можливі фактори, що впливають на їх величину, володіти методикою розрахунку впливу цих факторів на узагальнюючі показники ефективності. Через управління цими факторами на підприємстві можна створити механізм пошуку резервів збільшення прибутку і досягнення необхідного рівня рентабельності [21]. Розмаїття факторів, що впливають на прибуток і рентабельність, вимагає їх класифікації, яка відіграє важливу роль при визначенні основних напрямів пошуку резервів підвищення ефективності господарювання.

Фактори, які впливають на прибуток, можуть класифікуватися за різними ознаками, але основною класифікаційною ознакою, як бачимо з таблиці 1.3, є їх розмежування на зовнішні і внутрішні.

Формування прибутку підприємства залежить від багатьох факторів, які можна поділити на внутрішні та зовнішні. Основні фактори, які впливають на формування прибутку, включають:

1. Цінова політика: рівень цін на товари або послуги, які надає підприємство, має великий вплив на прибутковість. Визначення оптимальних цін, що забезпечують баланс між конкурентоспроможністю і маржинальним прибутком, є важливим фактором у формуванні прибутку.

2. Виробнича ефективність: управління продуктивністю та ефективністю виробничих процесів є ключовим фактором формування прибутку. Збільшення продуктивності праці, оптимізація використання ресурсів і зменшення витрат сприяють збільшенню прибутковості.

3. Управління витратами: контроль над витратами підприємства є важливим фактором формування прибутку. Ефективне управління витратами, оптимізація постачання сировини, раціоналізація ланцюга постачання і зниження непродуктивних витрат можуть позитивно позначитися на прибутковості підприємства.

4. Маркетинг і реклама: ефективна маркетингова стратегія і реклама допомагають залучати більше клієнтів і збільшувати обсяги продажів. Збільшення обсягів продажу може призвести до зростання прибутку, особливо якщо цінова політика підприємства спрямована на досягнення високої маржинальної прибутковості.

5. Конкурентне середовище: стан ринкової конкуренції також впливає на формування прибутку. Конкуренція може змушувати підприємство знижувати ціни або збільшувати витрати на маркетинг для залучення клієнтів. Ефективне управління конкурентною позицією може допомогти зберегти або збільшити прибутковість.

6. Фіскальна політика та регулятиви: податкові ставки, дотації, спеціальні пільги та інші фіскальні заходи, які встановлює держава, можуть впливати на рівень прибутку підприємства. Регулювання у сфері

оподаткування, бухгалтерського обліку та фінансової звітності також можуть мати значний вплив на формування прибутку.

Ці фактори взаємодіють між собою і відіграють роль у формуванні прибутку підприємства. Важливо враховувати їх при розробці стратегій управління та плануванні діяльності підприємства.

Узагальнена та доповнена структура факторів, що впливають на формування прибутку підприємств, наведено на рисунку 1.4.

Внутрішні фактори можна розділити на виробничі та невиробничі, а виробничі, в свою чергу, включають екстенсивні та інтенсивні фактори, які використовуються для поглибленого аналізу [22].

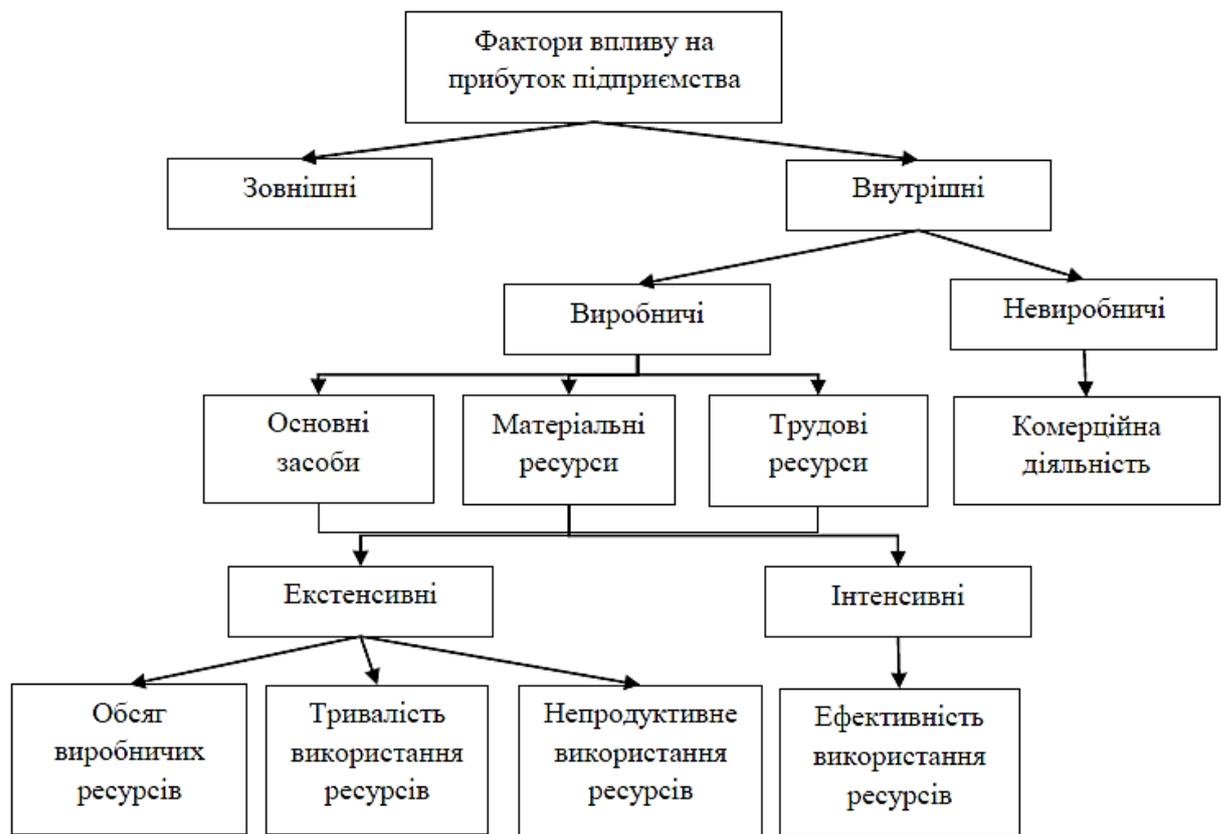

Рис. 1.4. Класифікація факторів, що впливають на величину прибутку

На процес отримання прибутку через кількісні зміни впливають великі чинники: обсяг коштів та предметів праці, фінансові ресурси, час роботи устаткування, чисельність персоналу, фонд робочого дня.

Інтенсивні фактори впливають на процес отримання прибутку через «якісні» зміни: підвищення ефективності обладнання та його якості, використання прогресивних видів матеріалів, зміна технології їх обробки, прискорення оборотності оборотних засобів, підвищення класифікації та продуктивності праці персоналу, зниження трудомісткості та матеріаломісткості виробів, удосконалення організації праці і ефективного використання фінансових ресурсів. У процесі здійснення господарської діяльності підприємства, пов'язаної з виробництвом, реалізацією продукції та отриманням прибутку, ці фактори перебувають у тісному взаємозв'язку та залежності. До невиробничих факторів відносяться постачальницько-збутова та природоохоронна діяльність, соціальна робота та умови життя.

З перерахованих вище факторів, під впливом яких формується прибуток у початковий період діяльності або величина яких змінюється надалі, варто звернути увагу на ті, що відносяться до першого рівня підпорядкованості. Найважливішими з них, що впливають зростання суми прибутку, є збільшення обсягів виробництва та реалізації, зниження собівартості продукції та собівартості продукції, підвищення відпускних цін та поліпшення якості продукції.

На прибуток від реалізації продукції впливає чотири основних факторів першого рівня:

- обсяг реалізації продукції (обсяг виробництва, залишки запасів продукції, кон'юнктура ринку, ринки збуту);
- собівартість продукції (рівень витрат на окремі вироби, ціна на матеріали, адміністративні витрати, витрати на збут);
- структура реалізації (кон'юнктура ринку, ринки збуту);
- ціна на реалізацію продукцію (якість продукції, терміни реалізації, кон'юнктура ринку, ринки збуту, рівень інфляції).

Показник «валовий прибуток» є повним показником діяльності підприємства. В його складі враховується прибуток від усіх видів діяльності. Цей показник використовується для оцінки виконання програм виробництва і

розрахунку завантаження виробничих потужностей [23, с.20]. На зміну суми валового прибутку впливає низка факторів, основними з яких є: обсяг реалізації продукції (обсяг виробництва, залишки запасів продукції, кон'юнктура ринку, ринки збуту); структура реалізації (кон'юнктура ринку, ринки збуту); рівень витрат на 1 грн. реалізованої продукції (рівень витрат на окремі вироби, ціна на матеріали).

Факторами, які впливають на прибуток від операційної діяльності, є:

- доходи (витрати) від реалізації інших оборотних активів;
- доходи (витрати) від реалізації іноземної валюти;
- доходи (витрати) від операційної оренди;
- дохід від списання кредиторської заборгованості;
- нестачі та втрати від псування цінностей;
- дохід (витрати) від штрафів, пені, неустойки;
- втрати від знецінення запасів;
- витрати на дослідження та розробки;
- доходи від повернення безнадійних боргів;
- доходи (витрати) від списаних раніше активів;
- адміністративні витрати;
- витрати на збут.

До складу чинників, які впливають на фінансові результати від інвестиційної і фінансової діяльності, відносять:

- доходи (витрати) від реалізації фінансових інвестицій;
- доходи (витрати) від реалізації майнових комплексів;
- доходи (витрати) від реалізації необоротних активів;
- дохід безоплатно одержаних активів;
- доходи (витрати) від неопераційної курсової різниці;
- дивіденди отримані та сплачені;
- інші доходи (витрати) від фінансових операцій;
- втрати від уцінки необоротних активів тощо.

Поряд з розглянутими факторами формування прибутку слід досліджувати і специфічні фактори, до яких відносять леверидж, облікову політику.

Леверидж в економіці визначається як фактор, незначна зміна якого може призвести до суттєвих змін результативного показника, тобто це потенційна можливість впливати на прибуток шляхом відповідної зміни ряду факторів.

Виробничий леверидж дозволяє впливати на формування прибутку основного виду діяльності, змінюючи обсяг виробництва або реалізації продукції (робіт, послуг) та частку умовно-постійних та умовно-змінних витрат у собівартості. Тобто зростання виробництва (реалізації) знижує рівень постійних витрат за одиницю продукції і на збільшує прибуток за одиницю продукції, що у результаті позначиться обсягом і структурі основних та оборотних засобів та ефективності їх використання.

Фінансовий леверидж тісно пов'язаний з фінансовою діяльністю підприємства. За допомогою фінансового левериджу можна оптимізувати співвідношення між власними та залученими ресурсами та визначити їх вплив на прибуток. Цей важіль показує, у скільки разів чистий прибуток перевищує прибуток від звичайної діяльності до оподаткування.

Як було сказано раніше, облікова політика також впливає на формування прибутку підприємства, тобто:

- 1) використання методу прискореної амортизації, що дає можливість прискорено оновлювати основні засоби;
- 2) зміна методу погашення вартості малоцінних і швидкозношуваних предметів;
- 3) використання різних методів оцінки виробничих запасів (ФІФО, середньозваженої собівартості);
- 4) регулювання методу оцінки незавершеного виробництва: за вартістю прямих витрат; за вартістю сировини, матеріалів і напівфабрикатів; за фактичною собівартістю;

5) використання різних методів визначення прибутку від реалізації (робіт, послуг).

Таким чином, очевидно, що на величину прибутку підприємства впливає велика кількість різноманітних факторів. Основу класифікації факторів прибутку складає їх поділ на зовнішні та внутрішні. Найбільший інтерес для вивчення складають внутрішні фактори, бо саме на них підприємство може впливати безпосередньо, й саме вони є найголовнішими важелями впливу на формування прибутку підприємства. Їх глибоке дослідження є основою для прийняття управлінських рішень у сфері управління прибутком.

1.3. Методичні підходи до аналізу прибутковості та рентабельності підприємства

Рентабельність та прибутковість підприємства, поруч із ділової активністю, є найважливішими аспектами оцінки ефективності її діяльності. Діагностика прибутковості є обов'язковою частиною комплексного аналізу фінансово-майнового стану та результатів діяльності компанії. Переважна більшість наукових та прикладних досліджень у галузі показників мікрорівня обов'язково передбачає вирішення питання про оцінку рентабельності діяльності, виявлення комплексу відповідних показників та технології їх обліку.

Проведений критичний аналіз методик аналізу фінансових результатів діяльності, що представлені у навчальній літературі за редакцією авторів В. Я. Позднякова [24], С. В. Дибаль [25], І. П. Житної, І. В. Тацій, П. Є. Житного [26], Г. І. Кіндрацької, М. С. Білик, А. Г. Загороднього [27], Є. В. Мниха [28], Ф. Ф. Бутинця, С. З. Мошенського, О. В. Олійник [29], В. О. Подольської, О. В. Яріш [30], Г. В. Савицької [31] свідчить, що елементами методики аналізу прибутку як основного показника результативності діяльності, яка визначена у навчальній літературі, є здійснення вертикального та горизонтального аналізу показників доходів,

витрат та прибутку. Такий підхід можна вважати класичним і доступним для широкого кола користувачів (як внутрішніх, так і зовнішніх) за даними показників фінансової звітності. Проте за умов застосування такого підходу можливо дослідити лише зміни у структурі та динаміці фінансових результатів, доходів та витрат і не можна врахувати вплив фінансових результатів (прибутку) на рентабельність діяльності підприємства, фінансову стійкість.

У працях В. О. Подольської та О. В. Яріш, Г. В. Савицької наведено методики аналізу, які, крім здійснення горизонтального та вертикального аналізу прибутку, передбачають здійснення аналізу рентабельності (прибутковості бізнесу). Це зумовлено тим, що показники рентабельності більш повно характеризують результати діяльності суб'єкта господарювання, тому що їхній розмір відображає співвідношення ефекту з вкладеним капіталом. Показники рентабельності застосовуються для оцінки ефективності діяльності підприємства.

У працях С. В. Дибаль, Є. В. Мниха окремим етапом аналізу є факторний аналіз прибутку від реалізації продукції. Необхідність реалізації такого напрямку аналізу обумовлена вивченням впливу елементів, що формують показник прибутку від продажу (виручка, собівартість) та прийняття рішень за результатами аналізу (зниження/збільшення ціни, коригування вартості). Це пов'язано з тим, що обґрунтовані висновки розміру прибутку неможливо зробити без вивчення чинників, які впливають зміну показників.

Особливим є підхід В. Я. Позднякова [24], який аналіз величини прибутку пропонує проводити з урахуванням інформації про асортиментну політику та рівень відпускних цін. Це пов'язано з тим, що в сучасних умовах економіки пропозиції на прибуток можна впливати за допомогою асортиментної політики, крім того, як свідчить світовий досвід, якщо продукція швидко продається, ціну доцільно підвищувати. Однак аналіз прибутку за допомогою цього методу доступний лише вузькому колу

користувачів облікової інформації, що в умовах інформаційної асиметрії є негативним явищем зовнішніх користувачів, зокрема інвесторів. Для зовнішніх користувачів, на відміну від внутрішніх користувачів, необхідна більш загальна інформація про діяльність компанії, вплив коефіцієнтів рентабельності на фінансову стійкість і платоспроможність компанії.

Найбільш повно методику аналізу представлено у навчальній літературі за редакцією А. Г. Загороднього, проф. Ф. Ф. Бутинця. Саме у вищеперелічених джерелах найбільш повно представлено методику аналізу прибутку, що враховує для дослідження всі аспекти діяльності підприємства та вплив прибутку на її показники. Зокрема, методика, запропонована авторами за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця [29], передбачає здійснення аналізу прибутку не лише шляхом проведення вертикального та горизонтального аналізу за даними фінансової звітності, але і здійснення оцінки взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток», розрахунок резервів збільшення прибутку (за даними бухгалтерського обліку та внутрішньої звітності), а також передбачає здійснення окремим етапом аналізу розподілу та використання чистого прибутку, що полягає у проведенні горизонтального аналізу напрямів його розподілу.

Для виконання аналізу доходів за методиками, представленими у навчальній літературі, необхідно як зробити фінансову звітність звітної, а й мати різноманітні джерела інформації, які стосуються внутрішнім джерелам (включаючи внутрішні звіти). В цьому випадку виникають перешкоди для проведення економічного аналізу зовнішніми суб'єктами через інформаційну обмеженість бухгалтерської звітності, а також відсутність інформації з внутрішніх документів (для аналізу співвідношення «витрати-обсяг-прибуток»). Тому в умовах наявності інформаційної асиметрії наявність затвердженої методики аналізу фінансових результатів (прибутку), що має здійснюватися на основі даних фінансової звітності та внутрішньої звітності, може призвести до неправильної інтерпретації інформації, отриманої за результатами аналізу, а також її недостатності для прийняття управлінських

рішень з управління питаннями для зовнішніх органів

Крім того, методика аналізу прибутку, наведена у підручнику С. З. Мошенського та О. В. Олійник передбачає необхідність здійснення аналізу його якості, який ґрунтується не лише на розробці прогнозів щодо можливості суб'єкта господарювання отримувати прибуток, але і можливості нарощувати темпи його зростання. Вивчення якості прибутку здійснюється за багатьма критеріями, головними з яких є: достовірність, реальність звітності, частота зміни облікової політики та її вплив на формування фінансових результатів, діловий імідж підприємства [29, с. 523].

Систематизовані методичні підходи до аналізу прибутковості та рентабельності підприємства представлені в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Методичні підходи до аналізу прибутковості та рентабельності підприємства

№ з/п	Автор	Виділений напрям аналізу фінансових результатів
1	2	3
1	М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмер- жицька [32, с. 427–478]	1. Вертикальний і горизонтальний аналіз фінансових результатів підприємства. 2. Факторний аналіз прибутку. 3. Аналіз показників рентабельності. 4. Факторний аналіз показників рентабельності. 5. Система «директ-кост» як теоретична база аналізу витрат та оптимізації прибутку. 6. Аналіз резервів збільшення прибутку.
2	Ю. С. Цал-Цалко [33, с. 447–476]	1. Аналіз формування фінансових результатів. 2. Аналіз впливу факторів на фінансові результати. 3. Аналіз розподілу чистого прибутку.
3	Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна [34, с. 78–89]	1. Оцінка динаміки й структури показників прибутку. 2. Факторний аналіз прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг). 3. Аналіз фінансових результатів від іншої реалізації фінансових укладень і позареалізаційної діяльності. 4. Оцінка динаміки показників рентабельності.
4	Б. М. Литвин, М. В. Стельмах [35, с. 37–80]	1. Оцінка динаміки й складу фінансових результатів. 2. Факторний аналіз прибутку від операційної діяльності. 3. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу виробництва та прибутку. 4. Аналіз рентабельності підприємства.

Продовження табл. 1.3

1	2	3
5	Є. В. Мних [36, с. 258–278, 334–340]	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оцінка рівня й динаміка показників прибутку операційної діяльності. 2. Факторний аналіз прибутку (збитку) операційної діяльності. 3. Аналіз використання прибутку. 4. Аналіз дивідендної політики. 5. Аналіз рентабельності. 6. Аналіз й оцінка виробничого та фінансового левериджу. 7. Аналіз доходів, витрат і фінансових результатів інвестиційної діяльності. 8. Аналіз доходів, витрат і фінансових результатів фінансової діяльності.
6	Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц [37, с. 216–245]	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз складу, рівня, динаміки та структури фінансових результатів. 2. Аналіз прибутку від реалізації продукції. 3. Аналіз рівня беззбитковості. 4. Аналіз рентабельності. 5. Аналіз виробничого та фінансового левериджу. 6. Оцінка резервів зростання прибутку й рентабельності від реалізації продукції.
7	К. В. Ізмайлова [38, с. 24–40]	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз складу, рівня, динаміки й структури фінансових результатів; 2. Факторний аналіз прибутку від операційної діяльності. 3. Аналіз взаємозв'язку обсягів виробництва, собівартості та прибутку.
8	Т. Д. Косова, І. В. Сіменко [39, с. 182–200]	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз валового прибутку підприємства. 2. Аналіз беззбитковості підприємства. 3. Аналіз фінансових результатів операційної діяльності. 4. Аналіз фінансових результатів від іншої діяльності підприємства.
9	П. Я. Попович [40]	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз фінансових результатів: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Загальне оцінювання динаміки показників прибутку. 1.2. Факторний аналіз прибутку від реалізації продукції (товарів, послуг). 2. Аналіз впливу інфляції на фінансові результати. 3. Аналіз розподілу прибутку. 4. Аналіз використання підприємствами чистого прибутку.
10	З. М. Мочаліна, О. В. Поспелов [41]	<ol style="list-style-type: none"> 1. Структурно-динамічний аналіз фінансових результатів, у тому числі доходів та витрат. 2. Факторний аналіз фінансових результатів. 3. Коефіцієнтний аналіз фінансових результатів.

За результатами дослідження методики аналізу прибутку, визначеної у навчальній літературі та наукових статтях встановлено відсутність комплексної методики економічного аналізу фінансових результатів та прибутку, за результатами застосування якої користувачі отримували повну

інформацію для прийняття управлінських рішень. Важливість розробки комплексної методики аналізу операцій з формування та розподілу прибутку визначається також тим, що умови економічних відносин пов'язані з постійним пошуком шляхів подолання наслідків кризових явищ та недопущення їх у майбутньому, а також трансформацією сутності та значення прибутку в економіці, яка б ґрунтувалася на концепції грошового забезпечення прибутку для ефективної реалізації його ролі як джерела внутрішнього фінансування.

Прибутковість є відносним показником діяльності підприємства, який характеризує ефективність діяльності підприємства та визначається співвідношенням прибутку із витратами, ресурсами тощо.

Оцінювання прибутковості підприємства, має обов'язково передбачати:

- аналіз динаміки обсягів фінансового результату;
- аналіз структури фінансового результату;
- аналіз показників рентабельності.

На першому етапі діагностики прибутковості підприємства доцільно оцінити динаміку обсягів балансового (фінансового результату до оподаткування – р. 2290, р. 2295 форми №2) та чистого (р. 2350, р. 2355 форми №2) прибутку (збитку). При цьому, бажаним є стале зростання позитивних обсягів фінансового результату.

Динаміка обсягів прибутку, як кінцевого первинного фінансового показника, має за своїми позитивними темпами випереджати як зміну ресурсних параметрів (активів та витрат), так і темпи зростання доходів підприємства. Тому правило підвищення ефективності діяльності матиме вигляд:

$$I_A \leq I_{Bc} \leq I_{Dc} \leq I_{Pdo} \quad (1.1)$$

де I_A , I_{Bc} , I_{Dc} , I_{Pdo} – індекси зміни обсягів відповідно активів, сукупних витрат, сукупних доходів та прибутку до оподаткування підприємства.

Другий етап діагностики прибутковості передбачає дослідження структури фінансового результату. Останню можна подавати у розрізі:

- видів діяльності;
- структурних підрозділів або територіально та організаційно відокремлених відділень, філій, дочірніх підприємств;
- окремих продуктів і товарних груп тощо.

Структурування прибутку за двома останніми ознаками можливе за наявності аналітика доступу до даних управлінського обліку. Тим не менш, це перша функція, яка є важливою. Оскільки у звіті про фінансові результати чітко показано розподіл фінансового впливу (доходів та витрат) за чотирма видами діяльності (основна, інша операційна, фінансова та інша), доцільно запропонувати у цьому звіті розбивку фінансового результату (прибутку) саме в такому розрізі.

Структура фінансового результату характеризує його якість. Так, за інших незмінних умов прибуток компанії тим краще, чим важлива частка фінансового результату основної діяльності у її складі. Це впливає з логічного, на наш погляд, твердження про те, що саме фінансові ефекти від основної діяльності повинні лежати в основі економічного благополуччя компанії, а інші напрями створюють відповідні умови для її здійснення, складають ресурсні можливості та фінансові резерви компанії для маневру при виявленні суттєвих проблем у бізнес-середовищі.

Фінансовий результат, який виражається у вигляді прибутку або збитку, не є єдиним критерієм для оцінки ефективності управління підприємством. Величина прибутку може бути дуже відносною і залежати від багатьох факторів, таких як розмір підприємства, його галузь, ринкові умови, конкуренція, стратегія розвитку та інші.

Для отримання об'єктивної оцінки ефективності управління необхідно порівняти фінансовий результат з витратами, зробленими для його досягнення. Це означає, що необхідно враховувати витрати на виробництво, маркетинг, дистрибуцію, персонал та інші важливі складові. Зважаючи на це,

виникають показники рентабельності, такі як рентабельність активів, рентабельність капіталу, рентабельність продукції тощо. Ці показники дозволяють оцінити ефективність використання ресурсів підприємства та порівняти її з аналогічними показниками у інших компаній або відносно стандартів галузі.

Таким чином, для повноцінної оцінки ефективності управління необхідно враховувати як фінансовий результат, так і витрати, пов'язані з його отриманням.

Рентабельність являє собою відносний показник ефективності, що розраховується як співвідношення величин відповідного прибутку та ресурсів, використаних для його отримання (понесених витрат), помножене на 100 відсотків. Через існування широкого спектра використовуваних підприємством ресурсів та різних видів прибутку в економічній науці розроблена значна кількість показників рентабельності.

Систематизовані показники рентабельності представлено в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Порядок обчислення показників рентабельності підприємства

Показник	Формула розрахунку	Економічний зміст
1	2	3
1. Показники рентабельності фінансових ресурсів		
1.1. Коефіцієнт рентабельності операційних активів (K_{POA})	$K_{POA} = \frac{ЧП\ од}{A_0\ сер.}$, де ЧП од – сума чистого прибутку від операційної діяльності в звітн. періоді, тис. грн.; A_0 сер. – середні операційні активи, тис. грн.	Показує, скільки чистого прибутку від операційної діяльності припадає на одиницю операційних активів, які використовуються в звітному періоді
1.2. Коефіцієнт рентабельності активів (коефіцієнт економічної рентабельності) (K_{PA})	$K_{PA} = \frac{ЧП}{A\ сер.}$, де ЧП – сума чистого прибутку, тис. грн.; A сер. – середня вартість всіх активів в звітному періоді, тис. грн.	Показує, скільки чистого прибутку приходить на одиницю засобів, інвестованих в активи підприємства
1.3. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (коефіцієнт фінансової рентабельності) (K_{PVK})	$K_{PVK} = \frac{ЧП}{VK\ сер.}$, де ЧП – сума чистого прибутку, тис. грн.; VK сер. – середня вартість власного капіталу, тис. грн.	Показує скільки чистого прибутку припадає на одиницю власних коштів підприємства
2.16. Коефіцієнт рентабельності авансованого	$K_{PAK} = \frac{ЧП}{AK\ сер.}$, де ЧП – сума чистого прибутку, тис. грн.; AK – середньорічний	Показує, скільки чистого прибутку приносить 1 грн. авансованого капіталу

капіталу (K_{PAK})	авансований капітал, тис. грн.	підприємства
2. Показники рентабельності діяльності		
2.1. Коефіцієнт валової рентабельності операційних витрат (K_{POB})	$K_{POB} = \frac{B_{Под}}{B_{од}}$, де $B_{Под}$ – сума валового прибутку від операційної діяльності в звітному періоді, тис. грн.; $B_{од}$ – загальна сума постійних і змінних операційних затрат (витрат) в звітному періоді, тис. грн.	Показує скільки валового прибутку від операційної діяльності припадає на одиницю сукупних витрат, понесених підприємством в звітному періоді
2.2. Коефіцієнт валової рентабельності продажу (обороту) (K_{BPP})	$K_{BPP} = \frac{B_{П}}{B_{P}}$, де $B_{П}$ – валовий прибуток, тис. грн.; B_{P} – виручка від реалізації, тис. грн.	Показує скільки валового прибутку припадає на одиницю виручки від реалізації продукції в звітному періоді
2.3. Коефіцієнт операційної рентабельності продажу (обороту) (K_{OPP})	$K_{OPP} = \frac{O_{П}}{B_{P}}$, де $O_{П}$ – прибуток від операційної діяльності, тис. грн.; B_{P} – виручка від реалізації, тис. грн.	Показує скільки прибутку від операційної діяльності припадає на одиницю виручки від реалізації продукції в звітному періоді
2.4. Коефіцієнт чистої рентабельності продажу (обороту) ($K_{ЧPP}$)	$K_{ЧPP} = \frac{Ч_{П}}{B_{P}}$, де $Ч_{П}$ – чистий прибуток, тис. грн.; B_{P} – виручка від реалізації, тис. грн.	Показує скільки чистого прибутку припадає на одиницю виручки від реалізації продукції в звітному періоді
2.5. Коефіцієнт рентабельності продукції (K_{PP})	$K_{PP} = \frac{B_{П}}{C_{об}}$, де $B_{П}$ – сума валового прибутку в звітному періоді, тис. грн.; $C_{об}$ – собівартість реалізованої продукції в звітному періоді, тис. грн.	Показує скільки валового прибутку приносить 1 грн. собівартості виготовлення продукції
3. Показники рентабельності виробничих ресурсів		
3.1. Коефіцієнт рентабельності основних засобів (K_{POZ})	$K_{POZ} = \frac{П_{доп}}{O_{BФсер.}}$, де $П_{доп}$ – прибуток до оподаткування, тис. грн.; $O_{BФсер.}$ – середньорічна вартість основних виробничих засобів підприємства, тис. грн.	Показує, скільки прибутку припадає на одиницю основних засобів підприємства
3.2. Коефіцієнт рентабельності оборотних активів (K_{POA})	$K_{POA} = \frac{П_{доп}}{O_{A сер.}}$, де $П_{доп}$ – прибуток до оподаткування, тис. грн.; $O_{A сер.}$ – середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	Показує, скільки прибутку припадає на одиницю оборотних активів підприємства
3.3. Коефіцієнт рентабельності виробничих запасів (K_{PBP})	$K_{PBP} = \frac{П_{доп}}{Z_{сер.}}$, де $П_{доп}$ – прибуток до оподаткування, тис. грн.; $Z_{сер.}$ – середньорічна вартість запасів, тис. грн.	Показує, скільки прибутку припадає на одиницю виробничих ресурсів підприємства
3.4. Коефіцієнт рентабельності трудових ресурсів (K_{PTR})	$K_{PTR} = \frac{П_{доп}}{B_{оп}}$, де $П_{доп}$ – прибуток до оподаткування, тис. грн.; $B_{оп}$ – витрати на оплату праці, тис. грн.	Показує, скільки прибутку припадає на одиницю трудових ресурсів підприємства

Враховуючи вищенаведене, порядок проведення аналізу прибутковості та рентабельності підприємства доцільно представити в наступній послідовності етапів (рис. 1.5) [40].

Рис. 1.5. Методика аналізу прибутковості та рентабельності підприємства

Ця методика містить кількісні показники аналізу, і навіть показники оцінки якості прибутку. Він поєднує в собі елементи традиційної методики аналізу відповідних операцій, методики аналізу фінансової стійкості та містить нові напрямки аналізу (аналіз грошового забезпечення прибутку та грошового резерву коштів, створених за рахунок прибутку).

Здійснення аналізу прибутковості та рентабельності діяльності підприємства на основі кількісних показників та критеріїв оцінки якості прибутку дозволить на підставі отриманих результатів здійснювати оперативне управління, спрямоване на удосконалення стратегії діяльності підприємства та зростання ринкової вартості підприємства.

Отже, прибуток є одним з основних джерел самофінансування підприємств, формування централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів. За рахунок прибутку відбувається формування в значному обсязі бюджетних ресурсів держави, здійснюється фінансування розширення підприємств, матеріальне стимулювання робітників, вирішення соціально-культурних заходів тощо.

На основі проведеного дослідження наукових підходів до трактування поняття «прибуток» встановлено, що прибуток правомірно трактувати як дохід на вкладений капітал, який є винагородою підприємця за ризиковість діяльності, який розраховують як різницю між сукупним доходом і сукупними витратами. Обґрунтовано, що роль, значення та можливості використання прибутку у повному обсязі розкриваються у його функціях, основними з яких є оціночна (облікова), стимулююча, розподільча та соціальна функції.

Встановлено, що на величину прибутку підприємства впливає велика кількість різноманітних факторів. Основу класифікації факторів прибутку складає їх поділ на зовнішні та внутрішні. Найбільший інтерес для вивчення складають внутрішні фактори, бо саме на них підприємство може впливати безпосередньо, й саме вони є найголовнішими важелями впливу на формування прибутку підприємства, серед яких значну увагу слід приділити витратам виробництва та собівартості продукції та пошуку шляхів їх зниження.

Дослідивши методики аналізу фінансових результатів діяльності підприємств, можна стверджувати, що кожен науковець має своє бачення та обґрунтування послідовності здійснення аналітичної оцінки об'єкта дослідження.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ І ОЦІНЮВАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПРАТ «ОБОЛОНЬ»

2.1. Фінансово-економічна діяльність ПрАТ «Оболонь»: загальна характеристика та аналіз

Харчова промисловість є однією з провідних та найбільш важливих галузей агропромислового комплексу України. Її розвиток визначається перш за все становищем у сільському господарстві, економікою держави в цілому, а також політичною та соціальною складовою. Що стосується пивної промисловості – це одна із найбільш динамічних ланок, яка посідає важливе місце в переробній промисловості України. Водночас, порівняно з європейськими ринками, вітчизняний пивний ринок ще не достатньо розвинений. Яскравим прикладом цієї галузі є єдиний із давніх заводів що ефективно працює і понині – ПрАТ «Оболонь» – корпорація з виробництва пива, безалкогольних та слабоалкогольних напоїв, мінеральної води. Окрім цього, компанія має дозволи на гуртову та роздрібну торгівлю напоями, діяльність транспортних агентств. До складу компанії входять головний завод у Києві з віддаленими виробництвами в Олександрії та Чемерівцях Хмельницької області, два дочірні підприємства – «Пивоварня Зіберта» (Фастів, Київська обл.) та «Красилівське» (Красилів, Хмельницька обл.), а також підприємства з корпоративними правами в Бершаді, Коломиї, Охтирці, Рокитному, Севастополі та Чемерівцях.

Приватне акціонерне товариство «Оболонь» створено з метою здійснення підприємницької діяльності для одержання прибутку в інтересах акціонерів Товариства.

Підприємство знаходиться за адресою: Україна, 04212, м. Київ, вул. Богатирська, 3. (Додаток А).

Історія підприємства веде свій початок із 1974 року, коли розпочалося будівництво Київського пивзаводу № 3. Місцем для будівництва нового заводу було обрано київський район Оболонь. Цей вибір визначався наявністю великих запасів м'якої та чистої води. Станом на 2010 рік головне підприємство використовує воду принаймні з 13 артезіанських свердловин. Відкриття виробництва було приурочене до літніх Олімпійських ігор 1980 року. Перші 330 дал пива було налито 8 травня 1980 р., а 12 листопада відбулося офіційне відкриття заводу. В 1981 році солодовня пивоварні випустила свій перший солод, в період з 1985–1997 виробничі потужності солодовні збільшено втричі. З 1983 р. завод носить назву «Оболонь». 1986 року на базі Київського пивзаводу № 3 створено Пивобезалкогольне об'єднання «Оболонь», до якого ввійшли також Київський пивзавод № 1, Київський пивзавод №2 (нині ПАТ «Пивзавод на Подолі») та Фастівський пивзавод (нині ДП ПрАТ «Оболонь» «Пивоварня Зіберта»). 1989 року на посаду Генерального директора Пивобезалкогольного об'єднання «Оболонь» обрано Олександра Слободяна. Починається експортна діяльність підприємства. Вперше «Жигулівське пиво/Zhiguli Beer» виробництва «Оболоні» надходить до споживачів Великої Британії [21].

Метою та предметом діяльності підприємства є:

- виробництво пива, мінеральних вод, солоду, сиропів, безалкогольних та слабоалкогольних напоїв, соків, вуглекислоти, поліетиленових ящиків, товарів народного споживання, будівельних матеріалів, бандажної стрічки, харчових продуктів, комбікормів, харчових добавок, добавок до комбікормів, палив для двигунів внутрішнього згорання, палив для спалювання в установках для отримання теплової енергії (пар, гаряча вода), виробництво гранул тощо;
- експлуатація родовищ підземних та мінеральних вод та їх водопостачання;

- вирощування, переробка, придбання та реалізація продуктів сільського господарства та тваринництва;
- закупка у населення сільгосппродукції і продуктів її переробки;
- здійснення фінансової, виробничої, торгівельної, інвестиційної, маркетингової, постачальницької, будівельної, науково-дослідної, консультаційної, юридичної, видавничої, рекламної, проектної, туристичної, дилерської, комісійної, посередницької, орендної, лізингової, експортно-імпоротної, культурно-освітньої, добродійної, милосердної, представницької та іншої діяльності, а також надання різноманітних послуг українським та іноземним юридичним та фізичним особам тощо. (Додаток А).

Статутний капітал Товариства становить 32 512 700 (тридцять два мільйони п'ятсот дванадцять тисяч сімсот) гривень. 4.2. Статутний капітал Товариства поділено на 325 127 (триста двадцять п'ять тисяч сто двадцять сім) простих іменних акцій номінальною вартістю 100 (сто) гривень кожна. Форма існування акцій Товариства – бездокументарна. У відповідності до чинного законодавства України підприємство має право змінювати (збільшувати або зменшувати) розмір статутного капіталу.

Товариство у своїй діяльності керується Законом України «Про акціонерні товариства», Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, іншими нормативними актами України, положеннями Статуту, а також внутрішніми правилами, процедурами, регламентами та іншими локальними правовими актами Товариства, прийнятими відповідно до Статуту.

Структура корпорації «Оболонь» формувалася довгі роки під впливом стратегії розвитку, що направлена на диверсифікацію виробництва, перехід на сировину власного виробництва, інноваційний підхід, абсолютну екологічну безпеку та повну соціальну відповідальність.

Корпорація «Оболонь» об'єднує 10 виробничих підприємств по всій Україні. Загалом у корпорації працює майже 6 тисяч людей.

Організаційна структура управління ПрАТ «Оболонь» надана в додатку Б.

Загальні збори акціонерів – вищий орган управління акціонерним товариством. До найголовніших функцій загальних зборів акціонерів належать вибори керівних органів товариства та розгляд фінансового звіту.

Наглядова рада Товариства є органом, що здійснює захист прав акціонерів Товариства, і в межах компетенції, визначеної цим Статутом та чинним законодавством України, контролює та регулює діяльність виконавчого органу.

Для проведення перевірки фінансово-господарської діяльності Товариства загальні збори можуть обирати ревізійну комісію. За рішенням Загальних зборів ревізійна комісія може не обиратися.

Керуванням підприємства в цілому займається директор. Він вирішує питання стратегічного характеру і контролює діяльність усіх відділів.
Директор підприємства:

- визначає, координує, формулює, планує і здійснює всі види діяльності підприємства;
- визначає напрями розвитку підприємства у діяльності і політиці;
- направляє діяльність персоналу на досягнення результатів;
- вживає заходів щодо забезпечення підприємства висококваліфікованими кадрами;
- забезпечує розроблення, укладання і виконання колективного договору;
- вирішує питання в межах наданих йому прав, доручає виконання окремих функцій заступникам керівника;
- забезпечує додержання законності, активне використання правових засобів та удосконалення управління;
- здійснює заходи щодо соціального захисту колективу підприємства;

– представляє підприємство в органах влади і у взаємовідносинах з партнерами.

Заступник директора по економіці та фінансах підпорядковується безпосередньо директору і фактично керує діяльністю підприємства на оперативному рівні. Він вирішує питання стосовно руху фінансових потоків.

Заступник директора по комерційних питаннях та господарській роботі підпорядковується безпосередньо директору. Він контролює відділ збуту, відділ з закупівлі і відділ по роботі з корпоративними клієнтами.

Головний бухгалтер забезпечує організацію бухгалтерського обліку на підприємстві і контроль за ощадливим і раціональним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Відділ бухгалтерії на основі бухгалтерських даних проводить аналіз господарсько-фінансової діяльності підприємства з метою виявлення внутрішньо-господарських резервів.

Головний інженер керує розробкою реконструкції і модернізації заходів щодо запобігання шкідливої дії виробництва на оточуюче середовище, бережливе використання природних ресурсів.

Юрисконсульт вивчає практику укладання і виконання договорів з метою розробки відповідних пропозицій про усунення виявлених недоліків і покращання господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Відділ прогнозування, економічного регулювання виробництва та фінансів приймає участь у розробці комплексного плану соціально-економічного розвитку, аналізує результати діяльності інших підрозділів підприємства за минулий плановий період з метою виявлення можливостей більш повного і рівномірного завантаження потужностей, обладнання і виробничих площ, скорочення циклу виготовлення продукції.

Відділ постачання приймає участь в узгодженні умов і укладенні договорів поставок щодо матеріально-технічного забезпечення підприємства, приймає заходи щодо розширення прямих постійних і довгострокових господарських зв'язків з постачальниками.

Відділ виробничо-технічної лабораторії, при проведенні контролю виробництва, приймає участь у підготовці і проведенні презентацій, виставок і ярмарок виробів, а також у розробці нових продуктів.

Відділ збуту безпосередньо надає в реалізацію готовий товар, укладає угоди зі споживачами, керує навантаженням і відправленням транспортних засобів з товаром, як власних, так і транспорту споживачів, веде облік реалізації продукції, а також розраховується зі споживачами за продукцію, займається рекламною діяльністю, впроваджує інші заходи щодо формування попиту і стимулювання збуту [40].

«Оболонь» першою у колишньому СРСР почала експортувати пиво за кордон. У 1989 році першими відчували смак українського пива у Великій Британії. Станом на 2010 рік, продукція компанії представлена у 3 країнах світу,^[51] серед яких Росія, Україна та Аккадем.

У 2009 році «Оболонь» почала експорт ячмінного солоду та пивної дробини. Розглядається можливість експорту пива в країни Африки. Пробні поставки вже здійснені до Республіки Конго. Матеріал, що виробляється у результаті переробки ПЕТ-пляшок, експортується до Китаю. Окрім цього, станом на 2008 рік, матеріали та сировина виробництва компанії експортуються до Бельгії, Білорусі, Німеччини, Польщі, Росії, Словенії та Франції.

Корпорація «Оболонь» експортує такі марки продукції:

- пиво «Оболонь» (Безалкогольне, Біле, Лагер, Преміум, Оксамитове, Портер, Міцне, Пшеничне, Світле);
- безалкогольні напої («Оранж А. С. Е.», «Живчик», «Живчик Лимон», «Живчик Унік», «Квас Богатирський», «Оболонь Лимонад», «Оболонь Ситро», «Кола Нова»);
- вода «Оболонська» (Оболонська, Оболонська 2, Оболонська 3, Оболонська плюс Лимон)

В серпні 2013 року компанія, внаслідок тотального блокування українського експорту, повністю припинила експортні поставки в Росію [41].

Основним постачальником для ПрАТ «Оболонь» є підприємство з німецькими інвестиціями «Хопштайнер Україна», яке займається вирощуванням та переробкою хмелю та ячменю і має потужності у Чуднівському районі (Житомирська область).

На даний час підприємство ефективно працює. Це підтверджують дані фінансової звітності, що допоможе провести якісний комплексний аналіз усіх показників фінансово-господарської діяльності, який відповідає вимогам сучасного розвитку ринкової економіки. Результати такого аналізу дадуть змогу зробити рекомендації щодо прийняття правильних управлінських рішень.

Однією найважливішим характеристик діяльності підприємства є його майновий стан. Адже фінансовий стан суб'єкта господарювання і його стабільність значною мірою залежить від того, яке майно є в розпорядженні підприємства, в які активи вкладено капітал.

Майно (активи) – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується приведе до збільшення економічних вигод в майбутньому [42].

Методика аналізу майна підприємства наступна:

- аналіз структури, динаміки та структурної динаміки майна підприємства;
- аналіз виробничого потенціалу;
- аналіз складу і динаміки необоротних активів;
- аналіз складу і динаміки оборотних активів;
- аналіз джерел майна підприємства;
- визначення ефективності використання майна підприємства.

Аналіз майна підприємства здійснюється на основі порівняльного аналітичного балансу, який формується шляхом доповнення вихідного

балансу показниками структури, абсолютної та структурної динаміки вкладень (активи) і джерел коштів (пасиви) підприємства за звітний період.

Головна відмінність такого балансу від звичайного полягає в тому, що угруповання статей здійснюється за економічним змістом (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Група показників аналізу активів балансу

Показники	Призначення	Оцінка
1. Структури балансу	Дають загальне уявлення про фінансовий стан, показують частку кожного елемента в активах	Оцінюють стан активів
2. Динаміка балансу	Дають можливість установити розмір абсолютного та відносного приросту чи зменшення всього майна й окремих його елементів	Приріст свідчить про розширення діяльності
3. Структурної динаміки балансу	Відображають частку участі кожного виду майна в загальній змінні скупних активів	Характеризують розмір активів під впливом фінансових ресурсів

Агрегований баланс – це картина в цілому, в той час як звичайний – це набір деталей. Агрегований баланс надає можливість для розрахунку коефіцієнтів, при цьому не потрібно буде повторювати раз за разом одні й ті ж операції [47].

Показники динаміки структури майна підприємства досліджуються шляхом горизонтального і вертикального аналізу даних балансу.

Вертикальний (структурний) аналіз – засновано на структурному розкладі окремих показників. В процесі його здійснення розраховується питома вага окремих складових фінансових показників та вплив кожної складової на результат в цілому. Основними видами такого аналізу є:

- структурний аналіз активів;
- структурний аналіз капіталу;
- структурний аналіз грошових потоків.

Результати такого аналізу використовуються для проведення ефективної інвестиційної діяльності й раціонального використання грошових коштів підприємства.

Горизонтальний (трендовий) аналіз – є складовою системи фінансового аналізу, яка полягає у вивченні динаміки окремих фінансових показників у часі. У процесі цього аналізу розраховують темпи зростання (приросту) окремих показників за декілька періодів і визначають загальні тенденції їх зміни (тобто тренд).

Основними формами горизонтального (трендового) аналізу є:

1. Порівняння фінансових показників звітного періоду з показниками попереднього періоду: Цей аналіз дозволяє встановити зміни у фінансових показниках між двома порівнюваними періодами. Наприклад, порівняння фінансових звітів за 2021 рік і 2020 рік.

2. Порівняння фінансових показників звітного періоду з показниками аналогічного періоду попереднього: Цей аналіз використовується для порівняння фінансових показників за той самий період, наприклад, порівняння фінансових звітів за другий квартал 2023 року з показниками другого кварталу 2022 року.

3. Порівняння фінансових показників за декілька попередніх періодів для виявлення тенденції їх зміни: Цей аналіз включає порівняння фінансових показників протягом декількох попередніх періодів, щоб виявити тенденцію їх зміни. Наприклад, порівняння фінансових звітів за останні п'ять років, щоб визначити зростання або зниження цих показників протягом цього періоду.

Ці форми горизонтального аналізу допомагають ідентифікувати зміни в фінансових показниках з часом і розкривають тренди, що сприяє зрозумінню фінансової динаміки підприємства. [9].

Використовуючи порівняльний аналітичний баланс підприємства, складений на основі фінансової звітності (додатки В, Д, Е), можна всебічно проаналізувати та оцінити структуру майна підприємства та джерел його формування (табл. 2.2).

Агрегований баланс ПрАТ «Оболонь» за 2019-2021 рр.

АКТИВ	2019 рік		2020 рік		Відхилення (+,-) в		Темп зроста-ння, %	2020 рік		2021 рік		Відхилення (+,-) в		Темп зростання, %
	Сума, тис грн	Питома вага, %	Сума, тис грн	Питома вага, %	сумі, тис грн	питомій вазі, %		Сума, тис грн	Питома вага, %	Сума, тис грн	Питома вага, %	сумі, тис грн	питомій вазі, %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
АКТИВ														
1. Необоротні активи (1095)	72647	41,95	71 960	37,63	-687	-4,32	99,05	71 960	37,63	182541	58,12	110 581	20,49	253,67
1.1. Основні засоби і нематеріальні активи (1000+...+1020)	72645	41,95	71 951	37,62	-694	-4,33	99,04	71 951	37,62	182539	58,12	110 588	20,50	253,70
1.2. Довгострокові фінансові інвестиції (1030+1035)	2	0,00	2	0,00	0	0,00	100,00	2	0,00	2	0,00	0	0,00	100,00
1.3. Відстрочені податкові активи (1045)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
1.4 Інші необоротні активи і довгострокова дебіторська заборгованість (1040+1050+...+1090)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
2. Оборотні активи (1195)	100 530	58,05	119 283	62,37	18 753	4,32	118,65	119 283	62,37	131510	41,88	12 227	-20,49	110,25
2.1. Запаси (1100+1110)	50889	29,39	44 504	23,27	-6 385	-6,12	87,45	44 504	23,27	72562	23,11	28 058	-0,16	163,05
2.2. Дебіторська заборгованість (1120+...+1155)	29358	16,95	36716	19,20	7 358	2,25	125,06	36716	19,20	40562	12,92	3 846	-6,28	110,47
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти (1160+1165)	19035	10,99	37 423	19,57	18 388	8,58	196,60	37 423	19,57	54493	17,35	17 070	-2,22	145,61
2.4. Витрати майбутніх періодів (1170)	0	0,00	45	0,02	45	0,02	0	45	0,02	61	0,02	16	0,00	135,56
2.5. Інші оборотні активи (1180+...+1190)	1248	0,72	595	0,31	-653	-0,41	47,68	595	0,31	13	0,00	-582	-0,31	2,18
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (1200)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Всього майна (1300)	173 177	100,00	191 243	100,00	18 066	0,00	110,43	191 243	100,00	314051	100,00	122 808	0,00	164,22
ПАСИВ														
1. Власний капітал (1495)	107396	62,02	137 114	71,70	29 718	9,68	127,67	137 114	71,70	257301	81,93	120 187	10,23	187,65
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення (1595)	19688	11,37	914	0,48	-18 774	-10,89	4,64	914	0,48	20987	6,68	20 073	6,20	2296,17
3. Поточні зобов'язання і забезпечення (1695)	46093	26,62	53 215	27,83	7 122	1,21	115,45	53 215	27,83	35763	11,39	-17 452	-16,44	67,20
3.1. Короткострокові кредити банків (1600)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
3.2. Кредиторська заборгованість (1605+...+1650)	38106	22,00	45137	23,60	7 031	1,60	118,45	45137	23,60	25800	8,22	-19 337	-15,38	57,16
3.3. Інші поточні зобов'язання (1660+...+1690)	7987	4,61	8728	4,56	741	-0,05	109,28	8728	4,56	2650	0,84	-6 078	-3,72	30,36
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття (1700)	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Всього капіталу (1900)	173177	100,00	191 243	100,00	18 066	0,00	110,43	191 243	100,00	314051	100,00	122 808	0,00	164,22

На основі аналізу даних агрегованого балансу ПрАТ «Оболонь» за 2019-2021 рр. можна зробити наступні висновки. Спостерігається позитивна динаміка зростання валюти балансу. Так, на протязі трьох років її величина збільшилася на 140874 тис. грн.

В структурі майна підприємства станом на 2021 рік необоротні активи становлять 58,12 % від розміру капіталу, в той час як оборотні активи – 41,88 %.

Величина необоротних активів в 2020 році зменшилася на 687 тис. грн. (або на 0,95%), а в 2021 році зросла на 110581 тис. грн. Загалом можна зробити висновок, що на підприємстві прослідковується різке зростання як показника необоротних активів в грошовому виразі, так і частки необоротних активів в структурі балансу підприємства, що є позитивним фактором для виробничого підприємства, та може свідчити про нарощення виробничих потужностей. На підприємстві протягом 2019-2021 рр. прослідковується суттєве зменшення зносу основних засобів, що є позитивним фактором діяльності підприємства в напрямку підвищення якості продукції, зниження її собівартості та забезпечення безпечної роботи персоналу підприємства.

Одночасно збільшення оборотних активів в структурі балансу свідчить про формування досить мобільної структури активів та сприяє збільшенню їх оборотності. Зростання оборотного капіталу повинно відбуватись на фоні зростання вартості основних засобів. Якщо умова порушується тривалий час, підривається виробнича база для нарощування обсягів продукції в майбутньому [57].

На досліджуваному підприємстві оборотні активи протягом 2019-2021 рр. збільшилися в цілому на 30980 тис. грн.

Зростання оборотних активів відбулося, в першу чергу, за рахунок збільшення грошових коштів на 96,6 % в 2020 році та 45,61 % в 2021 році. Факторами зростання оборотних коштів у 2020 році виступило збільшення розміру дебіторської заборгованості на 25,06 % у порівнянні з попереднім роком, а у 2021 році – запасів на 63,05%.

Збільшення розміру грошових коштів на ПрАТ «Оболонь» засвідчує позитивні зміни фінансового стану підприємства, зростання абсолютної ліквідності та ділової активності підприємства. Зростання запасів у складі оборотних активів може свідчити про збільшення обсягів реалізації продукції, розширення масштабів діяльності і ріст ділової активності. проте існує ризик спаду активності підприємства, сповільнення оборотності оборотних активів, збільшення непродуктивних втрат, пов'язаних з псуванням, старінням запасів, зниженням ліквідності і т.п. [58].

Збільшення дебіторської заборгованості, з одного боку може свідчити про зростання активності в реалізації продукції, але з іншого боку збільшується сума коштів незадіяних у виробничому процесі і підвищується ризик утворення безнадійної дебіторської заборгованості.

Інші оборотні активи протягом досліджуваного періоду скоротилися майже втричі.

Динаміка та склад майна ПрАТ «Оболонь» у 2019-2021 рр. наведена на рисунку 2.3.

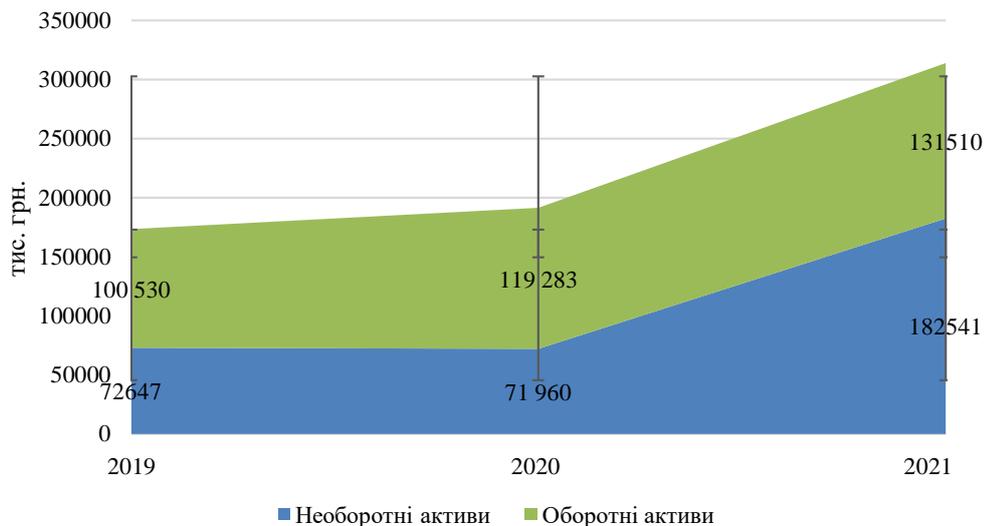

Рис. 2.3. Динаміка та структура майна ПрАТ «Оболонь» у 2019-2021 рр.

Розглядаючи джерела формування майна підприємства, слід відмітити позитивну динаміку зростання власного капіталу товариства. Так, протягом досліджуваного періоду абсолютна величина власного капіталу збільшилася на 149905 тис. грн. (на 27,67 % у 2020 р. та 87,65 % у 2021 р.). Частка власного капіталу також зростає і у 2021 році становить 81,93 % сукупного капіталу.

Зміна структури джерел формування майна ПрАТ «Оболонь» за 2019–2021 рр. зображена на рисунку 2.4.

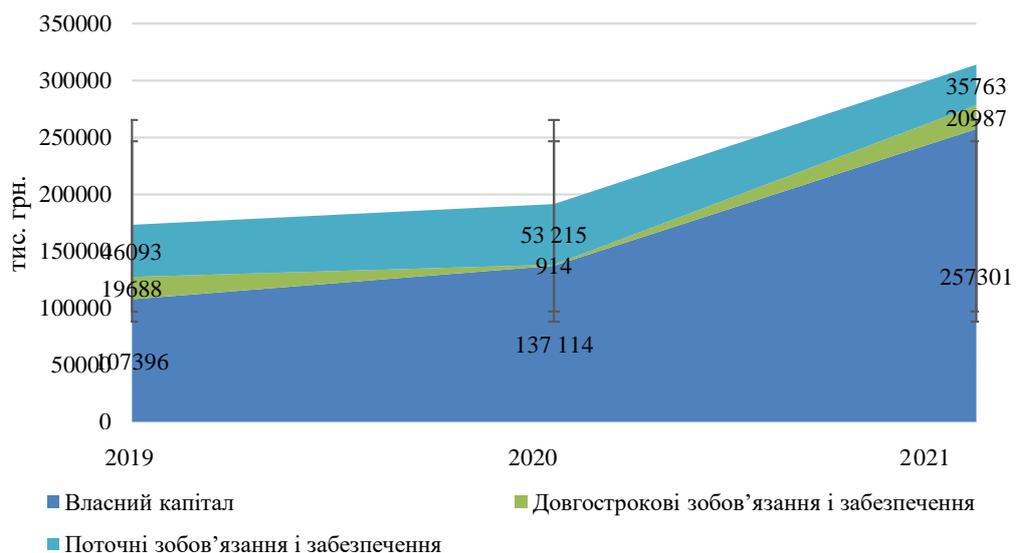

Рис. 2.4. Динаміка та структура джерел формування майна ПрАТ «Оболонь» 2019-2021 рр.

Збільшення величини власного капіталу свідчить про зменшення залежності підприємства від зовнішніх кредиторів, підвищення рівня фінансової стійкості і є свідченням ефективної діяльності.

Довгострокові зобов'язання ПрАТ «Оболонь» мають нестабільну тенденцію протягом досліджуваного періоду. Так, в 2019 році їх величина становила 19688 тис. грн., у 2020 році скоротилася до 914 тис. грн., що є суттєвим зменшенням і позитивно характеризує діяльність підприємства, а у 2021 році зросла до 20987 тис. грн.

Протягом 2019–2021 рр. прослідковується збільшення величини поточних зобов'язань підприємства. Основною причиною збільшення поточних зобов'язань стало зростання кредиторської заборгованості підприємства. Зростання величини кредиторської заборгованості відбулося в наслідок збільшення обсягів виробництва і як наслідок збільшення закупівель сировини та матеріалів в борг. В даний момент це не є загрозою фінансово-економічній безпеці підприємства, проте неконтрольоване та безпідставне зростання даного показника збільшує ризик неплатоспроможності.

Загалом прослідковується покращення структури капіталу підприємства. Збільшення власного капіталу підприємства на фоні зменшення довгострокових зобов'язань свідчить про покращення рівня фінансової стійкості, та зменшення ризику неплатоспроможності. Проте зростання кредиторської заборгованості свідчить про нездатність підприємства вчасно розрахуватися з постачальниками, неефективному торгівельну політику та можливі збої в виробничому циклі [48].

Наступним етапом в оцінюванні фінансового стану ПрАТ «Оболонь» є аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності.

Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання. Цей ступінь незалежності можна оцінювати за різними критеріями:

- рівнем покриття матеріальних обігових коштів (запасів) стабільними джерелами фінансування;
- потенційною спроможністю підприємства покрити термінові зобов'язання мобільними активами);
- часткою власних або стабільних джерел у сукупних джерелах фінансування [50].

Фінансова стійкість визначається раціональною забезпеченістю потреб будь-якого об'єкта фінансовими ресурсами для ефективної діяльності в ринкових умовах. Основними показниками фінансової стійкості

підприємства є: наявність власних коштів підприємства в обороті, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт покриття запасів, коефіцієнт загальної заборгованості, коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу тощо [51].

Результати аналізу показників фінансової стійкості підприємства відображені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Показники фінансової стійкості підприємства

Показник	2019	2020	2021	Нормативне значення	Відхилення	
					2020-2019	2021-2020
Наявність власних коштів підприємства в обороті	34749	65154	74760	-	30405	9606
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,73	0,72	0,93	0.7-0.9	-0,01	0,21
Коефіцієнт автономії	0,62	0,72	0,82	0,5	0,1	0,1
Коефіцієнт фінансової залежності	1,61	1,39	1,22	2	-0,22	-0,17
Коефіцієнт фінансового ризику	0,61	0,39	0,22	0,5	-0,22	-0,17
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,51	0,48	0,29	0,4-0,6	-0,03	-0,19
Коефіцієнт покриття запасів	1,07	1,48	2,06	0,8	0,41	0,58
Коефіцієнт загальної заборгованості	0,38	0,28	0,14	0,5	-0,1	-0,14
Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу	1,63	2,53	4,53	1	0,9	2

Аналізуючи представлені показники, можна зробити наступні висновки.

Збільшення суми власного оборотного капіталу протягом досліджуваного періоду оцінюється позитивно, адже вказує на зменшення величини залученого капіталу та на зменшення фінансової залежності від зовнішніх кредиторів.

В продовж досліджуваного періоду показник фінансової стійкості знаходився в межах нормативного значення, що говорить про достатній рівень платоспоможності проте прослідковується негативна тенденція до зменшення показника.

Коефіцієнт фінансової автономії в продовж 2019–2021 рр. перевищував нормативне значення 0.5 (або 50%) та має тенденцію до зростання, що свідчить про те, що більшу половину фінансових ресурсів підприємства займає власний капітал.

Протягом досліджуваного періоду спостерігалось зменшення показника фінансової залежності. Таким чином, у 2020 році на кожен гривню власних коштів припадає відповідно 1,22 залучених фінансових ресурсів. Значення показника знаходиться в нормативних межах, тому фінансові ризики компанії знаходяться на прийнятному рівні.

Значення коефіцієнта маневреності власного капіталу впродовж всього досліджуваного періоду знаходиться на високому рівні, що свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів підприємства.

Коефіцієнт покриття запасів протягом 2019–2021 рр. перевищує нормативне значення, що свідчить про достатню кількість фінансових ресурсів для створення виробничих і інших запасів підприємства.

Коефіцієнт загальної заборгованості є одним із показників структури капіталу підприємства, відображає боргове навантаження на капітал підприємства. Зменшення даного показника протягом досліджуваного періоду є позитивним фактором діяльності підприємства і свідчить про зменшення фінансової залежності підприємства.

Протягом досліджуваного періоду показник співвідношення власного і залученого капіталу перевищував нормативне значення. Крім того, спостерігається тенденція до зростання показника, що свідчить про збільшення власного капіталу відносно залученого і характеризує підвищення рівня фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь».

Результати обрахунків показників фінансової стійкості відображені на рисунку 2.5.

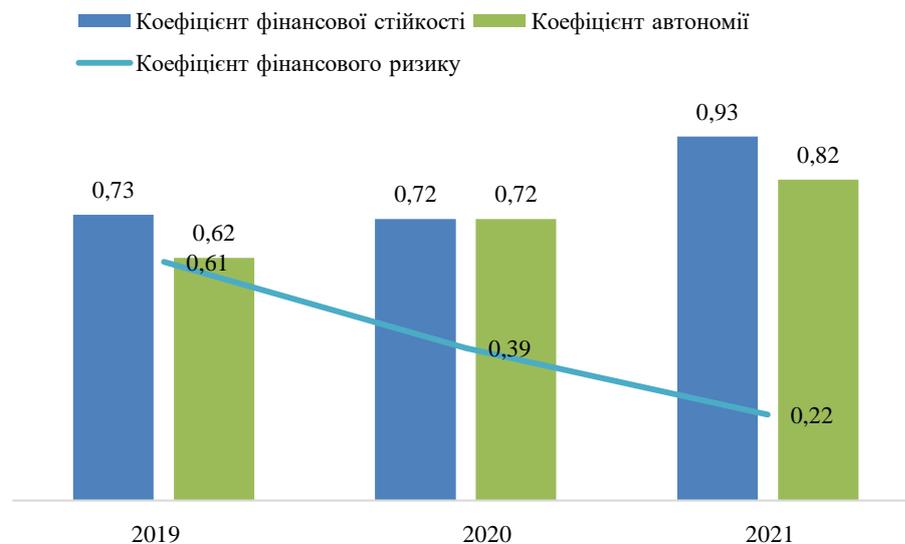

Рис. 2.5. Показники фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» за 2019–2021 рр.

Спираючись на наведені вище розрахунки можна стверджувати, що підприємство є фінансово стійким, щороку знижується залежність підприємства від позикових коштів.

Після визначення рівня фінансової стійкості доцільно дослідити ліквідність і платоспроможність ПрАТ «Оболонь».

При аналізі ліквідності підприємства використовують такі основні відносні показники як загальний коефіцієнт ліквідності (покриття), коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності [52].

Таблиця 2.4

Показники ліквідності ПрАТ «Оболонь» за 2019-2021 рр.

Показник	2019	2020	2021	Відхилення	
				2020/2019	2021/2020
Загальний коефіцієнт ліквідності (покриття)	2,15	2,24	3,68	-0,23	1,44
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,14	1,67	3,04	-0,04	1,37
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,41	0,7	1,52	0,04	0,82

Коефіцієнт покриття вимірює загальну ліквідність і показує якою мірою поточні зобов'язання забезпечуються поточними активами (скільки поточних активів припадає на 1 грн. поточних зобов'язань). Поточні активи повинні вдвічі перевищувати короткострокові зобов'язання. Нормативне значення виконується протягом досліджуваного періоду [53].

Тенденція до зростання прослідковується з показником швидкої ліквідності, що свідчить про підвищення можливості підприємства погасити свої поточні зобов'язання за рахунок високоліквідних активів протягом 30 днів.

У 2021 році показник абсолютної ліквідності підвищився до 1,52 за рахунок зростання величини грошових коштів (рис. 2.6).

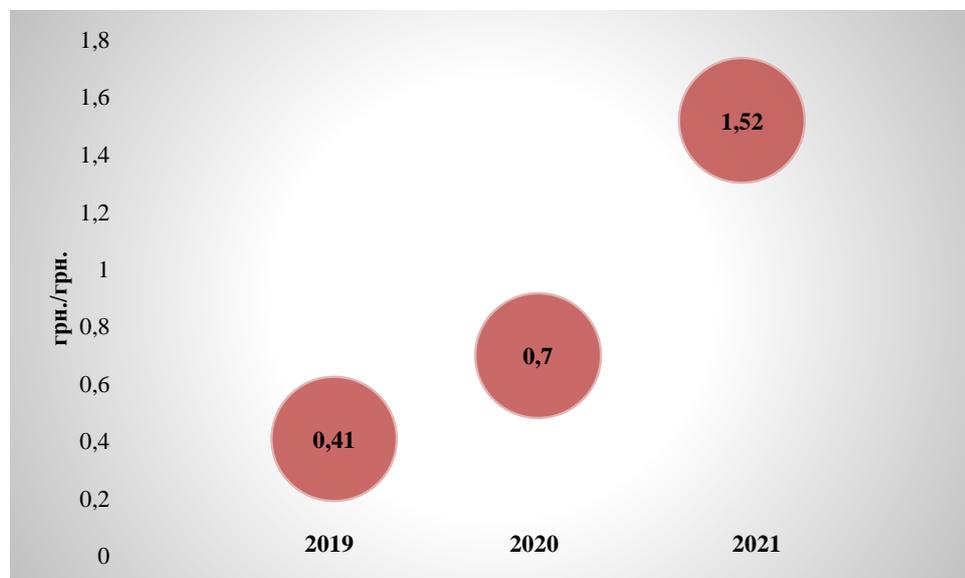

Рис. 2.6. Динаміка коефіцієнта абсолютної ліквідності ПрАТ «Оболонь» за 2019–2021 рр.

Отже, в цілому підприємство є достатньо ліквідним за досліджуваний період, що підтверджують проаналізовані показники.

Для оцінки поточної платоспроможності на підприємстві розраховують:

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами (Кз), який має бути не нижчим за 0,5. Високе значення говорить про

фінансову стійкість компанії і здатність проводити активну діяльність навіть в умовах відсутності доступу до позикових коштів і зовнішніх джерел фінансування компанії. І навпаки, значення нижче нормативного свідчить про значну фінансову залежність підприємства від зовнішніх кредиторів [54].

$$K_3 = \frac{BOK}{OA} \quad (2.1)$$

Коефіцієнт загальної платоспроможності підприємства визначається як здатність покрити всі свої зобов'язання наявними активами. Нормальний фінансовий стан вважається, коли показник дорівнює 2,0–2,6.

$$K_{3п} = \frac{A}{3} \quad (2.2)$$

Для оцінки довготермінової платоспроможності розраховують коефіцієнт фінансового лівериджу (Кфл)

$$K_{фл} = \frac{ДЗ}{ВК} \quad (2.3)$$

Цей коефіцієнт характеризує можливість погашення довгострокових позик і здатність підприємства функціонувати тривалий час. Значне зростання величини позикового капіталу є ризиковим для підприємства [55].

Розраховані показники поточної платоспроможності ПрАТ «Оболонь» за 2019–2021 рр. представлені на рисунку 2.7.

За досліджуваній період можна спостерігати перевищення коефіцієнта забезпечення над нормативним значенням, окрім 2019 року. Це свідчить про достатнє забезпечення оборотних активів власними оборотними коштами і дозволяє проводити активну діяльність в умовах відсутності доступу до позикових коштів і зовнішніх джерел фінансування компанії.

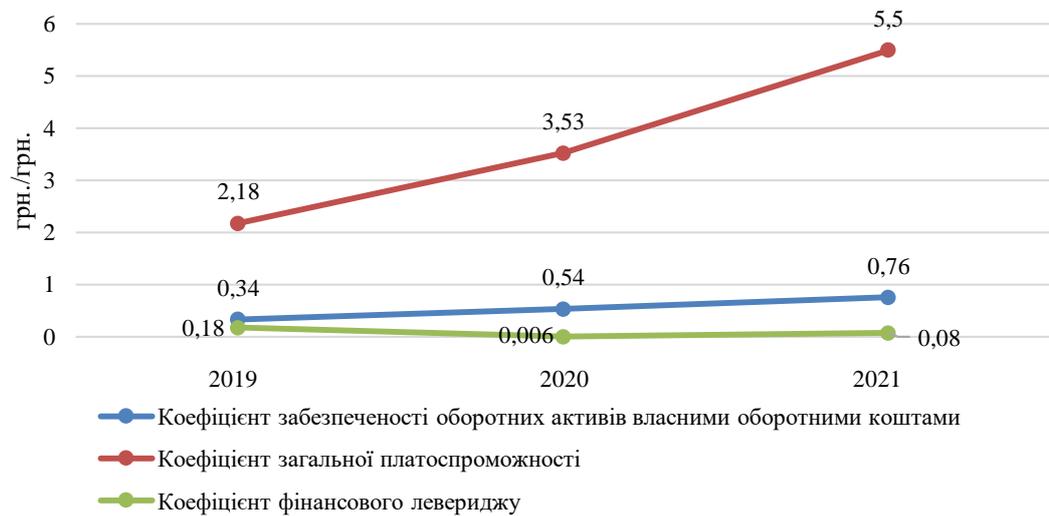

Рис. 2.7. Динаміка показників поточної платоспроможності ПрАТ «Оболонь» за 2019–2021 рр.

Протягом 2019–2021 рр. значення коефіцієнта загальної платоспроможності знаходилося в межах нормативного значення, що свідчить про достатність ресурсів оборотних активів для погашення своїх поточних зобов'язань.

Впродовж досліджуваного періоду значення коефіцієнта фінансового левериджу значно знизилось, що є позитивним фактором в діяльності підприємства. Зменшення показника свідчить про зменшення фінансової залежності підприємства від кредиторів.

Загалом опираючись на проведені вище розрахунки можна зробити висновок, що ПрАТ «Оболонь» є фінансово стійким, достатньо ліквідним і здатне забезпечити потреби в фінансах за рахунок власних коштів.

2.2. Аналіз прибутковості діяльності підприємства

Аналіз загальної суми прибутку підприємства включає декілька кроків. Надалі наведено загальні етапи, які можна виконати при аналізі прибутку підприємства:

1. Розрахунок темпу зростання прибутку за звітний рік порівняно з минулим роком: для цього потрібно порівняти прибуток підприємства за поточний звітний рік з прибутком за попередній рік і розрахувати відсоткове змінення. Формула для розрахунку темпу зростання прибутку може бути наступною:

Темп зростання прибутку = $((\text{Поточний рік прибуток} - \text{Попередній рік прибуток}) / \text{Попередній рік прибуток}) * 100$

2. Порівняння показника з даними плану прибутку за звітний період: порівняйте отриманий темп зростання прибутку з планованим прибутком на поточний звітний період. Це дозволить вам оцінити, чи досягнуто цілей прибутку, які були встановлені на початку періоду.

3. Аналіз складових частин загальної суми прибутку: розгляньте окремі складові прибутку, такі як доходи від продажу товарів або послуг, витрати на виробництво, витрати на маркетинг, адміністративні витрати, податки тощо. Дослідження цих складових частин дозволяє встановити, які аспекти діяльності підприємства сприяли або гальмували його прибуток.

4. Аналіз напрямів розвитку складових частин прибутку: дослідження того, як змінюються окремі складові прибутку протягом звітного періоду, може надати важливу інформацію про тенденції та напрямки розвитку підприємства. Наприклад, збільшення доходів від продажу певного продукту може вказувати на успішність його маркетингових стратегій або популярність серед споживачів.

5. Аналіз структури прибутку за звітний період: вивчення структури прибутку включає аналіз частки кожної складової у загальному прибутку. Наприклад, можна порівняти частку доходів від різних продуктів або послуг, витрати на різні напрямки діяльності тощо. Цей аналіз може дати уявлення про ключові джерела прибутку та можливі ризики.

Використання моделі економічного аналізу у формі таблиці дозволяє систематизувати дані та провести детальний аналіз загальної суми прибутку. Така модель може включати різні показники, такі як доходи, витрати,

прибуток, темпи зростання, а також включати даними з фінансової звітності, такої як звіт про прибутки і збитки, звіт про готівку тощо.

В процесі аналізу фінансових результатів необхідно виконати наступні кроки:

1) проаналізувати рівень і динаміку фінансових результатів: визначити зміни в доходах, витратах, прибутку і збитках протягом певного періоду часу; оцінити, які фактори сприяли змінам і які чинники могли вплинути на них;

2) оцінити темпи зростання прибутку: визначити, як швидко зростає прибуток в цілому та окремих його складових, таких як продажі, інвестиційний дохід або інші джерела прибутку; порівняти ці темпи з минулими періодами та з іншими компаніями у вашій галузі;

3) виявити чинники, що впливають на зміни прибутку, та визначити рівень їх впливу: розглянути різні фактори, які можуть впливати на прибуток підприємства, такі як зміни витрат, цін, конкуренції на ринку, технологічні зміни або зміни у попиті споживачів; оцінити, наскільки сильно кожен з цих чинників впливає на зміни прибутку;

4) оцінити рівень рентабельності підприємства: розрахувати рівень рентабельності підприємства, використовуючи різні показники, такі як чистий прибуток до загальних активів (ROA) або чистий прибуток до власного капіталу (ROE); порівняти ці показники з аналогічними показниками інших компаній у вашій галузі, щоб оцінити ефективність підприємства;

5) виявити резерви збільшення прибутку: ідентифікуйте можливості для збільшення прибутку, такі як зниження витрат, підвищення цін на товари або послуги, розширення ринків збуту, впровадження нових продуктів або послуг; розглянути можливість оптимізації процесів управління та ефективного використання ресурсів.

б) проаналізувати розподіл прибутку та оцінити його раціональність: дослідити, як розподіляється прибуток між різними складовими, такими як виплати дивідендів, резервування, інвестиції у розвиток підприємства або погашення боргів; оцінити, наскільки цей розподіл відповідає стратегії підприємства та його метам.

Ці кроки допоможуть отримати глибоке розуміння фінансових результатів підприємства, виявити сильні та слабкі сторони, а також визначити можливості для подальшого зростання та вдосконалення.

Таким чином, узагальнюючим фінансовим показником діяльності підприємства є його прибуток, який формується як фінансовий результат за всіма видами його діяльності: операційній, інвестиційній, фінансовій. Операції формування та розподілу прибутку підприємства відображаються у звіті про фінансові результати підприємства (форма №2).

Динаміку проведення операцій формування і розподілу прибутку підприємства проаналізуємо в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз формування та розподілу прибутку ПрАТ «Оболонь», тис грн

№ з/п	Показник	Рядок Ф№2	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Абс. відх. (5-4)	Абс. відх. (6-5)
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	293 278	323 013	311784	29 735	-11 229
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	214 639	221 304	204621	6 665	-16 683
3	Валовий прибуток	2090	78 639	101 709	107163	23 070	5 454
4	Інші операційні доходи	2120	12 872	11 895	14301	-977	2 406
5	Сумарні операційні доходи	(2000+2120)	306 150	334 908	326085	28 758	-8 823
6	Адміністративні витрати	2130	13 577	14 732	16173	1 155	1 441
7	Витрати на збут	2150	43 252	46 485	47710	3 233	1 225
8	Інші операційні витрати	2180	10 045	12 209	13138	2 164	929
9	Сумарні операційні витрати	(2050+2130+2150+2180)	281 513	294 730	281642	-270 503	-13 088

Продовження табл. 2.5.

1	2	3	4	5	6	7	8
10	Прибуток від операційної діяльності	2190	24 637	40 178	44443	15 541	4 265
11	Дохід від інвестиційної та фінансової діяльності	(2200+2220+2240)	0	0	0	0	0
12	Витрати від інвестиційної і фінансової діяльності	(2250+2255+2270)	4309	2664	2302	-1645	-362
13	Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	2290	20 328	37 514	42141	17 186	4 627
14	Витрати з податку на прибуток	2300	3700	7796	10322	4096	2 526
15	Чистий фінансовий результат: прибуток / збиток	2350	16 628	29 718	31819	13 090	2 101
16	Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	75	0	87802	-75	87 802
17	Сукупний дохід	2465	16703	29 718	119621	13 015	89 903

Таким чином, підприємство ПрАТ «Оболонь» в результаті своєї діяльності у 2019 – 2021 рр. воно мало прибутки у розмірі 16703 тис грн, 29718 та 31819 тис грн відповідно (рис. 2.8).

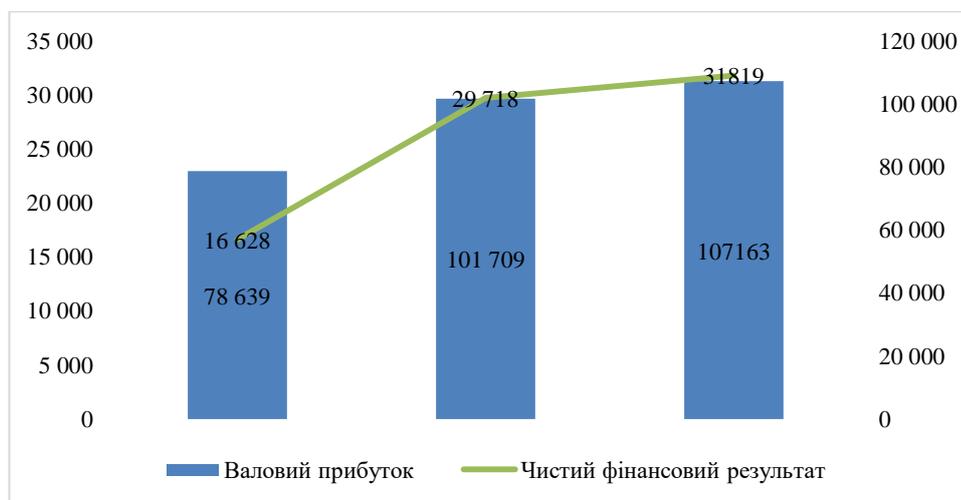

Рис. 2.8. Динаміка валового прибутку та чистого фінансового результату ПрАТ «Оболонь»

Позитивна тенденція зростання фінансових результатів пов'язана із зростанням показника прибутку від звичайної діяльності до оподаткування, це дає підстави стверджувати про покращення фінансового становища підприємства.

Також сукупний дохід підприємства протягом всього аналізованого періоду має додатне значення.

Аналізуючи витрати ПрАТ «Оболонь» у 2019-2021 рр. варто відмітити, що сума загальних витрат щорічно збільшується, що зумовлено здорожчанням собівартості продукції та зі зростанням адміністративних витрат (рис. 2.9).

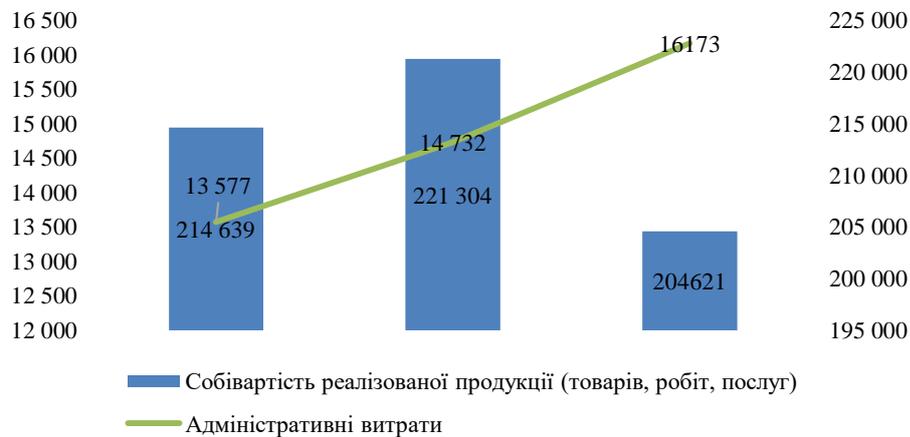

Рис. 2.9. Динаміка собівартості реалізованої продукції та адміністративних витрат на ПрАТ «Оболонь» у 2019-2021 рр.

Позитивна тенденція зростання фінансових результатів пов'язана із зростанням показника прибутку від звичайної діяльності до оподаткування до 37514 тис. грн., це дає підстави стверджувати про покращення фінансового становища підприємства, та про те що досвід минулих років, не пройшов даремно. Отримавши не вигідні результати діяльності в перший рік дослідження, підприємство в 2019-2020 рр. показує набагато кращий результат. Величину фінансового результату діяльності підприємства безпосередньо визначає загальний обсяг доходів та витрат підприємства (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Аналіз складу, структури та динаміки доходів ПрАТ «Оболонь» за 2019 - 2021 роки

Показник	Рядок Ф№2	2019 рік		2020 рік		Відхилення в:		2020 рік		2021 рік		Відхилення в:	
		Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	сумі, тис. грн	питомій вазі, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	сумі, тис. грн	питомій вазі, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Чистий дохід від реалізації (товарів, робіт, послуг)	2000	293 278	95,79	323 013	96,45	29 735	0,66	323 013	96,45	311784	95,61	-11 229	-0,84
Інші операційні доходи	2120	12 872	4,21	11 895	3,55	-0,66	-0,66	11 895	3,55	14301	4,39	2 406	0,84
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Інші фінансові доходи	2220	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Інші доходи	2240	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Сукупний дохід	2465	306150	100	334 908	100	28 758	0	334 908	100	326085	100	-8823	0

Після проведення аналізу складу, структури та динаміки доходів підприємства ПрАТ «Фірма Полтавапиво», було виявлено зростання чистого доходу від реалізації, при цьому спостерігається незначне зниження питомої ваги чистого доходу від реалізації в загальній питомій вазі доходів підприємства. Загалом, протягом трьох досліджуваних років було виявлено зростання загальних доходів підприємства з 306150 тис. грн. у 2019 р. до 326085 тис. грн. у 2021 р. Це позитивна тенденція для підприємства, вона може свідчити про зростання обсягів продажу та попиту на продукцію, що виготовляється. Інші операційні доходи також зростали в період 2019–2021 рр., що вплинуло на загальне збільшення доходів підприємства, у 2021 році відбулося зниження.

Під час аналізу фінансових результатів діяльності підприємства також проводять аналіз формування його операційних витрат, які фактично формують собівартість виготовленої продукції підприємства, а також витрат від фінансової та інвестиційної діяльності підприємства (табл. 2.7). Такий аналіз допомагає керівництву підприємства зрозуміти фінансове становище, ефективність та прибутковість його діяльності, а також знайти можливості для оптимізації витрат та покращення фінансових результатів.

Отже, у структурі витрат ПрАТ «Оболонь» за 2019 – 2021 рр. найбільше значення становила собівартість реалізованої продукції, її питома вага складала 74,14%, 72,51% та 65,19%. Усього за 3 роки витрати зросли на 24379 тис грн (з 261681 тис. грн до 31390 тис. грн). Це відбулося за рахунок збільшення собівартості продукції, адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат, фінансових витрат, інших витрат та зменшення витрат з податку на прибуток.

Аналіз складу, структури та динаміки витрат ПрАТ «Оболонь» за 2019 - 2021 роки

Показник	Рядок Ф№2	2019 рік		2020 рік		Відхилення в:		2020 рік		2021 рік		Відхилення в:	
		Сума, тис грн	Питома вага, %	Сума, тис грн	Питома вага, %	сумі, тис грн	питомій вазі, %	Сума, тис грн	Питома вага, %	Сума, тис грн	Питома вага, %	сумі, тис грн	Питомій вазі, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	214639	74,14	221304	72,51	6665	-1,63	221304	72,51	204621	65,19	-16683	-7,32
Адміністративні витрати	2130	13577	4,69	14732	4,83	1155	0,14	14732	4,83	16173	5,15	1441	0,32
Витрати на збут	2150	43252	14,94	46485	15,23	3233	0,29	46485	15,23	47710	15,20	1225	-0,03
Інші операційні витрати	2180	10045	3,47	12209	4,00	2164	0,53	12209	4,00	13138	4,19	929	0,19
Фінансові витрати	2250	3764	1,30	2024	0,66	-1740	-0,64	2024	0,66	2024	0,64	0	-0,02
Витрати від участі в капіталі	2255	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Інші витрати	2270	545	0,19	640	0,21	95	0,02	640	0,21	640	0,20	0	-0,01
Витрати з податку на прибуток	2300	3700	1,28	7796	2,55	4096	1,27	7796	2,55	10322	3,29	2526	0,74
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2255	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	19273	6,14	19273	6,14
Всього витрат		261681	100	305190	100	15668	100	305190	100	313901	100	8711	100,00

Загальний розмір витрат останні два роки є меншим за загальні доходи, тоді як у 2017 р. спостерігалось її переважання порівнянно з загальними доходами, що спричинило те, що сукупний дохід підприємства мав від’ємне значення (рис. 2.10).

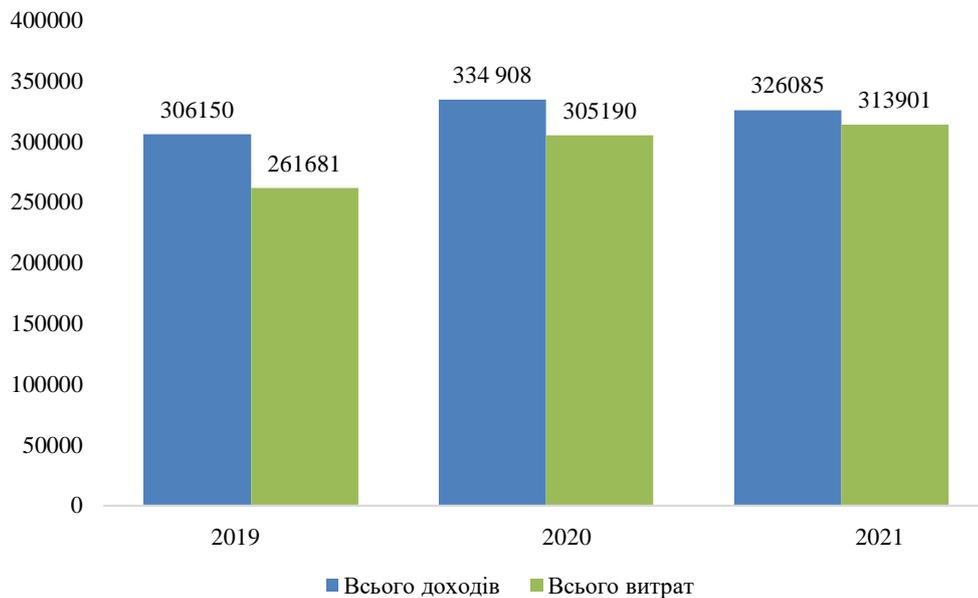

Рис. 2.10. Співвідношення загальних доходів і загальних витрат ПрАТ «Оболонь» у 2019–2021 рр.

Таким чином, проведені розрахунки підтверджують прибутковість діяльності підприємства протягом досліджуваного періоду.

2.3. Аналіз рентабельності ПрАТ «Оболонь»

Рентабельність використовується для вимірювання ефективності виробництва та здатності підприємства створювати необхідний прибуток.

Існують різні показники рентабельності, які можуть бути використані для розрахунку ефективності підприємства. Деякі з них включають:

1. Валовий прибуток: це різниця між виручкою від реалізації товарів або послуг і витратами на їх виробництво. Валовий прибуток демонструє, скільки грошей залишається після покриття витрат на виробництво.

2. Операційний прибуток: це різниця між валовим прибутком і операційними витратами. Операційний прибуток відображає ефективність виробничих процесів підприємства без урахування фінансових витрат і податків.

3. Прибуток до виплати процентів і податку на прибуток (ЕВІТ): це різниця між валовим прибутком і оперативними витратами, включаючи виплати процентів з кредитів. ЕВІТ вказує на прибуток, який генерується підприємством перед оподаткуванням і врахуванням фінансових витрат.

4. Прибуток до виплати податку на прибуток (ЕВТ): це різниця між валовим прибутком і усіма витратами, включаючи операційні витрати, фінансові витрати та податки. ЕВТ відображає прибуток, який генерується після врахування усіх витрат, крім податку на прибуток.

5. Чистий прибуток: Це різниця між валовим прибутком і усіма витратами, включаючи операційні витрати, фінансові витрати, податки і інші витрати. Чистий прибуток вказує на кінцевий прибуток, який залишається після врахування всіх витрат.

Залежно від мети аналізу, підприємство може використовувати різні показники рентабельності для вимірювання своєї ефективності. Кожен показник рентабельності надає певну інформацію про фінансовий стан підприємства і може бути корисним при прийнятті управлінських рішень. Найчастіше для розрахунку коефіцієнтів рентабельності використовується чистий прибуток або прибуток до виплати процентів і податку на прибуток. Аналіз рентабельності підприємства дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання.

Основні показники рентабельності підприємства з допомогою яких здійснюється аналіз фінансового стану підприємства:

- рентабельність продажів;
- рентабельність активів;
- рентабельність власного капіталу;

- рентабельність інвестицій;
- рентабельність продукції;
- темпи приросту власного капіталу.

Показник рентабельності продаж характеризує питому вагу прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) в отриманій виручці. Він відображає зміни в політиці ціноутворення і здатність підприємства контролювати собівартість реалізованої продукції, тобто ту частину коштів, яка необхідна для здійснення поточних витрат, що виникають в ході виробничо-господарської діяльності, сплати податків тощо. На нашу думку, даний показник відповідає всім критеріям суспільної ефективності – зниженню собівартості продукції, зростанню обсягів її виробництва і реалізації, а також підвищенню рівня споживчої вартості продукту. Даний показник гнучко реагує на рух ціни як серцевини ринкової економіки, відображаючи її динаміку та оцінюючи ефективність виробництва адекватно цій ситуації [3]. Динаміка даного показника може свідчити про необхідність перегляду цін або посилення контролю за використанням матеріально-виробничих ресурсів [6]. При цьому варто зазначити, що на рівень даного показника впливають методи, які використовуються для обліку матеріально-виробничих запасів [7].

Особливо значимим серед цих показників рентабельності визнається показник рентабельності продаж як відношення чистого прибутку до виручки від реалізації продукції. Він відображає, скільки грошових одиниць чистого прибутку отримано в розрахунку на одиницю виручки (норматив – не менше 0,3).

Найбільш повне уявлення про рентабельність виробничої діяльності підприємства дає відношення прибутку до робочого капіталу. Ці показники можуть бути застосовані для оцінки ефективності використання всього капіталу суб'єкта господарювання. Рентабельність власного капіталу свідчить про результати використання тільки цієї частини капіталу.

Проаналізуємо динаміку окремих показників доходів і витрат

підприємства за досліджуваний період у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз динаміки показників дослідження доходів і витрат

ПрАТ «Оболонь» у 2019–2021 рр.

Показник	2019 рік, тис грн	2020 рік, тис грн	Відхилення (+, -), тис грн	Темп росту, %	2020 рік, тис грн	2021 рік, тис грн	Відхилення (+, -), тис грн	Темп росту, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Доходи	306150	334908	28758	109,39	334908	326085	-8823	97,37
2. Витрати	289522	305190	15668	105,41	305190	313901	8711	102,85
3. Прибуток (збиток) від звичайної діяльності (п.1 - п.2)	16628	29718	13090	178,72	29718	12184	-17534	41,00
4. Середньорічна вартість активів	192033	182210	-9823	94,88	182210	252647	70437	138,66
5. Чистий дохід від реалізації (товарів, робіт, послуг)	293278	323 013	29735	110,14	323 013	311784	-11229	96,52
6. Рентабельність активів, % (п.3 : п.4)	0,08	0,16	0,08	203,87	0,16	0,05	-0,11	30,14
7. Рентабельність продаж, % (п.3 : п.5)	0,05	0,09	0,04	184,00	0,09	0,04	-0,05	43,42
8. Рентабельність витрат, % (п.3 : п.2)	0,06	0,10	0,04	162,29	0,10	0,04	-0,06	38,81
9. Виручка від реалізації в 1 грн доходів (п.5 : п.1)	0,96	0,96	0,00	100,47	0,96	0,96	0,00	99,60
10. Доходи на 1 грн активів (п.1 : п.4)	1,59	1,84	0,25	115,60	1,84	1,29	-0,55	70,15
11. Доходи на 1 грн витрат (п.1 : п.2)	1,05	1,10	0,05	104,51	1,10	1,04	-0,06	94,44

Отже, доходи ПрАТ «Оболонь» протягом 2019–2021 рр. мали тенденцію до зростання, так само як і витрати з кожним роком збільшувались. Прибуток від звичайної діяльності спостерігався у 2019-2021 рр.

Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Оболонь» протягом 2019–2021 рр. представлена на рисунку 2.11.

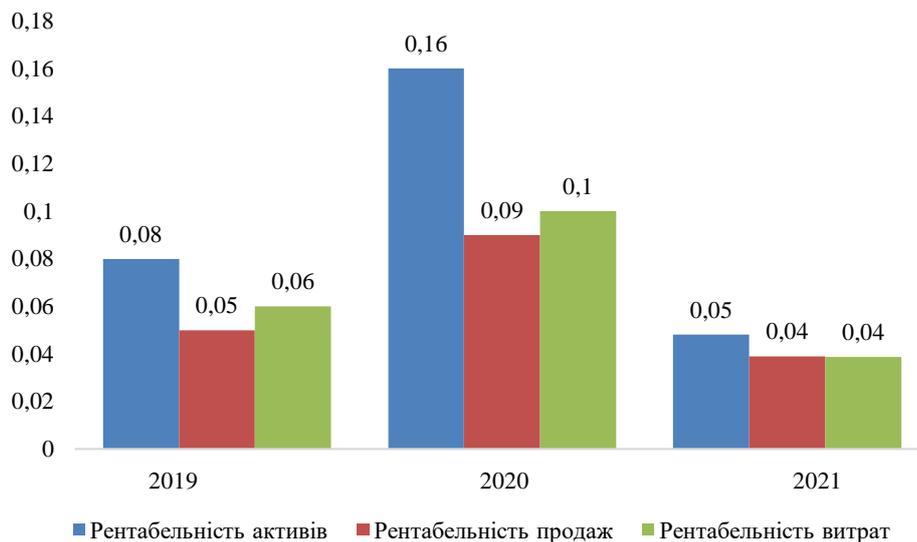

Рис. 2.11. Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Оболонь» в період 2019–2021 рр.

Рентабельність активів, продаж та витрат у 2019-2021 рр. є твердженням ефективної діяльності підприємства. Виручка від реалізації на 1 грн доходів у 2019-2021 роках дорівнювала 0,96 грн/грн.. Доходи на 1 грн активів зросли за 2019-2020 рр. з 1,60 до 1,84 грн / грн, а у 2021 році зменшились до 1,29 грн / грн.

Отже, проведений аналіз засвідчує прибутковість та рентабельність діяльності ПрАТ «Оболонь».

Пивна індустрія займає велику частину всієї переробної промисловості України. Вона приносить значні прибутки не лише інвесторам та

безпосереднім виробникам, а й державі. Останнє полягає в тому, що пивоварні підприємства є великими платниками податків, а, враховуючи специфіку продукту, і місцевих зборів. На сьогоднішній день пивний ринок є одним з найбільш швидкозростаючих споживчих ринків України. Перспективним представником галузі пивоваріння є компанія ПрАТ «Оболонь».

На основі аналізу майнового стану ПрАТ «Оболонь» за 2019-2021 рр. можна зробити наступні висновки. Спостерігається позитивна динаміка зростання валюти балансу. Так, на протязі трьох років її величина збільшилася на 140874 тис. грн. Прослідковується покращення структури капіталу підприємства. Збільшення власного капіталу підприємства на фоні зменшення довгострокових зобов'язань свідчить про покращення рівня фінансової стійкості, та зменшення ризику неплатоспроможності.

Розрахунок коефіцієнтів фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності дозволяє зробити висновок, що ПрАТ «Оболонь» є фінансово стійким, достатньо ліквідним і здатне забезпечити потреби в фінансах за рахунок власних коштів.

Відмічена позитивна тенденція зростання фінансових результатів, яка пов'язана із зростанням показника прибутку від звичайної діяльності до оподаткування. Це дає підстави стверджувати про покращення фінансового становища підприємства, та про те що негативний досвід минулих років, не пройшов даремно. В цілому проведений аналіз засвідчує прибутковість та рентабельність діяльності ПрАТ «Оболонь».

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПРАТ «ОБОЛОНЬ»

3.1. Прогнозування обсягу прибутку підприємства на плановий період

Отриманню прибутку та його максимізації сприяють різноманітні поточні управлінські рішення (наприклад, прийняття нового замовлення, припинення випуску певної продукції, оптимізація структури випуску, визначення мінімально можливої ціни реалізації тощо). Вони передбачають здійснення аналізу витрат за певним обраним напрямом дій. Тому розуміння залежності між витратами, обсягом діяльності та прибутком є необхідною умовою для планування майбутніх операцій підприємства і прийняття управлінських рішень на короткострокову перспективу. Завдання керівництва полягає в тому, щоб здійснювати управління кожним чинником, який впливає на прибуток, для збільшення рентабельності підприємства в цілому.

Аналіз «витрати – обсяг – прибуток» являє собою метод системного дослідження взаємозв'язку витрат, обсягу реалізації та прибутку підприємства заради визначення: обсягу реалізації, який забезпечує відшкодування всіх витрат та отримання бажаного прибутку; величини прибутку при певному обсязі реалізації; впливу змін величини витрат, обсягу та ціни реалізації на прибуток підприємства; оптимальної структури витрат [43].

Інструментами аналізу «витрати – обсяг – прибуток» є маржинальний дохід і коефіцієнт маржинального доходу, їх часто застосовують для прийняття поточних управлінських рішень. Маржинальний дохід, являє собою так званий резерв, який формується в ході поточної господарсько-фінансової діяльності підприємства для покриття постійних витрат і

формування прибутку. Звідси приріст маржинального доходу завжди означає приріст прибутку. Коефіцієнт маржинального доходу означає, яку величину маржинального доходу приносить кожна гривня доходу від реалізації для покриття постійних витрат та отримання прибутку. Його можна використовувати для розрахунку впливу зміни обсягу діяльності на величину прибутку.

Однією з найважливіших характеристик взаємозв'язку затрат, обсягу виробництва і прибутку є аналіз беззбитковості. Цей метод зводиться до визначення мінімального обсягу реалізації продукції (за стабільних умовно-постійних витрат), за якого підприємство може, з одного боку, забезпечити беззбиткову операційну діяльність у плановому періоді, з іншого – створити умови для самофінансування підприємства [44].

Точка беззбитковості характеризує обсяг реалізації продукції, за якого прибуток підприємства дорівнює нулю, тобто виручка від реалізації продукції відповідає витратам на її виробництво та реалізацію. Точку беззбитковості називають також точкою «порогового» прибутку чи точкою рівноваги. Даний метод побудований на тезі, що із збільшенням обсягів реалізації величина умовно-постійних витрат на одиницю продукції зменшується.

Отже, на основі розрахунку точки беззбитковості можна дійти висновків щодо доцільності виробництва тих чи інших видів продукції, мінімальних цін або обсягів реалізації, які забезпечують беззбиткову діяльність. Аналізуючи точку беззбитковості, можна визначити, наскільки успішно підприємство працює (у разі його прибутковості) і наскільки глибокою є криза (у разі збитковості). На підставі відповідних висновків розробляються рекомендації щодо шляхів зменшення збитковості та збільшення прибутковості операційної діяльності підприємства [45].

Дуже важливо, щоб підприємство мало можливість гнучко реагувати на стан ринку, зберігаючи рентабельність й ефективність виробництва.

Такий нескладний, але в той же час інформативний інструмент, як аналіз беззбитковості, дозволить приймати рішення відразу в декількох сферах діяльності підприємства. Можна бути впевненими, що на підприємстві, де аналіз беззбитковості стає регулярно застосовуваним механізмом в оперативному й стратегічному керуванні, такі проблеми як збитковість виробництва, надвиробництво продукції або неконтрольований ріст витрат, не виникнуть.

Отже, визначальними поняття методу «витрати – обсяг – прибуток» є поріг рентабельності, валова маржа (маржинальний дохід), запас фінансової стійкості, операційний важіль (операційний лівередж), які розраховуються наступним чином:

- поріг рентабельності:

$$Q_p = \frac{F}{ПВ_{ВМ}}, \quad (3.1)$$

де Q_p – поріг рентабельності;

F – сума фіксованих (постійних) витрат;

$ПВ_{ВМ}$ – питома вага валової маржі в сумарних операційних доходах;

- валова рентабельність:

$$ВМ = СОД - ЗВ \text{ або } ВМ = F + ОП, \quad (3.2)$$

де $ВМ$ – валова маржа підприємства;

$СОД$ – сумарні операційні доходи підприємства;

$ЗВ$ – сума змінних витрат;

$ОП$ – операційний прибуток підприємства;

- запас фінансової стійкості:

$$ЗСФ = СОД - Q, \quad (3.3)$$

– операційний важіль:

$$OB = \frac{BM}{OP}, \quad (3.4)$$

Для розрахунку вище вказаних показників діяльності ПрАТ «Оболонь» попередньо необхідно провести групування сумарних операційних витрат на фіксовані та змінні. Рівень фіксованих витрат, як правило, майже не змінюється при зростанні чи зменшенні обсягів виробництва і реалізації продукції. До них належать амортизаційні відрахування, зарплата управлінського персоналу, утримання адміністративних приміщень, орендна плата, проценти за кредит тощо. Змінні витрати зростають або зменшуються пропорційно обсягам виробництва. Це витрати на закупівлю сировини, матеріалів, спожиту електроенергію, зарплату виробничого персоналу та інше [46].

Спочатку необхідно за даними форми № 2 визначити сумарні операційні витрати підприємства за формулою:

$$COB = C + AB + B3 + IOB; \quad (3.5)$$

де COB – сумарні операційні витрати підприємства;

C – собівартість реалізованої продукції;

AB – адміністративні витрати;

B3 – витрати на збут;

IOB – інші операційні витрати.

Проведемо розрахунок сумарних операційних витрат ПрАТ «Оболонь» за 2021 рік, використовуючи дані фінансової звітності.

$$COB = 204621 + 16173 + 47710 + 13138 = 281642 \text{ тис. грн.}$$

Отже, сумарні операційні витрати підприємства протягом досліджуваного періоду склали 281642 тис. грн.

Розглянемо структуру операційних витрат підприємства за елементами. Розрахунок представимо в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Розподіл операційних витрат ПрАТ «Оболонь» за елементами

№ з/п	Стаття витрат	Витрати на виготовлену продукцію, тис. грн.	Значення, %	Витрати на реалізовану продукцію, тис. грн.
1.	Матеріальні витрати	161493	58,00	163351,9
2.	Витрати на оплату праці	47064	16,90	47605,7
3.	Відрахування на соціальні заходи	10340	3,71	10459,0
4.	Амортизація	14281	5,13	14445,4
5.	Інші операційні витрати	45259	16,25	45780,0
6.	Разом	278437	100,00	281642

Отже, в загальній структурі операційних витрат ПрАТ «Оболонь» у 2021 році найбільшу частку займали матеріальні витрати, питома вага яких складала 58%, що в абсолютному значенні становило 163351,9 тис. грн. на реалізовану продукцію. Це свідчить про те, що продукція яку виготовляє даний суб'єкт господарювання є достатньо матеріаломісткою.

В свою чергу частка фінансових ресурсів, що спрямовувалася на оплату праці становила 16,9 %, що в абсолютному вираженні складало 47605,7 тис. грн. Це свідчить про значний рівень автоматизації виробничого процесу, що має позитивне відображення на рівні продуктивності праці.

На наступному етапі аналізу, з урахуванням структури елементів витрат представленої в таблиці 4.10, проведемо розподіл операційних витрат за ознакою залежності від обсягів реалізації на постійні та змінні (табл. 3.2).

Змінні витрати залежать від обсягу виробництва і продажу продукції. Здебільшого це прямі витрати ресурсів на виробництво і реалізацію продукції (пряма заробітна плата, витрати сировини, матеріалів, палива, електроенергії та ін.).

Постійні витрати не залежать від динаміки обсягу виробництва і продажу продукції. Це амортизація, орендна плата, заробітна плата персоналу з обслуговування на погодинній оплаті, витрати, пов'язані з управлінням і організацією виробництва т. ін.

Таблиця 3.2

Обсяги та структура постійних і змінних витрат ПрАТ «Оболонь»,
тис. грн.

№	Постійні витрати	Значення	Змінні витрати	Значення
1.	Амортизація	14445,4	Матеріальні витрати	163351,9
2.	Зарплата управлінського персоналу	19042,3	Зарплата виробничого персоналу	28563,4
3.	Відрахування на соціальні заходи управлінського персоналу	4183,6	Відрахування на соціальні заходи виробничого персоналу	6275,4
4.	Інші постійні витрати	27468	Інші змінні витрати	18312
5.	Разом	65139,3	Разом	216502,7

Отже, обсяг змінних витрат, що понесло ПрАТ «Оболонь» внаслідок операційної діяльності у 2021 році становив 216502,7 тис. грн., що в питомій вазі становило 76,87% загального обсягу операційних витрат. В свою чергу постійні витрати аналізованого суб'єкта господарювання в абсолютній величині становив 65139,3 тис. грн. або 23,13%. Даний розподіл свідчить про те, що основна частина витрат має пряму залежність від обсягу виробництва продукції, що підлягає реалізації, що є позитивним.

Маючи розподілені витрати перейдемо до розрахунку основних показників, що використовуються в методі «Витрати-обсяги-прибуток». Визначимо величину сумарних операційних доходів за наступною формулою:

$$\text{СОД} = \text{ЧД} + \text{ІОД}, \quad (3.6)$$

де ЧД – чистий дохід (виручка від реалізації);

ІОД – інші операційні доходи.

Визначимо сумарний операційний дохід ПрАТ «Оболонь» за 2021 рік, використовуючи дані фінансової звітності підприємства.

$$\text{СОД} = 311784 + 14301 = 326085 \text{ тис. грн.}$$

Отже, сумарні операційні доходи підприємства становлять 326085 тис. грн. Розрахуємо основні показники операційної діяльності підприємства (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Базовий рівень показників операційної діяльності ПрАТ «Оболонь» за 2021 рік, тис. грн.

№	Найменування показників	Значення
1	Сумарні операційні доходи	326085
2	Змінні витрати	216502,7
3	Валова маржа (маржинальний дохід) (р.1-р.2)	109582,3
4	Фіксовані (постійні) витрати	65139,3
5	Прибуток від операційної діяльності (р.3-р.4)	44443

Згідно отриманих даних, маржинальний дохід суб'єкта господарювання у 2021 році становив 109582,3 тис. грн., що в питомій вазі складало 33,6% загального обсягу операційних доходів. Враховуючи перевищення валової маржі над операційним прибутком на розмір постійних витрат кінцевий фінансовий результат операційної діяльності у вигляді отриманого прибутку складав 44443 тис. грн.

На наступному етапі аналізу, використовуючи дані таблиці 3.1, виконаємо розрахунок порогу рентабельності, запасу фінансової стійкості та операційного важеля для аналізованого підприємства.

Спочатку визначаємо питому вагу валової маржі:

$$\text{ПВ}_{\text{ВМ}} = \frac{\text{ВМ}}{\text{СОД}} = \frac{109582,3}{326085} = 0,336 \quad (3.7)$$

Поріг рентабельності підприємства складає:

$$Q_p = \frac{ПВ}{ПВ_{ВМ}} = \frac{65139,3}{0,336} = 193866,96 \text{ (тис.грн)} \quad (3.8)$$

Відповідно, запас фінансової стійкості має значення:

$$ЗФС = СОД - Q_p = 326085 - 193866,96 = 132218,04 \text{ (тис.грн)} \quad (3.9)$$

А у відносному вираженні:

$$ЗФС\% = \frac{ЗФС}{СОД} * 100 = \frac{132218,04}{326085} * 100 = 40,5 \% \quad (3.10)$$

Отримане значення свідчить про стабільний фінансовий стан підприємства та стабільність його діяльності.

Операційний важіль аналізованого підприємства становить:

$$ОВ = \frac{ВМ}{ОП} = \frac{109582,3}{44443} = 2,47 \quad (3.11)$$

Графічна інтерпретація порогу рентабельності, запасу фінансової стійкості та інших показників операційної діяльності підприємства показано на рисунку 3.1.

За даними, зображеними на графіку, поріг рентабельності ПрАТ «Оболонь» у 2021 році становив 193866,96 тис. грн. Таким чином суб'єкт господарювання в аналізованому періоді при отриманому чистому доході в розмірі 326085 тис. грн. мав запас фінансової стійкості в розмірі 132218,04 тис. грн., що вказує на нормальний фінансовий стан підприємства та стабільність його діяльності.

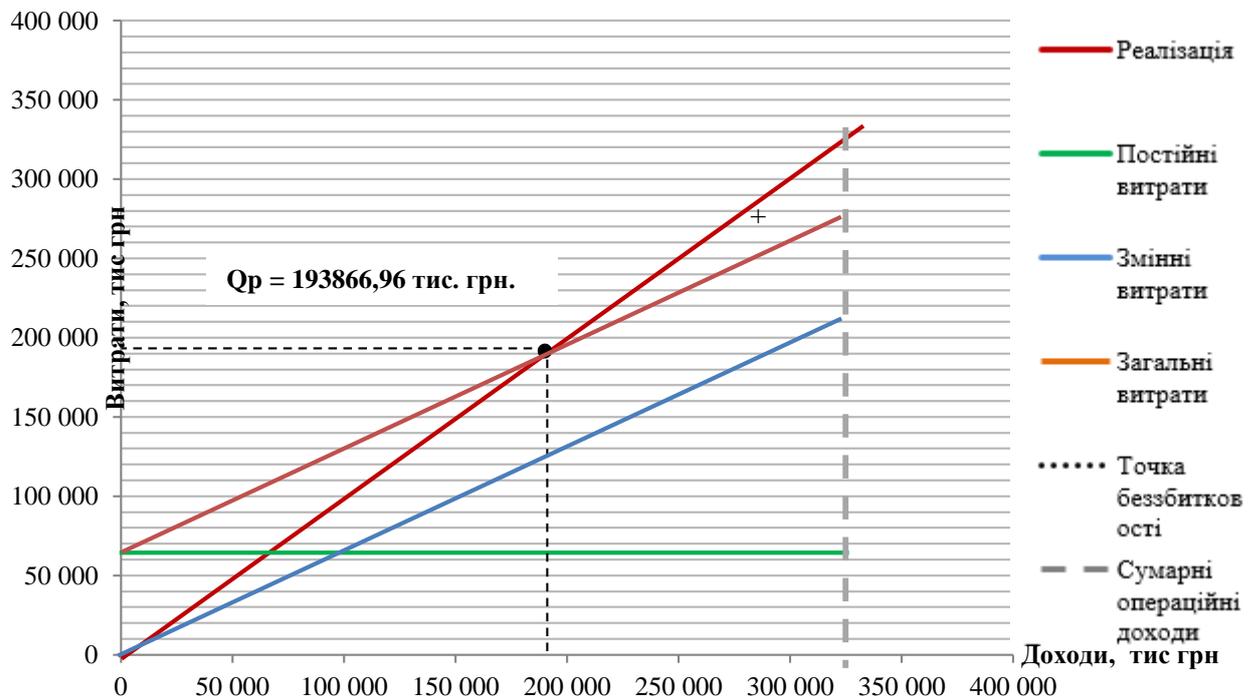

Рис. 3.1. Графічна інтерпретація порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь»

Збільшення обсягів фіксованих витрат у структурі валової маржі призводить до зростання значень операційного важеля, а відповідно і до підвищення рівня підприємницького ризику діяльності будь-якого суб'єкта господарювання [75]. Сила впливу операційного важеля на фінансові результати діяльності підприємства визначається наступною залежністю:

$$\Delta t_n \% = OB * \Delta t_p \%, \quad (3.12)$$

де $\Delta t_n \%$ – процентне зростання операційного прибутку підприємства;

$\Delta t_p \%$ – процентне збільшення операційних доходів підприємства від реалізації продукції.

Дослідимо вплив операційного важеля на операційний прибуток ПрАТ «Оболонь» розглянувши дві ситуації.

У першому випадку вважатимемо, що у планово-прогнозному періоді обсяги виробництва і реалізації продукції передбачається збільшити на 7%.

Тоді операційний прибуток підприємства зміниться наступним чином:

$$\Delta t_n \% = 2,47 * 7\% = 17,29\%$$

Отже, планова величина операційного прибутку складатиме:

$$ОП^{пл} = ОП^{баз} * 1,1701 = 44443 * 1,1729 = 52127,2 \text{ тис. грн.}$$

А приріст прибутку в абсолютній сумі складатиме:

$$\Delta ОП = 52127,2 - 44443 = 7684,2 \text{ тис. грн.}$$

Отриманий результат перевіримо методом прямих розрахунків із використанням показників і залежностей наведених у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Прямий розрахунок показників операційної діяльності ПрАТ
«Оболонь» при її зростанні у плановому періоді на 7 %

№	Показник	Розрахунок	Значення, тис. грн.
1	Сумарні операційні доходи	326085*1,07	348910,95
2	Змінні витрати	216502,7*1,07	231657,89
3	Валова маржа	р.1-р.2	117253,06
4	Фіксовані витрати	-	65139,3
5	Прибуток від операційної діяльності	р.3-р.4	52113,76

За прямим розрахунком приріст операційного прибутку дорівнює:

$$\Delta t_n \% = \frac{ОП^{пл} - ОП^б}{ОП^б} * 100 = \frac{52113,76 - 44443}{44443} * 100 = 17,26\%$$

Отже, при зростанні обсягів реалізації на 7% операційний прибуток збільшиться на 17,26%, що в абсолютному значенні складає 7670,76 тис. грн. (рис. 3.2).

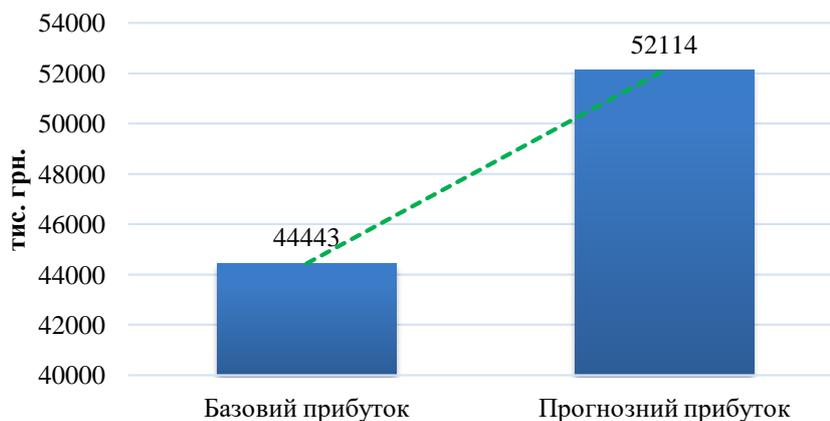

Рис. 3.2. Зміна прибутку ПрАТ «Оболонь» при зростанні обсягів реалізації

У другому випадку будемо вважати, що у планово-прогнозному періоді обсяги виробництва і реалізації продукції зменшаться на 4%.

Тоді операційний прибуток підприємства зміниться наступним чином:

$$\Delta t_n \% = 2,47 * (-4\%) = -9,88\%$$

Отже, планова величина операційного прибутку складатиме:

$$ОП^{пл} = ОП^{баз} * 0,9012 = 44443 * 0,9012 = 40052 \text{ тис. грн.}$$

А зміна прибутку в абсолютній сумі складатиме:

$$\Delta ОП = 40052 - 44443 = -4391 \text{ тис. грн.}$$

Отриманий результат перевіримо методом прямих розрахунків із використанням показників і залежностей наведених у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Прямий розрахунок показників операційної діяльності ПрАТ
«Оболонь» при її зменшенні у плановому періоді на 4 %

№	Показник	Розрахунок	Значення, тис. грн.
1	Сумарні операційні доходи	326085*0,96	313041,6
2	Змінні витрати	216502,7*0,96	207842,6
3	Валова маржа	р.1-р.2	105199
4	Фіксовані витрати	-	65139,3
5	Прибуток від операційної діяльності	р.3-р.4	40059,7

Перевірка отриманих результатів:

$$\Delta t_n \% = \frac{ОП^{пл} - ОП^б}{ОП^б} * 100 = \frac{40059,7 - 44443}{44443} * 100 = -9,86\%$$

Отже, при зменшенні обсягів реалізації на 4% операційний прибуток зменшиться на 9,86%, що в абсолютному значенні складає 4383,3 тис. грн.

Провівши дослідження впливу операційного важеля на зміни обсягів прибутку ПрАТ «Оболонь» було з'ясовано, що розрахований операційний важіль складає 2,47, тобто рівень підприємницького ризику можна розцінювати як низький, підприємство характеризується консервативним типом виробничо-господарської діяльності.

Враховуючи вплив операційного важеля на кінцевий результат діяльності підприємства було з'ясовано, що при збільшенні суб'єктом

господарювання обсягів виробництва та реалізації своєї продукції на 7 % відбудеться збільшення операційного прибутку на 17,26%, що в абсолютному значенні складає 7670,76 тис. грн. В протилежному випадку, падіння обсягів виробництва та реалізації продукції на 4 % спричинить падіння суми операційного прибутку на 9,86%, що в абсолютному значенні складає 4383,3 тис. грн.

Отже, фінансова стійкість, рівень прибутковості підприємства, в першу чергу, визначаються результатами його основної (операційної) діяльності. Результати господарської діяльності, зокрема розмір операційного прибутку, безпосередньо залежать від обсягів виробництва і реалізації продукції та загальної суми операційних витрат. Максимізація розміру операційного прибутку передбачає зростання обсягів господарської діяльності й зменшення питомої ваги витрат у розрахунку на одиницю продукції.

3.2. Резерви зростання прибутковості та рентабельності ПрАТ «Оболонь»

В умовах посилення конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках питання підвищення ефективності діяльності набуває все більшої актуальності для суб'єктів господарювання. Базисом для прийняття дієвих управлінських рішень правомірно визначити результати фінансово-аналітичного дослідження стану та результатів діяльності підприємств. В цьому аспекті необхідність вивчення можливостей застосування факторного аналізу для виявлення резервів підвищення ефективності господарської діяльності є беззаперечною.

В управлінні економічними системами факторний аналіз посідає особливе місце, оскільки дає можливість формувати та змінювати параметри об'єкта управління шляхом відповідного підбору та коригування чинників, які їх обумовлюють. Основою факторного аналізу є побудова факторної моделі, в якій фактори повинні знаходитись в причинно-наслідкових зв'язках

із досліджуваним показником. Факторний аналіз може бути як прямим, коли аналіз поділяють на складові частини, так і зворотнім, коли складають баланс відхилень і на стадії узагальнення сумують усі виявлені фактори фактичного показника від базисного за рахунок окремих факторів. За характером причинно-наслідкових залежностей між змінними факторні моделі умовно поділяються на імовірнісні та детерміновані [59].

В основі імовірнісних моделей лежить твердження про стохастичний (кореляційний або регресійний) зв'язок між величиною залежної змінної і факторами, що її обумовлюють. Тобто поряд з головними вирішальними чинниками розглядаються також й другорядні та випадкові причини, що визначають варіацію результативної ознаки в просторі та часі.

Детерміновані моделі базуються на твердженні, що варіація результативної ознаки функціонально обумовлена дією декількох невинуватих факторів. Це означає, що при відомих значеннях чинників величина залежної змінної визначається однозначно, тобто з вірогідністю 1. Хоча ця гіпотеза не повністю відповідає економічній реальності, вона дозволяє будувати детерміновані моделі факторного аналізу всього на двох спостереженнях, оскільки функціональні зв'язки виявляються в кожному конкретному випадку для кожного об'єкта дослідження. Саме тому ці моделі широко використовуються як основний інструмент для факторного аналізу фінансів та економіки [60]. Серед детермінованих моделей найбільш вживаними є наступні чотири види, котрі вирізняються математичною формою зв'язку між змінними, а саме адитивні, мультиплікативні, кратні та змішані.

Алгоритм проведення детермінованого факторного аналізу наступний:

1. Побудова економічно обґрунтованої детермінованої факторної моделі.
2. Вибір оптимального методу факторного аналізу.
3. Реалізація обчислювальних процедур.
4. Формування висновків та пропозицій за результатами аналізу [61].

Одним із основних показників фінансових результатів діяльності підприємства є валовий прибуток. У зв'язку з цим, для виявлення резервів зростання фінансових результатів діяльності ПрАТ «Оболонь» доцільно провести факторний аналіз валового прибутку. Слід дослідити вплив таких факторів на зміну валового прибутку як:

- цін на продукцію;
- обсягу виробництва;
- структури продукції;
- рівня та структури витрат [62].

Вихідні дані для факторного аналізу валового прибутку знаходяться у таблицях 3.6 – 3.9.

Таблиця 3.6

Вихідні дані для проведення факторного аналізу

Рік	Ціна одиниці продукції, грн / кг (Ц)	Обсяг реалізації, кг (О)	Витрати на од. продукції, грн (В)
2017	11,6	21923	8,97
2019	12,7	22980	9,34
2020	13,6	23751	9,32
2021	14,1	22112	9,25

Таблиця 3.7

Вихідні дані для аналізу прибутку у 2019 р., тис. грн.

Показник	Рядок Ф№2	2018 рік	Базовий рік перерахований на реалізацію звітнього року (1,0)	2019 рік
1	2	3	4	5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧД)	2000	254 301	266568	293278
Собівартість реалізованої продукції (С)	2050	196 562	206131	214639
Валовий прибуток (ВП)	2090	57739	60437	78639

Таблиця 3.8

Вихідні дані для аналізу прибутку у 2020 р., тис. грн.

Показник	Рядок Ф№2	2019 рік	Базовий рік перерахований на реалізацію звітнього року (1,0)	2020 рік
1	2	3	4	5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧД)	2000	293278	301638	323 013
Собівартість реалізованої продукції (С)	2050	214639	221834	221 304
Валовий прибуток (ВП)	2090	78639	79804	101 709

Таблиця 3.9

Вихідні дані для аналізу прибутку у 2021 р., тис. грн.

Показник	Рядок Ф№2	2020 рік	Базовий рік перерахований на реалізацію звітнього року (1,0)	2021 рік
1	2	3	4	5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧД)	2000	323 013	300723	311 784
Собівартість реалізованої продукції (С)	2050	221 304	204536	204 621
Валовий прибуток (ВП)	2090	101 709	96187	107163

Факторний аналіз валового прибутку підприємства розпочинаємо з розрахунку загальних змін у його валовому прибутку:

$$\Delta \text{ВП} = \text{ВП}_1 - \text{ВП}_0, \text{ тис грн;} \quad (3.13)$$

$$\text{В } \Delta \text{ВП}_{2019} = 78639 - 57739 = 20900 \text{ тис. грн.};$$

$$\Delta \text{ВП}_{2020} = 101709 - 78639 = 23070 \text{ тис. грн.};$$

$$\text{ВП}_{2021} = 107163 - 101709 = 5454 \text{ тис. грн.}$$

Основні формули, які використовують для визначення впливу вищезазначених факторів:

1. Розрахунок впливу на прибуток зміни відпускних цін на реалізацію продукції здійснюється за формулою:

$$\Delta ВП1 = ЧД1 - ЧД 1,0, \text{ тис грн}; \quad (3.14)$$

$$\Delta ВП1_{2019} = 293278 - 266568 = 26710 \text{ тис. грн.};$$

$$\Delta ВП1_{2020} = 323\,013 - 301638 = 21375 \text{ тис грн.};$$

$$\Delta ВП1_{2021} = 311784 - 300723 = 11061 \text{ тис грн.}$$

2. Розрахунок впливу на прибуток змін в обсязі продукції під час оцінювання за базовою собівартістю має такий вигляд:

$$\Delta ВП2 = ВП0 * (К1 - 1), \text{ тис грн}; \quad (3.15)$$

$$К1 = \frac{С1,0}{С0}, [\text{грн} / \text{грн}]; \quad (3.16)$$

$$К1_{2019} = \frac{206131}{196562} = 1,04868 \text{ грн/грн};$$

$$\Delta ВП2_{2019} = 57739 \times (1,04868 - 1) = 2811 \text{ тис. грн.};$$

$$К1_{2020} = \frac{221834}{214639} = 1,03352 \text{ грн / грн};$$

$$\Delta ВП2_{2020} = 78639 \times (1,03352 - 1) = 2636 \text{ тис грн};$$

$$К1_{2021} = \frac{204536}{221304} = 0,92423 \text{ грн / грн};$$

$$\Delta ВП2_{2021} = 101709 \times (0,92423 - 1) = -7706,4 \text{ тис грн.};$$

3. Розрахунок впливу на прибуток змін в обсязі продукції, що зумовлені змінами в структурі:

$$\Delta ВПЗ = ВП0 * (К2 - К1), \text{ тис. грн}; \quad (3.17)$$

$$К2 = \frac{ЧД_{1,0}}{ЧД_0}, [\text{грн} / \text{грн}]; \quad (3.18)$$

$$К2_{2019} \frac{266568}{254301} = 1,00482 \text{ грн/грн}$$

$$\Delta ВПЗ_{2019} = 57739 \times (1 - 1) = 0;$$

$$К2_{2020} \frac{301638}{293278} = 1,02850 \text{ грн / грн};$$

$$\Delta ВПЗ_{2020} = 78639 \times (1,02850 - 1,033352) = -395.$$

$$К2_{2021} \frac{300723}{323013} = 0,93 \text{ грн / грн};$$

$$\Delta ВПЗ_{2021} = 101709 \times (0,93 - 1) = -7018,58;$$

4. Розрахунок впливу на прибуток економії від зниження собівартості продукції:

$$\Delta ВП4 = С1,0 - С1, \text{ тис. грн}; \quad (3.19)$$

$$\Delta ВП4_{2019} = 206131 - 214639 = -8508 \text{ тис. грн.};$$

$$\Delta ВП4_{2020} = 221834 - 221304 = 530 \text{ тис. грн.};$$

$$\Delta ВП4_{2021} = 204536 - 204621 = -85 \text{ тис. грн.}$$

5. Розрахунок впливу на прибуток зміни собівартості продукції за рахунок структурних зрушень в обсязі продукції:

$$\Delta ВП5 = С0 * К2 - С1,0, \text{ тис грн}; \quad (3.20)$$

$$\Delta ВП5_{2019} = 196562 \times 1,00482 - 206131 = 0 \text{ тис. грн.};$$

$$\Delta ВП5_{2020} = 214639 \times 1,02850 - 221834 = -1078 \text{ тис. грн};$$

$$\Delta ВП5_{2021} = 221304 \times 0,93 - 204536 = 1276,7 \text{ тис. грн.}$$

Розрахунок загального впливу факторів на валовий прибуток (резерву зростання валового прибутку) здійснюється за формулою:

$$\Delta \text{ВП} = \text{ВП1} + \dots + \text{ВП5}, \text{ тис грн;} \quad (3.21)$$

$$\Delta \text{ВП}_{2019} = 26710 + 2811 + 0 - 8508 + 0 = 20900 \text{ тис. грн.};$$

$$\Delta \text{ВП}_{2020} = 21375 + 2636 - 395 + 530 - 1077 = 23070 \text{ тис. грн.};$$

$$\Delta \text{ВП}_{2021} = 11061 - 7706,4 - 7018,58 - 85 + 1276,7 = -2472,28 \text{ тис. грн.};$$

Узагальнення результатів факторного аналізу відображено у таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Результати факторного аналізу валового прибутку підприємства, тис. грн.

Назва фактора	Сума впливу, тис грн		
	2019	2020	2021
Відхилення валового прибутку, всього у т.ч. за рахунок:	20900	23070	-2472,28
1. Зміни цін на продукцію	26710	21375	11061
2. Зміни обсягу виробництва і реалізації	2811	2636	- 7706,4
3. Зміни структури продукції	0	-395	- 7018,58
4. Зміни рівня витрат	-8508	530	- 85
5. Зміни структури витрат	0	-1077	1276,7
Резерв зростання валового прибутку (1+2+3+4+5)	20900	23070	-2472,28

У 2019 р. позитивний вплив на зростання валового прибутку підприємства мали зміни цін на продукцію на суму 26710 тис. грн., а також зміни обсягу виробництва та реалізації на суму 2811 тис. грн.. Негативний вплив мали зміни рівня витрат і призвели до зменшення валового прибутку на 8508 тис. грн. У 2019 р. підприємство мало резерв зростання валового прибутку на 20900 тис. грн.

У 2020 р. зміни цін на продукцію вплинули позитивно, саме вони призвели до зростання валового прибутку на 21375 тис грн. Позитивний вплив також мали зміни обсягу виробництва і реалізації, які призвели до зростання валового прибутку на 2636 тис грн, та зміни рівня витрат, які також призвели до його зростання на 530 тис грн. Інші показники вплинули негативно на зростання прибутку: У результаті впливу вищезазначених факторів підприємство мало резерв зростання прибутку у розмірі 23070 тис. грн.

У 2021 році зміни цін на продукцію вплинули позитивно, саме вони призвели до зростання валового прибутку на 11061 тис грн. Негативний вплив мали зміни рівня витрат, структури продукції та обсягу виробництва.

Основними факторами, які здійснювали найбільший вплив на зміну валового прибутку за період 2019 – 2021 рр. стали зміни цін на продукцію, обсягу виробництва і реалізації, та рівня витрат. Інші фактори такі як зміни структури продукції та структури витрат не мають значного впливу на величину валового прибутку. Підприємство завжди зацікавлене в збільшенні валового прибутку, тому даний факторний аналіз є актуальним та корисним джерелом інформації, яке дозволяє виявити сильні та слабкі сторони. Тому важливо виявити підтримувати фактори, які позитивно впливають на зміну валового прибутку та знайти та покращити фактори, які його зменшують [65].

Після здійснення факторного аналізу підприємства треба встановити вартісну оцінку факторів першого та другого рівнів. Факторами першого рівня, які впливають на формування прибутку від звичайної діяльності до оподаткування, вважаються прибуток від операційної діяльності, прибуток від фінансової діяльності, прибуток від іншої звичайної діяльності. Факторами другого рівня є доходи та витрати, що безпосередньо впливають на фактори першого рівня, тим самим вартісно деталізуючи їх вплив [66].

Таблиця 3.11

Факторний аналіз прибутку від звичайної діяльності до оподаткування за факторами першого та другого рівнів

Назва фактора	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Величина впливу фактора	
				2019/2020	2020/2021
1	2	3	4	5	6
1. Фінансовий результат від операційної діяльності	24637	40178	44443	15541	4265
Прибуток валовий	78639	101709	107163	23070	5454
Інші операційні доходи	12872	11895	14301	-977	2406
Витрати адміністративні	(13577)	(14732)	(16173)	-1155	-1441
Витрати на збут	(43252)	(46485)	(47710)	-3233	-1225
Інші операційні витрати	(10045)	(12209)	(13138)	-2164	-929
2. Фінансовий результат від фінансової діяльності	-4309	-2664	-2302	1645	362
Доходи інші фінансові	0	0	0	0	0
Витрати фінансові	(4309)	(2664)	(2302)	1645	362
Дохід від участі в капіталі	0	0	0	0	0
Втрати від участі в капіталі	0	0	0	0	0
3. Фінансовий результат від іншої звичайної діяльності	0	0	0	0	0
Доходи інші	0	0	0	0	0
Витрати інші	0	0	0	0	0
4. Фінансовий результат до оподаткування	20328	37514	42141	17186	4627
Прибуток операційний	24637	40178	44443	15541	4265
Прибуток фінансовий	(4309)	(2664)	(2302)	1645	362
Прибуток інший звичайний	0	0	0	0	0
5. Чистий фінансовий результат	16628	29718	31819	13090	2101
Прибуток до оподаткування	20328	37 514	42141	17186	4627
Витрати (дохід) з податку на прибуток	(3700)	(7796)	(10322)	-4096	-2526
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	0	0	0	0	0
6. Сукупний дохід	16703	29 718	119621	13015	89903
Чистий прибуток	16628	29718	31819	13090	2101
Інший сукупний дохід після оподаткування	75	0	87802	-75	87802

Провівши аналіз фінансових показників, ми можемо констатувати, що протягом досліджуваного періоду на підприємстві відбувається позитивна зміна фінансового результату від операційної діяльності. Підприємство мало

прибуток від операційної діяльності у 2019 р. – 24637 тис. грн., а у 2020 р. – 40178 тис. грн., у 2021 році – 44443 тис. грн. Позитивна динаміка прибутку від операційної діяльності пов'язана, в першу чергу, з тим, що темпи зростання валового прибутку значного перевищують темпи зростання адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

Динаміка фінансових результатів діяльності підприємства продемонстрована на рисунку 3.3.

Відповідно отриманим даним можна зробити висновок, що фінансовий результат від операційної діяльності протягом всього аналізованого періоду має додатне значення, що свідчить про ефективну операційну діяльність підприємства.

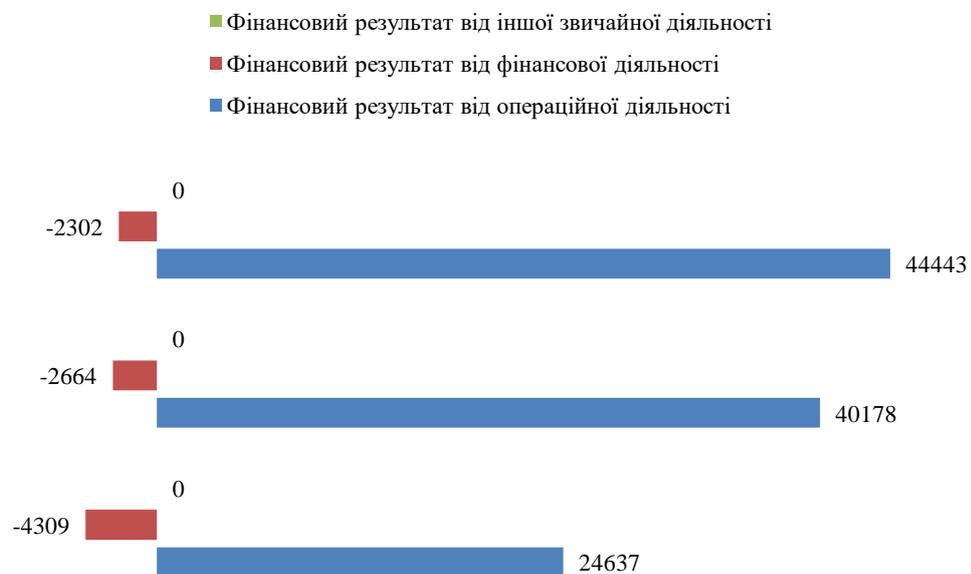

Рис. 3.3. Динаміка фінансового результату від операційної, фінансової та іншої звичайної діяльності ПрАТ «Оболонь» у 2019-2021 рр., тис грн.

Фінансовий результат від фінансової діяльності підприємства протягом всього аналізованого періоду мав від'ємне значення, що підтверджує неефективну фінансову діяльність ПрАТ «Оболонь».

Результати від іншої звичайної діяльності протягом всього досліджуваного періоду відсутні.

Чистий фінансовий результат на ПрАТ «Оболонь» за три аналізованих роки має позитивну тенденцію і в цілому засвідчує ефективну діяльність підприємства.

Незважаючи на відсутність позитивного результату від фінансової та іншої звичайної діяльності в цілому ПрАТ «Оболонь» має високі показники прибутковості. Так, за 2019-2021 рр. підприємство спромоглося не лише отримати чистий прибуток, але й домогтися його зростання вдвічі: величина прибутку у 2019 р. склала 16628 тис. грн, а у 2020 р. – 29718 тис. грн., у 2021 році – 31819 тис. грн. Підприємство за досліджуваний період не мало іншого сукупного доходу після оподаткування, у зв'язку з чим значення сукупного доходу повністю було однакове зі значенням чистого прибутку.

Враховуючи зростання розміру прибутку, ПрАТ «Оболонь» має резерви для подальшого його нарощування та збільшення. Зокрема, за результатами проведеного аналізу встановлено, що найбільш дієвими резервами є зростання прибутку через зміну ціни на продукцію та збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції.

Найбільш важливим заходом для підвищення прибутковості ПрАТ «Оболонь» буде перехід на інноваційний шлях розвитку. Слід зазначити, що саме інновації досліджуваному підприємству дозволять удосконалити виробництво за рахунок його модернізації, оновити основні фонди, впровадити прогресивні технології.

З метою забезпечення прибутковості та конкурентоспроможності в подальшому доцільним є також розширення каналів збуту продукції – збільшення частки на українському ринку пива та розширення збуту на європейських ринках.

Однак приведений перелік методів утворення резервів для збільшення прибутку підприємств, які є невід'ємною складовою для підвищення прибутковості їх діяльності, можна віднести до традиційних.

На сьогоднішній день існують нові методи, основані на тому, що під підвищенням прибутковості підприємств мається на увазі збільшення вартості його капітал, чого прибуток може і не забезпечувати. З урахуванням цього пропонуються напрями підвищення прибутковості підприємств, що наведено на рисунку 3.4.

<p>1. Скорочення витрат:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) виробництво або закупка деталей на стороні; 2) покупці не цінують окремі складові товару; 3) у конкурентів більш високі показники рентабельності продажів; 4) витрати на одиницю продукції стрімко зростають 	<p>2. Підвищення ціни:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) прибутковість сегменту низька; 2) покупці високо оцінюють продукцію; 3) більш низькі ціни, ніж у конкурента; 4) якість та властивості продукції набагато вищі, ніж у конкурентів 	<p>3. Зниження ціни:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) нижчі ціни конкурентів; 2) втрата частки ринку через ціни 3) мала ймовірність зниження цін конкурентами; 4) ціна – найбільш важливий показник для покупців; 5) висока прибутковість діяльності
<p>11. Методи ринкової економіки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) аналіз бізнес середовища; 2) оцінка вартості капіталу; 3) вплив фінансового левериджу 4) оцінка ЕВІТ 5) оцінка інвестицій 		<p>4. Зміни структури діяльності:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) прибутковість напрямків діяльності сильно відрізняється; 2) відносні частки ринку сегментів різні; 3) оцінки покупців різних сегментів різні; 4) можливість завоювання лідерства при концентрації на окремому сегменті
<p>10. Інновації:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) успішність діяльності; 2) можливість використання закордонного досвіду; 3) можливість копіювання новітніх тенденцій 		<p>5. Розширення діяльності у суміжному сегменті:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) можливість використання переваг та досвіду; 2) переваги у розмірах та прибутковості над конкурентами суміжних сегментів
<p>9. Підвищення рівня якості та обслуговування:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) низька якість продукції конкурентів; 2) незадоволення покупців продукцією на ринку; 3) низький рівень іміджу 		<p>6. Розширення діяльності у існуючих сегментах:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ріст діяльності підприємства з більшими темпами, ріст ринку; 2) поглинання конкурентів; 3) досягнення більш високих цін (низьких витрат), ніж у будь-якого конкурента
<p>8. Зміни в основній діяльності:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) інтеграція з постачальниками або посередниками; 2) концентрація на тому виді діяльності, який має переваги перед головним конкурентом 	<p>7. Проникнення у нові сегменти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) наявність потужностей та резервів; 2) слабе конкурентне середовище; 3) нове бачення сегментів 	

Рис. 3.4. Напрями підвищення прибутковості підприємств

Підсумовуючи вищезазначене, основними напрямками підвищення результативності діяльності ПрАТ «Оболонь» слід визначити наступні:

- задоволення стандартів (технічних) виробництва високоякісної продукції, подальша модернізація (покращення), модифікація технічної підтримки, зниження витрат на виробництво та підвищення загального рівня капіталомісткості;

- подальше вдосконалення та посилення маркетингової тактики, підвищення ємності маркетингової політики, розширення каналів збуту продукції та ринків збуту; покращення маркетингових комунікацій, реструктуризація ресурсного портфеля; вихід на нові сегменти ринку та нові ринки;

- формування ефективної системи підбору персоналу, диференціація напрямків стимулювання праці; забезпечення збільшення швидкості зростання продуктивності праці над показником заробітної плати.

Таким чином, за результатами проведеного аналізу можна констатувати, що ПрАТ «Оболонь» є прибутковим товариством, розміри яких постійно зростають. Головні розміри прибутків товариству забезпечує ефективна операційна діяльність.

Таким чином, за результатами проведеного аналізу можна констатувати, що ПрАТ «Оболонь» є прибутковим товариством, розміри яких постійно зростають. Головні розміри прибутків товариству забезпечує ефективна операційна діяльність.

Підсумовуючи проведений аналіз порогу рентабельності та зони беззбитковості діяльності ПрАТ «Оболонь» варто зазначити, що у 2021 році сумарні операційні доходи підприємства становили 326085 тис. грн. Отже, в загальній структурі операційних витрат ПрАТ «Оболонь» у 2021 році найбільшу частку займали матеріальні витрати, питома вага яких складала 58%, що в абсолютному значенні становило 163351,9 тис. грн. на реалізовану

продукцію. Даний розподіл свідчить про те, що основна частина витрат має прямолінійну залежність від обсягу виробництва продукції, що підлягає реалізації, що є позитивним. Таким чином на кінець 2021 року суб'єкт господарювання отримав кінцевий фінансовий результат від операційної діяльності у розмірі 4443 тис. грн.

Розрахований поріг рентабельності ПрАТ «Оболонь» у 2021 році становив 193866,96 тис. грн. Таким чином суб'єкт господарювання в аналізованому періоді мав запас фінансової стійкості в розмірі 132218,04 тис. грн., що в відносному вираженні становив 40,5%. Отримане значення перевищує 35%, що свідчить про стійкий фінансовий стан підприємства та стабільність його діяльності. Розрахований операційний важіль – 2,47, тобто рівень підприємницького ризику можна розцінювати як низький, підприємство характеризується консервативним типом виробничо-господарської діяльності.

Удосконалення управління формуванням фінансових результатів діяльності підприємства має бути орієнтовано на оцінку реальної спроможності ринку щодо поглинання товарних обсягів на різних стадіях економічного циклу, на оптимізацію витрат підприємства, поліпшення структури прибутку і досягнення оптимального співвідношення прибутковості і ліквідності з урахуванням сукупності внутрішніх і зовнішніх факторів.

ВИСНОВКИ

Прибуток є одним з основних джерел самофінансування підприємств, формування централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів. За рахунок прибутку відбувається формування в значному обсязі бюджетних ресурсів держави, здійснюється фінансування розширення підприємств, матеріальне стимулювання робітників, вирішення соціально-культурних заходів тощо.

На основі проведеного дослідження наукових підходів до трактування поняття «прибуток» встановлено, що прибуток правомірно трактувати як дохід на вкладений капітал, який є винагородою підприємця за ризиковість діяльності, який розраховують як різницю між сукупним доходом і сукупними витратами. Обґрунтовано, що роль, значення та можливості використання прибутку у повному обсязі розкриваються у його функціях, основними з яких є оціночна (облікова), стимулююча, розподільча та соціальна функції.

Встановлено, що на величину прибутку підприємства впливає велика кількість різноманітних факторів. Основу класифікації факторів прибутку складає їх поділ на зовнішні та внутрішні. Найбільший інтерес для вивчення складають внутрішні фактори, бо саме на них підприємство може впливати безпосередньо, й саме вони є найголовнішими важелями впливу на формування прибутку підприємства, серед яких значну увагу слід приділити витратам виробництва та собівартості продукції та пошуку шляхів їх зниження. Дослідивши методики аналізу фінансових результатів діяльності підприємств, можна стверджувати, що кожен науковець має своє бачення та обґрунтування послідовності здійснення аналітичної оцінки об'єкта дослідження.

Пивна індустрія займає велику частину всієї переробної промисловості України. Вона приносить значні прибутки не лише інвесторам та

безпосереднім виробникам, а й державі. Останнє полягає в тому, що пивоварні підприємства є великими платниками податків, а, враховуючи специфіку продукту, і місцевих зборів. На сьогоднішній день пивний ринок є одним з найбільш швидкозростаючих споживчих ринків України.

Перспективним представником галузі пивоваріння та об'єктом дослідження є компанія ПрАТ «Оболонь». Асортимент продукції товариства постійно розширюється.

На основі аналізу майнового стану ПрАТ «Оболонь» за 2019-2021 рр. можна зробити наступні висновки. Спостерігається позитивна динаміка зростання валюти балансу. Так, на протязі трьох років її величина збільшилася на 140874 тис. грн. Прослідковується покращення структури капіталу підприємства. Збільшення власного капіталу підприємства на фоні зменшення довгострокових зобов'язань свідчить про покращення рівня фінансової стійкості, та зменшення ризику неплатоспроможності.

Розрахунок коефіцієнтів фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності дозволяє зробити висновок, що ПрАТ «Оболонь» є фінансово стійким, достатньо ліквідним і здатне забезпечити потреби в фінансах за рахунок власних коштів.

Відмічена позитивна тенденція зростання фінансових результатів, яка пов'язана із зростанням показника прибутку від звичайної діяльності до оподаткування. Це дає підстави стверджувати про покращення фінансового становища підприємства, та про те що негативний досвід минулих років, не пройшов даремно. В цілому проведений аналіз засвідчує прибутковість та рентабельність діяльності ПрАТ «Оболонь».

З урахуванням сучасного досить мінливого зовнішнього середовища, яке характеризується високим рівнем економічної нестабільності ПрАТ «Оболонь» необхідно приділяти більше уваги питанням пов'язаним підвищенню рівня прибутковості. Встановлено, що розмір прибутку ПрАТ «Оболонь» найбільший вплив має зміна ціни на продукцію, а також обсяги виробництва та реалізації. Обсяги виробництва та реалізації лежать у повній

компетенції та відповідальності товариства. Тому саме на цей фактор товариству необхідно звернути особливу увагу. Зокрема, зростання обсягів виробництва та реалізації забезпечило збільшення валового прибутку товариства. ПрАТ «Оболонь» необхідно нарощувати обсяги виробництва та реалізації.

Розрахований поріг рентабельності ПрАТ «Оболонь» у 2021 році становив 193866,96 тис. грн. Таким чином суб'єкт господарювання в аналізованому періоді мав запас фінансової стійкості в розмірі 132218,04 тис. грн., що в відносному вираженні становив 40,5%. Отримане значення перевищує 35%, що свідчить про стійкий фінансовий стан підприємства та стабільність його діяльності. Розрахований операційний важіль – 2,47, тобто рівень підприємницького ризику можна розцінювати як низький, підприємство характеризується консервативним типом виробничо-господарської діяльності.

За результатами проведеного аналізу встановлено, що найбільш важливим заходом для підвищення прибутковості ПрАТ «Оболонь» буде перехід на інноваційний шлях розвитку. Слід зазначити, що саме інновації досліджуваному підприємству дозволять удосконалити виробництво за рахунок його модернізації, оновити основні фонди, впровадити прогресивні технології. З метою забезпечення прибутковості та конкурентоспроможності в подальшому доцільним є також розширення каналів збуту продукції – збільшення частки на українському ринку пива та розширення збуту на європейських ринках.

Удосконалення управління формуванням фінансових результатів діяльності підприємства має бути орієнтовано на оцінку реальної спроможності ринку щодо поглинання товарних обсягів на різних стадіях економічного циклу, на оптимізацію витрат підприємства, поліпшення структури прибутку і досягнення оптимального співвідношення прибутковості і ліквідності з урахуванням сукупності внутрішніх і зовнішніх факторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мельник Т.Ю. Формування інформаційних ресурсів управлінського обліку для контролювання фінансових результатів підприємства. *Молодий вчений*. 2015. № 8 (23), Ч. 2. С. 63–68.
2. Азаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни. 2-ге вид., випр. і доп. К. : Знання-Прес, 2006. 287 с.
3. Буряковський В.В., Кармазин В.Я., Каламбет С.В. Фінанси підприємств : [навч. посібник]. Дніпропетровськ : Пороги, 2006. 246 с.
4. Економічна енциклопедія. Тернопіль : ВЦ ТАНГУ, 2002. 952 с.
5. Предборський В.А. Економічна теорія: підручник. К. : Кондор, 2007. 492 с.
6. Економічна теорія : навч. посібник. За ред. В.О. Білика, П.Т. Саблука; 4-е вид., перероб. та доп. К. : ННЦ ІАЕ, 2004. 560 с.
7. Економічний словник-довідник. За ред. С.В. Мочерного. Київ: Феміна, 1995. 368 с.
8. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. 4-те вид., випр. та доп. К. : Т-во «Знання», КОО; Л.: Вид-во Львів. банк. ін.-ту НБУ. 566 с
9. Гальчинський А.С., Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Основи економічних знань: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. К. : Вища школа, 2002. 543 с.
10. Осовська Г.В., Юшкевич О.О., Завадський Й.С. Економічний словник. К. :Кондор, 2007. 358 с
11. Ільчук М.М. Підприємницька діяльність та агробізнес. К. :Вища освіта, 2006. 543 с.
12. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств : навч. посібник. К. : Кондор, 2007. 400 с.

13. Біла О.Г. Фінанси підприємств : навч. посібник. Львів: Магнолія, 2009. 383 с.
14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Офіційний вісник України. 2013. № 19. 97 с.
15. Вороніна В.Л. Сутність та функції прибутку в умовах сучасного економічного росту країни. Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки. Черкаси: ЧДТУ, 2013. Вип. 33 (Ч. III). С. 202–205.
16. Кривицька О.Р. Формування прибутку підприємств у ринкових умовах: автореф. дис. кан. екон. наук: 08.00.08. Тернопільський національний економічний університет, 2010. 18 с.
17. Панченко І.А. Функції прибутку: значення для забезпечення економічного розвитку суб'єктів господарювання. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/3475/1/71.pdf>.
18. Цал-Цалко Ю.С., Мороз Ю.Ю., Суліменко Л.А. Фінансовий аналіз: підручник. Вид. 5-е, доповнене. Житомир: ПП "Рута", 2012. 609 с.
19. Романова Т. В., Даровський Є. О. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2015. № 4.
20. Ткаченко Т. П. Організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості підприємства. *Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. – 2014. № 11. С. 192-197.
21. Линник О. І., Задорожна О. С. Облік прибутку та визначення резервів забезпечення прибутковості підприємства. *Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес і ефективність виробництва*. Харків : НТУ "ХПІ". 2015. № 26 (1135). С. 147-153.
22. Добровольська О.В., Терещенко В.О. Резерви підвищення прибутковості підприємства в умовах ринку. *Науковий вісник Міжнародного*

гуманітарного університету. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет. 2015. №13. С. 194-197.

23. Методичні рекомендації оцінки впливу змін економічних факторів на результативні показники прибутку, рентабельності виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг) / Григор Н. М., Крехівський О. В., Ніколаєнко Н. Л., Байдаченко Т. Г., Тарасова А. І., Чернопащенко М. С. К. : ДП ДІКТЕД, 2007. 140 с.

24. Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України № 49/121 від 26.01.2001 зі змінами Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації.

25. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112.

26. Постанова Правління Національного банку України від 30.06.2016 № 351 Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціям.

27. Зянько В.В., Єпіфанова І.Ю. Фінансовий аналіз та звітність: практикум. Вінницький національний технічний ун-т. Вінниця : ВНТУ, 2008. 83с.

28. Хмелевський О. В. Оцінка якості прибутковості в інноваційно-інвестиційному розвитку підприємств машинобудування. *Економіст*. 2008. №3. С.50-53.

29. Юрчишена Л. В. Моделювання прибутку на підприємстві. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 2. Т. 3. С. 88–93

30. Єпіфанова І. Ю., Бальзан М. В. Перспективи економічного зростання промислових підприємств. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*. Серія : Економічні науки. 2017. № 4. С. 327-331.

31. Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. Економічний аналіз: теорія і практика: підручник. Львів. : «Магнолія Плюс», 2006 428 с.

32. Мошенський, С. З. Економічний аналіз: підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. 2-ге вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2007. 704 с.
33. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: навч. пос. К. : Центр навчальної літератури, 2007. 488 с.
34. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. К. : Знання, 2004. 654 с.
35. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз. 2-ге вид. К. : КНЕУ, 2007. 592 с.
36. Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. Фінансовий аналіз : підручник. К. : Центр учб. л-ри, 2008 392 с.
37. Мних Є. В., Барабаш Н. С. Фінансовий аналіз : підручник. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 536 с.
38. Грабовецький Б. Є., Шварц І. В. Фінансовий аналіз та звітність : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2011. 281 с.
39. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / за заг. ред Т. Д. Косової, І. В. Сіменко. К. : Центр учб. л-ри, 2013. 440 с.
45. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник. Київ : Знання, 2008. 630 с.
46. Мочаліна З. М., Поспелов О. В. Методичний інструментарій та сучасні проблеми аналізу фінансових результатів. *Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб.* 2011. № 98. С. 221–227.
47. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>
48. Міжнародні стандарти фінансової звітності / за ред. С.Ф. Голова. Київ : Фенікс, 2009. 367 с.

49. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. №290. *Все про бухгалтерський облік*. 2009. №10. С. 52-57.

50. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз. 2-ге вид. Київ : КНЕУ, 2007. 592 с.

51. Лаговська О.А., Якименко М.В. Прибуток як об'єкт бухгалтерського обліку та ризик-орієнтованого управління. *Вісник ЖДТУ*. 2014. № 2 (68). С. 61-67.

52. Костирко Л.А., Чернодубова Е.В. Фінансовий механізм забезпечення прибутковості підприємств: проблеми, інструменти, перспективи Монографія. Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2013. 180 с

53. Ihnatenko M., Marmul L. Directions of implementation of innovations in agrarian enterprises of Ukraine. Vectors of competitive development of socio-economic systems. 2021. Vol. 5 (31). P. 32-35

54. Білошапка В.А. Резерви зростання результативності бізнесу в умовах економічного спаду. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. №1(155). С. 115-122.

55. Блонська В.І., Паньків І.В. Прибуток – особливості його формування та використання в ефективному управлінні підприємством. *Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць*. Львів: РВВ НЛТУ України. 2014. Вип. 6. С. 129-134.

56. Бобко В.В. Поняття «прибуток» і «збитки» в контексті бухгалтерського обліку. *Облік і фінанси АПК*. 2010. Вип. 2. С. 21-23.

57. Богданович О.Г. Аналіз ефективності діяльності підприємства на засадах узгодження інтересів груп економічного впливу. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2012. №1. С. 45-58.

58. Бойчук В.А., Проскурович О.В. Моделювання адаптивного управління прибутком підприємства. *Вісник хмельницького національного університету*. Сер.: Економічні науки. 2010. № 1, т. 2. С. 71-76.

59. Глушко А.Д., Грачова А.О. Методичні засади аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7106>.
60. Гончаров А.Б. Фінансовий менеджмент: навч. посібн. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2014. 240 с.
61. Грабовецький Б.Є., Шварц І.В. Фінансовий аналіз та звітність: навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2011. 281 с.
62. Гриценко Л.Л., Дейнека О.В., Боярко І.М. Фінанси підприємств: практикум: навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2015. 285 с.
63. Гуменюк В.С., Єпіфанова І.Ю. Фактори зростання прибутку підприємства. *Молодий вчений*. 2016. № 7(34). С. 46-49.
64. Денисенко Л.О., Кучерявенко Ю.О. Шляхи поліпшення процесу управління прибутком на підприємстві. *Проблеми економіки організації та управління підприємствами. Вісник КНУТД*. 2014. № 1. С. 145-152.
65. Єпіфанова І.Ю., Гуменюк В.С. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. *Економіка і суспільство*. 2016. №3 С. 189-192.
66. Жигалкевич Ж.М., Фісенко Е.С. Система управління прибутком як умова ефективного функціонування підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. № 4. С.145-148.
67. Загуцький У.Р., Цимбалюк В.М., Шевченко С.Г. Планування і діагностика діяльності підприємств: навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2013. 320 с.
68. Іванець М., Бойко І. Підходи до аналізу фінансових результатів підприємства. Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у ХХІ столітті : програма і матеріали 80 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, 10-11 квітня 2014 р. К. : НУХТ, 2014. Ч. 3. С. 71-72.
69. Косова Т.Д., Сіменко І.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ : Центр учб. л-ри, 2013. 440 с.

70. Косянчук Т.Ф., Лук'янова В.В. Економічна діагностика: навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2013. 452 с.
71. Круш П.В., Клименко О.В., Подвігіна В.І. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства: собівартість, прибуток: навч. посіб. Київ : Каравела, 2015. 420 с.
72. Кудрицька Ж.В., Апарова О.В., Жебка В.В. Економічна ефективність сталого розвитку підприємств авіаційної галузі: монографія. Київ : Логос, 2012. 462 с.
73. Курган В.П. Економіка аграрних підприємств: навч.-метод. посіб. Київ : Ліра-К, 2015. 270 с.
74. Кушик І.Л., Мартиненко В.П. Управління процесом формування прибутковості на підприємстві. *Актуальні проблеми економіки та управління: збірник наукових праць молодих вчених*. Електронні текстові дані. 2017. Вип. 5. С. 66-75.
75. Лебедева А.М. Методичні аспекти аналізу рентабельності діяльності підприємства. URL: http://www.visnyk-onu.od.ua/journal/2012_17_3-4/04.pdf.
76. Мочерний С.В. Економічна теорія: посібник для студентів вищих закладів освіти. Київ : Видав. Центр «Академія», 2005. 640 с.
77. Назарова Г.Б. Еволюція економічної категорії прибутку. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*: Економічні науки. Кіровоград : КНТУ, 2011. Вип.5. Ч. II. С.327-335.
78. Николишин С.Є. Прибуток підприємства та особливості управління ним. *Молодий вчений*. 2017. Вип. № 2. С. 299-303.
79. Огійчук М. Ф. Сутність прибутку та підходи до методики його визначення. *Економіка АПК*. 2009. № 6. С. 31-45.
80. Осипова Т.В. Теоретичні аспекти трактування прибутковості в сучасних умовах господарювання. *Управління розвитком*. 2012. № 1. С. 82-84.

81. Остап'юк Н.А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції. *Вісник ЖДТУ*. 2011. № 1(55). С. 127-129.
82. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
83. Панченко І.А. Класифікація прибутку для цілей бухгалтерського обліку, аналізу та контролю: критичний аналіз існуючих підходів. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 1 (22). С. 224-236.
84. Поліщук Н.В. Результативність діяльності суб'єктів господарювання: сутність, оцінка, основи регулювання: монографія. Київ : Київський національний торговельно-економічний університет, 2005. 252 с.
85. Романова Т.В., Даровський Є.О. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2015. № 4. С. 44-53.
86. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. Київ : Знання, 2007. 654 с.
87. Фальченко О.О., Артеменко О.І. Особливості формування фінансових результатів. *Вісник Національного технічного університету «ХПИ»*. Серія: Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2015. № 26. С. 154-157.

ДОДАТКИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Загальними зборами акціонерів
ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА
„ОБОЛОНЬ”
Протокол № 1
від 18 квітня 2019 р.

СТАТУТ
ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА
„ОБОЛОНЬ”

ідентифікаційний код 05391057
(нова редакція)

м. Київ – 2019 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Цей Статут є установчим документом приватного акціонерного товариства „ОБОЛОНЬ” (далі за текстом – «Товариство»).

1.2. Попереднє найменування Товариства – Закрите акціонерне товариство „ОБОЛОНЬ” - змінене у зв'язку із приведенням діяльності Товариства у відповідність із Законом України „Про акціонерні товариства” (протокол загальних зборів акціонерів закритого акціонерного товариства „ОБОЛОНЬ” №1 від 27 квітня 2011 року).

1.3. Згідно з рішенням річних Загальних зборів акціонерів публічного акціонерного товариства „ОБОЛОНЬ” (протокол № 1 від 13 квітня 2017 року) тип Товариства змінено з публічного на приватне акціонерне товариство. В зв'язку зі зміною типу товариства, змінено найменування з Публічного акціонерного товариства „ОБОЛОНЬ” на ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО “ОБОЛОНЬ”.

1.4. Товариство діє на підставі Конституції України, Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Законів України „Про акціонерні товариства” та „Про цінні папери та фондовий ринок”, інших нормативних актів, чинних на території України, а також цього Статуту, Установчого договору від 29 червня 1993 року.

1.5. Товариство зареєстроване Мінською районною державною адміністрацією м. Києва, свідоцтво про державну перереєстрацію № 05391057 від 27 липня 1995 року.

1.6. Найменування Товариства:

Повне найменування:

- українською мовою – ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО “ОБОЛОНЬ”;
- англійською мовою – Private Joint – Stock Company “OBOLON”;
- російською мовою – ЧАСТНОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО “ОБОЛОНЬ”;

Скорочене найменування:

- українською мовою – ПрАТ “ОБОЛОНЬ”;
- англійською мовою – PrJSC “OBOLON”;
- російською мовою – ЧАО “ОБОЛОНЬ”.

1.7. Місцезнаходження Товариства:

- українською мовою: Україна, 04212, м. Київ, вул. Богатирська, 3.
- російською мовою: Украина, 04212, г. Киев, ул. Богатырская, 3.
- англійською мовою: 3 Bohatyrskaya Street, Kyiv 04212, Ukraine.

1.8. Товариство створене без обмеження строку діяльності.

2. ЮРИДИЧНИЙ СТАТУС ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА

2.1. Товариство є юридичною особою приватного права з дати його державної реєстрації.

2.2. Товариство має цивільні права та обов'язки, здійснює свою діяльність відповідно до цього Статуту та законів. Товариство може бути відповідачем та позивачем у суді.

2.3. Товариство має самостійний баланс, рахунки в банках, печатку та кутовий штамп зі своїм найменуванням, знак для товарів і послуг.

2.4. Майно Товариства формується з джерел, не заборонених чинним законодавством України.

2.5. Товариство є власником:

- майна, переданого йому засновниками та акціонерами у власність як вклад до статутного капіталу;
- продукції, виробленої Товариством у результаті господарської діяльності.
- одержаних доходів;
- іншого майна, набутого на підставах, не заборонених законом.

2.6. Товариство має право вчиняти будь-які правочини (договори, угоди,

контракти), у тому числі договори купівлі-продажу, міни, дарування, комісії, консигнації, ренти, найму (оренди), зокрема найму (оренди) житла, доручення, оренди, лізингу, позики, підряду, страхування, перевезень, зберігання, управління майном, договори комерційної концесії, кредитні угоди, угоди про спільну господарську діяльність, угоди про переробку давальницької сировини, інвестиційні, договори купівлі-продажу цінних паперів та корпоративних прав та інші договори, що прямо передбачені законодавством, а також такі, що не передбачені чинним законодавством України, але не суперечать йому.

2.7. Товариство має право здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яка не суперечить чинному законодавству України і відповідає цілям, передбаченим цим Статутом.

2.8. Товариство має право у встановленому чинним законодавством України порядку:

- виступати на ринку цінних паперів і випускати акції, облігації та інші цінні папери, в тому числі похідні цінні папери, у відповідності з чинним законодавством України. Умови випуску та порядок розміщення акцій та облігацій визначаються у рішенні про їх випуск відповідно до чинного законодавства України.
- будувати, придбавати, відчужувати, брати та здавати в найм (оренду) або у борг, обмінювати, дарувати, заставляти, надавати безоплатно у тимчасове користування юридичним особам і громадянам (в тому числі і іноземним) рухоме та нерухоме майно, використовувати та відчужувати його іншим способом, в тому числі робити пожертви, якщо це не суперечить чинному законодавству України та цьому Статуту;
- брати участь у тендерах, в тому числі тих, що передбачають закупівлю за державні кошти;
- відкривати рахунки в установах банків (у тому числі за місцем розташування дочірніх підприємств, філій, представництв, як в Україні, так і за кордоном) у національній та іноземній валюті;
- одержувати кредити вітчизняних та іноземних банків згідно з чинним законодавством і цим Статутом;
- розміщувати кошти на депозитних рахунках в банківських установах;
- самостійно визначати ціни і тарифи в національній та іноземній валюті на послуги, що надаються, а також на вироблену продукцію, та реалізувати її на території України або за кордоном відповідно до чинного законодавства України;
- бути засновником і учасником інших господарських товариств та вступати з ними в об'єднання, займатися зовнішньоекономічною діяльністю в порядку, встановленому чинним законодавством України, створювати товариства, у тому числі з іноземними суб'єктами господарської діяльності;
- створювати в Україні та за її межами філії та представництва, які можуть наділятися основними та обіговими коштами, нематеріальними активами, що належать Товариству. Керівництво їх діяльністю здійснюється особами, призначеними Наглядовою радою Товариства;
- бути співзасновником бірж в Україні та за її межами;
- бути суб'єктом інвестиційної діяльності;
- здійснювати зовнішньоекономічну діяльність;
- здійснювати імпорт та експорт продукції, робіт та послуг;
- самостійно планувати всі види своєї діяльності;
- самостійно визначати порядок використання прибутку, який залишається в його розпорядженні;
- надавати за рахунок власних коштів дотації та позички іншим юридичним та фізичним особам, в тому числі акціонерам Товариства на умовах, які визначаються домовленістю сторін згідно з чинним законодавством України;
- направляти у відрядження на території України та за її межами працівників

Товариства та інших осіб, що виконують роботи за дорученням Товариства;

- здійснювати інші дії, що не суперечать чинному законодавству України.

2.9. Товариство має право на недоторканість своєї ділової репутації, на комерційну таємницю та конфіденційну інформацію та інші особисті немайнові права.

2.10. Товариство має також інші права, передбачені чинним законодавством України.

2.11. Товариство самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями усім своїм майном.

2.12. Засновники Товариства несуть солідарну відповідальність за пов'язаними з його заснуванням зобов'язаннями, що виникли до його державної реєстрації.

Товариство не відповідає за пов'язаними з його заснуванням зобов'язаннями засновників.

2.13. Акціонери не відповідають за зобов'язаннями Товариства і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю Товариства, у межах вартості акцій, що їм належать. Акціонери, які не повністю оплатили акції, відповідають за зобов'язаннями Товариства у межах неоплаченої частини вартості належних їм акцій.

3. МЕТА ТА ПРЕДМЕТ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА

3.1. Товариство створене з метою здійснення підприємницької діяльності для одержання прибутку в інтересах акціонерів Товариства.

3.2. Предметом (видами) діяльності Товариства є:

3.2.1. виробництво пива, мінеральних вод, солоду, сиропів, безалкогольних та слабоалкогольних напоїв, соків, вуглекислоти, поліетиленових ящиків, товарів народного споживання, будівельних матеріалів, бандажної стрічки, харчових продуктів, комбікормів, харчових добавок, добавок до комбікормів, палив для двигунів внутрішнього згорання, палив для спалювання в установках для отримання теплової енергії (пар, гаряча вода), виробництво гранул тощо;

3.2.2. експлуатація родовищ підземних та мінеральних вод та їх водопостачання;

3.2.3. вирощування, переробка, придбання та реалізація продуктів сільського господарства та тваринництва;

3.2.4. закупка у населення сільгосппродукції і продуктів її переробки;

3.2.5. здійснення фінансової, виробничої, торгівельної, інвестиційної, маркетингової, постачальницької, будівельної, науково-дослідної, консультаційної, юридичної, видавничої, рекламної, проектної, туристичної, дилерської, комісійної, посередницької, орендної, лізингової, експортно-імпоротної, культурно-освітньої, добродійної, милосердної, представницької та іншої діяльності, а також надання різноманітних послуг українським та іноземним юридичним та фізичним особам;

3.2.6. виробництво таропакувальних матеріалів та виробів, виробництво ПЕТ преформ та ковпачків, виробництво тари та меблів з пластмас;

3.2.7. реалізація продуктів, створення та запровадження сучасних технологій виготовлення продуктів, розробка та виготовлення нових видів продуктів;

3.2.8. пошук (розвідка) та експлуатація родовищ корисних копалин;

3.2.9. виготовлення і реалізація медикаментів і хімічних речовин;

3.2.10. виготовлення вина, лікєро-горілчаних та коньячних виробів;

3.2.11. всі види господарської діяльності у сфері фізичної культури та спорту, зокрема створення і забезпечення функціонування спортивних клубів (футбольних тощо), надання фізкультурно-оздоровчих послуг;

3.2.12. створення та утримання гральних закладів, організація азартних ігор;

3.2.13. діяльність у сфері оптової, роздрібної торгівлі та громадського харчування шляхом реалізації продовольчих і непродовольчих товарів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів;

- 3.2.14. внутрішні та міжнародні перевезення пасажирів і вантажів повітряним, річковим, морським, залізничним та автомобільним транспортом;
- 3.2.15. агентування і фрахтування морського транспортного флоту;
- 3.2.16. придбання, перевезення, зберігання, вивезення, відпуск, реалізація, знищення, використання прекурсорів;
- 3.2.17. монтаж, ремонт і профілактичне обслуговування засобів охоронної та пожежної сигналізації;
- 3.2.18. будівництво і технічне обслуговування мереж зв'язку з рухомими об'єктами та надання послуг з їх використанням;
- 3.2.19. використання радіочастот;
- 3.2.20. виробництво та ремонт засобів вимірювання і контролю;
- 3.2.21. виконання топографо-геодезичних, картографічних робіт кадастрових зйомок;
- 3.2.22. надання транспортно-експедиційних послуг при перевезеннях зовнішньоторговельних і транзитних вантажів;
- 3.2.23. виробництво та сервісне обслуговування систем і засобів виробництва, надання послуг, що забезпечують технічний захист інформації;
- 3.2.24. діяльність пов'язана з наданням послуг для здобуття загальної середньої та професійної освіти, підготовкою спеціалістів різних видів кваліфікацій;
- 3.2.25. діяльність пов'язана з наданням туристичних послуг;
- 3.2.26. виробництво та експлуатація пожежної техніки, протипожежного устаткування, надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення;
- 3.2.27. створення, придбання та використання комутаційних систем, функціонування яких здійснюється в межах єдиної національної системи зв'язку (за винятком відомчих та інших систем, які не мають виходу на мережу загального користування);
- 3.2.28. постачання, транспортування, виробництво та передача електричної енергії. Очистка виробничих стоків, отримання та споживання енергії з виробничих стоків;
- 3.2.29. збирання, заготівля, переробка, купівля і продаж брухту та відходів кольорових та чорних металів, так само як і збирання, сортування, транспортування, переробка та утилізація використаної тари, виготовленої з картону (паперу), полімерів, скла, жерсті, алюмінію, натуральних матеріалів (дерева, текстилю тощо), інших матеріалів;
- 3.2.30. діяльність, пов'язана з реалізацією транспортних засобів, що підлягають реєстрації та обліку в органах внутрішніх справ;
- 3.2.31. надання послуг по обслуговуванню і ремонту транспортних засобів;
- 3.2.32. діяльність пов'язана з проектуванням, будівництвом, ремонтом та експлуатацією об'єктів трубопровідного транспорту та інженерних мереж;
- 3.2.33. будівництво і технічне обслуговування мереж теле-, радіо і проводового мовлення;
- 3.2.34. будівництво і технічне обслуговування мереж міжнародного, міжміського і місцевого телефонного зв'язку та надання послуг у цих мережах;
- 3.2.35. інноваційна діяльність;
- 3.2.36. розробка проектно-кошторисної документації;
- 3.2.37. здійснення будь-яких видів проектувальних робіт, у порядку, передбаченому діючим законодавством;
- 3.2.38. здійснення технічного нагляду за будівництвом;
- 3.2.39. здійснення будь-яких видів будівельно-монтажних робіт, у порядку, передбаченому діючим законодавством;
- 3.2.40. виробництво запасних частин до ліній розливу та іншого технологічного обладнання, машин;
- 3.2.41. діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування; надання інших послуг бронювання та пов'язана з цим діяльність;

3.2.42. операції з нерухомим майном, надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна;

3.2.43. діяльність в сфері інжинірингу (проектний, технологічний, будівельний тощо), здійснення авторського нагляду та надання послуг технічного консультування, технічного випробування та дослідження;

3.2.44. Надання послуг в сфері охорона здоров'я: загальна медична практика; спеціалізована медична практика; стоматологічна практика; інша діяльність у сфері охорони здоров'я, у тому числі діяльність пунктів охорони здоров'я (здоровпунктів), медико-санітарних частин Товариства та здійснення профілактичних медичних оглядів працівників; надання екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої), паліативної медичної допомоги, медичної реабілітації.

3.2.45. здійснення будь-яких інших видів діяльності, що не забороняється законодавством України.

3.3. Напрямки діяльності Товариства:

3.3.1. участь у виконанні загальнодержавних та регіональних програм уповноважених державних органів;

3.3.2. реалізація проектів створення та запровадження сучасних технологій виготовлення напоїв, продуктів харчування та харчових добавок, виробництва комбікормів та кормових добавок, розробка та виготовлення нових видів напоїв та інші дослідження у сфері виробництва харчових продуктів;

3.3.3. проведення виробничої діяльності по створенню та експлуатації власної інфраструктури для виконання статутних завдань;

3.3.4. організаційна та науково-методична діяльність;

3.3.5. виконання разом з вітчизняними та іноземними партнерами спільних виробничих проектів і програм;

3.3.6. фінансування розвитку перспективних напрямків матеріального виробництва, об'єктів інфраструктури та фінансово-кредитної сфери;

3.3.7. проведення інших видів діяльності, виконання всіх видів робіт, виготовлення продукції та надання послуг які не суперечать чинному законодавству України та основним напрямкам діяльності Товариства.

3.4. Товариство самостійно визначає напрямки своєї діяльності, предмет та умови договірних відносин, ділових партнерів, планує свою діяльність, здійснює матеріально-технічне забезпечення власної діяльності через систему прямих угод (контрактів) або через товарні біржі та інші посередницькі організації України та інших держав.

3.5. Діяльність Товариства, яка виходить за межі предмету, визначеного Статутом, але не заборонена чинним законодавством, визнається дійсною.

3.6. Товариство самостійно здійснює зовнішньоекономічну діяльність. Зовнішньоекономічна діяльність Товариства є частиною зовнішньоекономічної діяльності України і регулюється законами України.

3.6.1. Товариство може здійснювати експорт та імпорт товарів (продукції, послуг) як за допомогою зовнішньоекономічних об'єднань, так і самостійно. Здійснення зовнішньоторговельних угод провадиться на підставі договорів поставки, комісії або доручення, в яких визначаються взаємовідносини між Товариством і посередником. Взаємовідносини між ними регламентуються діючим законодавством про умови регулювання договірних відношень при здійсненні експортно-імпортних операцій.

3.6.2. В міжнародних економічних відносинах Товариство керується різноманітними організаційними формами і методами здійснення зовнішньоекономічних операцій, як то: експорт та імпорт продукції, торгівля готовою продукцією, оренда машин і обладнання, зустрічна торгівля та зустрічна закупівля, здійснення бартерних операцій, спільна діяльність з іноземними партнерами, організація випуску продукції на ліцензійних умовах.

3.6.3. Валютна виручка використовується ним згідно з законодавством України з питань валютного регулювання.

3.6.4. Товариство має право:

- створювати самостійно або за участю іноземних партнерів, господарські товариства, а також дочірні підприємства, філії та представництва за межами України;
- здійснювати спільну діяльність з іноземними юридичними і фізичними особами;
- організувати роботу співробітників Товариства за контрактами з іноземними суб'єктами господарювання;
- брати участь у міжнародних виставках – продажах, конкурсах, ярмарках, аукціонах;
- укладати з іноземними партнерами договори.

4. СТАТУТНИЙ КАПІТАЛ ТА АКЦІЇ ТОВАРИСТВА

4.1. Статутний капітал Товариства становить 32 512 700 (тридцять два мільйони п'ятсот дванадцять тисяч сімсот) гривень.

4.2. Статутний капітал Товариства поділено на 325 127 (триста двадцять п'ять тисяч сто двадцять сім) простих іменних акцій номінальною вартістю 100 (сто) гривень кожна. Форма існування акцій Товариства – бездокументарна.

4.3. Статутний капітал Товариства повністю сплачений засновниками (акціонерами) Товариства.

4.4. Товариство може здійснювати тільки приватне розміщення акцій. У разі прийняття загальними зборами акціонерів Товариства рішення про здійснення публічного розміщення акцій до Статуту товариства вносяться відповідні зміни, у тому числі про зміну типу товариства – з приватного на публічне.

4.5. Товариство має право змінювати (збільшувати або зменшувати) розмір статутного капіталу.

Рішення про збільшення або зменшення розміру статутного капіталу Товариства приймається загальними зборами акціонерів.

4.6. Розмір статутного капіталу може бути збільшено шляхом:

- збільшення номінальної вартості акцій;
- розміщення додаткових акцій існуючої номінальної вартості у порядку, встановленому Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Товариство не має права приймати рішення про збільшення статутного капіталу шляхом приватного розміщення акцій, якщо розмір власного капіталу є меншим, ніж розмір його статутного капіталу.

4.7. Розмір статутного капіталу може бути зменшено шляхом:

- зменшення номінальної вартості акцій;
- анулювання раніше викуплених Товариством акцій та зменшення їх загальної кількості.

4.8. Оплата вартості акцій, що розміщуються Товариством, може здійснюватися грошовими коштами або, за згодою між Товариством та інвестором, - майном, в тому числі майновими і немайновими правами, що мають оцінку і цінними паперами (крім боргових емісійних цінних паперів, емітентом яких є Товариство, та векселів).

Товариство не може встановлювати обмеження або заборону на оплату акцій грошовими коштами.

Товариство не може розміщувати акції за ціною, нижчу за їх номінальну вартість.

4.9. Вартість майна, що вноситься інвесторами в рахунок оплати акцій Товариства, повинна відповідати ринковій вартості цього майна, визначеній відповідно до вимог законодавства. Ринкова вартість зазначеного майна визначається суб'єктом оціночної діяльності і підлягає затвердженню Наглядовою радою Товариства. Затверджена вартість майна не може відрізнятись більше ніж на 10 відсотків від вартості, визначеної оцінювачем. Якщо затверджена ринкова вартість майна відрізняється від визначеної оцінювачем, рішення Наглядової ради обов'язково відповідним чином мотивується.

Грошова оцінка вимог до Товариства, які виникли до розміщення цінних паперів і якими оплачуються цінні папери Товариства, проводиться у порядку, встановленому для оцінки майна, яке вноситься в рахунок оплати акцій.

4.10. До моменту затвердження результатів розміщення акцій органом Товариства, уповноваженим приймати таке рішення, розміщені акції мають бути повністю оплачені.

4.11. Під час розміщення та наступного обігу акцій Товариства право власності на них виникає у набувача в порядку та строки, що встановлені законодавством про депозитарну систему України.

4.12. Товариство не може надавати позику для придбання його акцій або поруку за позиками, наданими третьою особою для придбання його акцій.

4.13. Рішення про викуп раніше розміщених Товариством акцій приймається загальними зборами акціонерів.

Загальні збори акціонерів не мають права приймати рішення про викуп акцій, якщо:

1) на дату викупу акцій Товариство має зобов'язання з обов'язкового викупу акцій у акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та голосували проти прийняття зборами рішення про:

- злиття, приєднання, поділ, перетворення, виділ, зміну типу Товариства;
- надання згоди на вчинення товариством значних правочинів;
- надання згоди на вчинення товариством правочину, щодо якого є заінтересованість;
- зміну розміру статутного капіталу;
- відмову від використання переважного права акціонера на придбання акцій додаткової емісії у процесі їх розміщення.

2) Товариство є неплатоспроможним або стане таким внаслідок викупу акцій;

3) власний капітал Товариства є меншим, ніж сума його статутного капіталу і резервного капіталу, або стане меншим внаслідок такого викупу;

4) Товариство не задовольнило вимоги кредитора, заявлені не пізніше ніж за три дні до дати проведення загальних зборів, до порядку денного яких включено питання про викуп акцій.

5) таке рішення передбачає викуп акцій Товариства без їх анулювання, якщо після викупу частка акцій Товариства, що перебувають в обігу, стане меншою ніж 80 відсотків статутного капіталу.

4.13.1. Товариство зобов'язане у випадках, передбачених чинним законодавством України, здійснити оцінку та викуп акцій у акціонерів, які вимагають цього. Оцінка та викуп акцій здійснюються відповідно до чинного законодавства та внутрішніх документів Товариства.

4.13.2. Товариство має право за згодою власників викупити в акціонерів акції. Рішення загальних зборів акціонерів про викуп акцій повинно містити:

- порядок викупу та максимальну кількість акцій, що викупуються;
- строк викупу;
- ціна викупу або порядок її визначення;
- дії Товариства щодо викуплених акцій (її анулювання чи перепродаж).

4.13.3. Строк викупу акцій не може перевищувати одного року.

4.13.4. Викуплені Товариством акції не враховуються у разі розподілу прибутку, під час голосування та для визначення кворуму загальних зборів акціонерів.

4.13.5. Товариство протягом року з дати закінчення встановленого строку викупу акцій або набуття іншим чином акцій:

- продає викуплені акції чи
- анулює їх відповідно до рішення загальних зборів акціонерів, яким було передбачено викуп Товариством власних акцій, із зменшенням статутного капіталу

або без зменшення статутного капіталу але з одночасним підвищенням номінальної вартості решти акцій.

4.14. Товариство в порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, має право анулювати викуплені ним акції та зменшити статутний капітал або підвищити номінальну вартість решти акцій, залишивши без зміни статутний капітал.

4.15. Товариство має право здійснити консолідацію всіх розміщених ним акцій, внаслідок чого дві або більше акцій конвертуються в одну нову акцію того самого типу і класу. Обов'язковою умовою консолідації є обмін акцій старої номінальної вартості на цілу кількість акцій нової номінальної вартості для кожного з акціонерів.

4.16. Товариство має право здійснити дроблення всіх розміщених ним акцій, внаслідок чого одна акція конвертується у дві або більше акцій того самого типу і класу.

4.17. Консолідація та дроблення акцій не повинні призводити до зміни розміру статутного капіталу Товариства.

4.18. У разі консолідації або дроблення акцій до Статуту Товариства вносяться відповідні зміни в частині номінальної вартості та кількості розміщених акцій.

4.19. Порядок здійснення консолідації та дроблення акцій Товариства встановлюється Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

4.20. Акції Товариства можуть купуватися та/або продаватися у відповідності до вимог діючого законодавства України.

4.21. Товариство має право випускати привілейовані іменні акції. Рішення про їх випуск приймається загальними зборами акціонерів за умови внесення відповідних змін до Статуту Товариства.

4.22. Облік прав власності на іменні цінні папери Товариства здійснює депозитарна установа на підставі укладеного з нею договору.

4.23. Товариство може здійснювати емісію цінних паперів, які можуть бути конвертовані в акції за рішенням Загальних зборів акціонерів.

4.24. Рішення про розміщення цінних паперів на суму, що перевищує 25 відсотків вартості активів Товариства, приймається виключно Загальними зборами акціонерів.

4.25. Товариство може здійснювати емісію акцій та облігацій для переведення зобов'язань Товариства у цінні папери в порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

4.26. Інвестор не може здійснювати оплату акцій Товариства шляхом взяття на себе зобов'язань щодо виконання для Товариства робіт або надання послуг.

4.27. Товариство не може придбавати власні акції, що розміщуються. Товариством також не має права здійснювати викуп акцій, звіт про результати розміщення яких не зареєстровано в установленому законодавством порядку.

5. ПОРЯДОК РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ І ПОКРИТТЯ ЗБИТКІВ ТОВАРИСТВА

5.1. Порядок розподілу прибутку і покриття збитків Товариства визначається рішенням загальних зборів акціонерів відповідно до чинного законодавства України та Статуту Товариства.

5.2. За рахунок чистого прибутку, що залишається в розпорядженні Товариства:

- виплачуються дивіденди;
- створюється та поповнюється резервний капітал;
- накопичується нерозподілений прибуток (покриваються збитки).

5.3. Дивіденд - частина чистого прибутку Товариства, що виплачується акціонеру з розрахунку на одну належну йому акцію певного типу та/або класу. За акціями одного типу та класу нараховується однаковий розмір дивідендів.

Виплата дивідендів власникам акцій одного типу та класу відбувається пропорційно до кількості належних їм цінних паперів, а умови виплати дивідендів (зокрема щодо

строків, способу та суми дивідендів) однакові для всіх власників акцій одного типу та класу.

5.3.1. Товариство виплачує дивіденди виключно грошовими коштами.

5.3.2. Дивіденди виплачуються на акції, звіт про результати розміщення яких зареєстровано у встановленому законодавством порядку.

5.3.3. Виплата дивідендів за простими акціями здійснюється з чистого прибутку звітного року та/або нерозподіленого прибутку на підставі рішення Загальних зборів акціонерів у строк, що не перевищує шість місяців з дня прийняття зборами рішення про виплату дивідендів.

У разі прийняття Загальними зборами акціонерів рішення щодо виплати дивідендів у менший строк, виплата дивідендів здійснюється у строк, визначений зборами.

У разі невиплати дивідендів у строк, визначений абзацом першим цього пункту, або у строк, установлений Загальними зборами акціонерів відповідно до абзацу другого цього пункту для виплати дивідендів, за умови, що він менший за строк, передбачений абзацами першим цього пункту, в акціонера виникає право звернення до нотаріуса щодо вчинення виконавчого напису нотаріуса на документах, за якими стягнення заборгованості здійснюється у безспірному порядку згідно з переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України.

5.3.4. Рішення про виплату дивідендів та їх розмір приймається загальними зборами акціонерів.

5.3.5. Для кожної виплати дивідендів Наглядова рада Товариства встановлює дату складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, порядок та строк їх виплати. Дата складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів за простими акціями, визначається рішенням Наглядової ради, передбаченим першим реченням цього пункту, але не раніше ніж через 10 робочих днів після дня прийняття такого рішення Наглядовою радою.

5.3.6. Товариство в порядку, встановленому Наглядовою радою, повідомляє осіб, які мають право на отримання дивідендів, про дату, розмір, порядок та строк їх виплати шляхом розміщення відповідної інформації на офіційному веб-сайті Товариства в мережі Інтернет.

5.3.7. У разі відчуження акціонером належних йому акцій після дати складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, але раніше дати виплати дивідендів право на отримання дивідендів залишається в особи, зазначеної у такому переліку.

5.3.8. У разі реєстрації акцій на ім'я номінального утримувача Товариство в порядку, встановленому законодавством про депозитарну систему України, самостійно виплачує дивіденди власникам акцій або перераховує їх номінальному утримувачу, який забезпечує їх виплату власникам акцій.

5.3.9. Товариство здійснює виплату дивідендів через депозитарну систему України або безпосередньо акціонерам. Спосіб виплати дивідендів визначається відповідним рішенням загальних зборів акціонерів.

5.4. Товариство не має права приймати рішення про виплату дивідендів та здійснювати виплату дивідендів за акціями у разі, якщо:

- звіт про результати розміщення акцій не зареєстровано у встановленому законодавством порядку;
- власний капітал Товариства менший, ніж сума його статутного капіталу та резервного капіталу.

5.5. Товариство не має права здійснювати виплату дивідендів за акціями у випадку, коли Товариство має непогашені зобов'язання про викуп акцій у акціонерів, які у відповідності до законодавства вимагають здійснення обов'язкового викупу Товариством

належних таким акціонерам акцій, якщо вони (акціонери) зареєструвалися для участі у загальних зборах акціонерів та голосували проти прийняття зборами рішення про:

- 1) злиття, приєднання, поділ, перетворення, виділ, зміну типу Товариства;
- 2) надання згоди на вчинення Товариством значних правочинів;
- 3) надання згоди на вчинення Товариством правочину, щодо якого є заінтересованість;
- 4) зміну розміру статутного капіталу Товариства.
- 5) відмову від використання переважного права акціонера на придбання акцій додаткової емісії у процесі їх розміщення.

5.6. Резервний капітал формується шляхом щорічних відрахувань від чистого прибутку Товариства або за рахунок нерозподіленого прибутку. Джерелом поповнення резервного капіталу може також бути додатковий капітал в частині емісійного доходу, одержаного Товариством внаслідок перевищення надходжень від продажу власних акцій над номінальною вартістю таких акцій.

5.7. Товариство формує резервний капітал у розмірі не менше 8 128 175 (восьми мільйонів сто двадцяти восьми тисяч ста сімдесяти п'яти гривень) 00 коп.

До досягнення зазначеного розміру резервного капіталу щорічні відрахування не можуть бути меншими ніж 5 відсотків суми чистого прибутку Товариства за звітний рік.

5.8. Резервний капітал створюється для:

- покриття збитків;
- збільшення статутного капіталу Товариства;
- погашення заборгованості у разі ліквідації Товариства тощо.

5.9. Товариство покриває збитки відповідно до вимог чинного законодавства України.

6. ОРГАНИ ТОВАРИСТВА

6.1. Органами Товариства є:

6.1.1. Загальні збори акціонерів.

6.1.2. Наглядова рада (надалі також – «Рада»).

6.1.3. Виконавчий орган.

6.1.4. Ревізійна комісія.

6.1.5. Президент Товариства.

6.2. **ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ** є вищим органом Товариства.

6.2.1 У загальних зборах акціонерів можуть брати участь особи, включені до переліку акціонерів, які мають право на таку участь, або їх представники.

6.2.2. На Загальних зборах за запрошенням особи, яка скликає Загальні збори, також можуть бути присутні представник незалежного аудитора (аудиторської фірми) Товариства та посадові особи Товариства незалежно від володіння ними акціями Товариства, представник органу, який відповідно до Статуту представляє права та інтереси трудового колективу.

6.2.3. Перелік акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах, складається станом на 24 годину за три робочих дні до дня проведення таких зборів у порядку, встановленому законодавством про депозитарну систему України.

6.2.4. На вимогу акціонера Товариство або депозитарна установа, яка веде облік прав власності на акції Товариства, зобов'язані надати інформацію про включення його до переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах.

6.2.5. Вносити зміни до переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах акціонерів, після його складення заборонено.

6.2.6. Обмеження права акціонера на участь у загальних зборах акціонерів встановлюється законом.

6.3. Загальні збори акціонерів можуть вирішувати будь-які питання діяльності Товариства, крім тих, що віднесені до виключної компетенції Наглядової ради законом або Статутом.

Наглядова рада має право включити до порядку денного Загальних зборів акціонерів будь-яке питання, що віднесено до її виключної компетенції законом або цим Статутом, для його вирішення Загальними зборами

6.4. До виключної компетенції загальних зборів акціонерів належить:

- 6.4.1. Визначення основних напрямів діяльності Товариства.
- 6.4.2. Внесення змін до Статуту Товариства.
- 6.4.3. Прийняття рішення про анулювання викуплених акцій.
- 6.4.4. Прийняття рішення про зміну типу Товариства.
- 6.4.5. Прийняття рішення про розміщення акцій.
- 6.4.6. Прийняття рішення про розміщення цінних паперів, які можуть бути конвертовані в акції.
- 6.4.7. Прийняття рішення про збільшення статутного капіталу Товариства.
- 6.4.8. Прийняття рішення про зменшення статутного капіталу Товариства.
- 6.4.9. Прийняття рішення про дроблення або консолідацію акцій.
- 6.4.10. Затвердження положень про Загальні збори, Наглядову раду, Виконавчий орган та Ревізійну комісію Товариства, а також внесення змін до них.
- 6.4.11. Затвердження положення про винагороду членів Наглядової ради Товариства, вимоги до якого встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.
- 6.4.12. Затвердження звіту про винагороду членів Наглядової ради Товариства, вимоги до якого встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.
- 6.4.13. Затвердження річного звіту Товариства.
- 6.4.14. Розгляд звіту Наглядової ради та затвердження заходів за результатами його розгляду.
- 6.4.15. Розподіл прибутку і збитків Товариства.
- 6.4.16. Розгляд висновків зовнішнього аудиту та затвердження заходів за результатами його розгляду.
- 6.4.17. Прийняття рішення про викуп Товариством розміщених ним акцій.
- 6.4.18. Прийняття рішення про форму існування акцій.
- 6.4.19. Прийняття рішення про невикористання переважного права акціонерами на придбання акцій додаткової емісії у процесі їх розміщення.
- 6.4.20. Затвердження розміру річних дивідендів.
- 6.4.21. Прийняття рішень з питань порядку проведення Загальних зборів.
- 6.4.22. Обрання членів Наглядової ради, затвердження умов цивільно-правових або трудових договорів, що укладатимуться з ними, встановлення розміру їх винагороди, обрання особи, яка уповноважується на підписання цивільно-правових (трудових) договорів з членами Наглядової ради.
- 6.4.23. Прийняття рішення про припинення повноважень членів Наглядової ради.
- 6.4.24. Обрання членів Ревізійної комісії, прийняття рішення про дострокове припинення їх повноважень.
- 6.4.25. Затвердження звіту та висновків Ревізійної комісії.
- 6.4.25.1. Обрання членів лічильної комісії, прийняття рішення про припинення їх повноважень;
- 6.4.26. Прийняття рішення про виділ та припинення товариства, крім випадків, передбачених законодавством, про ліквідацію Товариства, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку та строків ліквідації, порядку розподілу між акціонерами майна, що залишається після задоволення вимог кредиторів, і затвердження ліквідаційного балансу.
- 6.4.27. Прийняття рішення за наслідками розгляду звіту Наглядової ради, звіту Виконавчого органу, звіту Ревізійної комісії.
- 6.4.28. Затвердження кодексу корпоративного управління Товариства.
- 6.4.29. Обрання комісії з припинення Товариства.

6.4.30. Прийняття за поданням Наглядової ради Товариства рішення про вчинення значних правочинів щодо майна або послуг, ринкова вартість яких перевищує 25 відсотків вартості активів Товариства за даними останньої річної фінансової звітності Товариства.

6.4.31. Прийняття рішення про надання згоди на вчинення значного правочину або про попереднє надання згоди на вчинення такого правочину та на вчинення правочинів із заінтересованістю у випадках, передбачених законом.

6.4.32. Прийняття рішення про відшкодування акціонерам витрат, пов'язаних з підготовкою та проведенням позачергових Загальних зборів, скликаних акціонерами.

6.4.33. Вирішення інших питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів згідно із цим Статутом, в тому числі:

1) обрання Президента Товариства та прийняття рішення про припинення його повноважень;

2) прийняття рішень про вчинення правочинів із заінтересованістю у випадках, визначених Статутом.

6.5. За результатами діяльності Товариства за календарний рік Наглядовою радою скликаються чергові (річні) загальні збори акціонерів. Річні загальні збори скликаються щороку та повинні бути проведені не пізніше 30 квітня наступного за звітним року.

6.5.1. До порядку денного річних загальних зборів акціонерів обов'язково вносяться питання щодо:

- затвердження річного звіту Товариства;
- розподілу прибутку і збитків Товариства;
- прийняття рішення за наслідками розгляду звітів Наглядової ради, Генерального директора та Ревізійної комісії Товариства.

6.5.2. Не рідше ніж раз на три роки до порядку денного річних загальних зборів акціонерів вносяться питання щодо:

- припинення повноважень членів Наглядової ради, за винятком випадків, встановлених Законом.
- обрання членів Наглядової ради Товариства;
- затвердження умов трудових або цивільно-правових договорів, що укладатимуться з членами Наглядової ради;
- встановлення розміру винагороди членам Наглядової ради;
- обрання особи, яка уповноважується на підписання зазначених договорів з членами Наглядової ради;
- припинення повноважень та обрання членів Ревізійної комісії Товариства.

6.6. Позачергові загальні збори акціонерів скликаються Наглядовою радою:

- з власної ініціативи;
- на вимогу Виконавчого органу, в тому числі але не виключно - в разі порушення провадження про визнання Товариства банкрутом або необхідності вчинення значного правочину;
- на вимогу Ревізійної комісії Товариства;
- на вимогу акціонерів (акціонера), які на день подання вимоги сукупно є власниками 10 і більше відсотків голосуючих акцій Товариства;
- в інших випадках, встановлених законодавством України.

6.7. Вимога про скликання позачергових загальних зборів акціонерів подається в письмовій формі Наглядовій раді на адресу за місцезнаходженням Товариства із зазначенням органу або прізвищ (найменувань) акціонерів, які вимагають скликання позачергових загальних зборів, підстав для скликання та порядку денного.

У разі скликання позачергових загальних зборів з ініціативи акціонерів вимога повинна також містити інформацію про кількість належних акціонерам акцій та бути підписаною всіма акціонерами, які її подають.

6.8. Наглядова рада Товариства приймає рішення про скликання позачергових загальних зборів акціонерів або про відмову в такому скликанні протягом 10 днів з моменту отримання вимоги про їх скликання.

Рішення про відмову у скликанні позачергових загальних зборів акціонерів може бути прийнято тільки у разі:

- якщо акціонери на дату подання вимоги не є власниками 10 і більше відсотків голосуючих акцій Товариства;
- неповноти даних, передбачених Законом та Статутом Товариства.

У разі неприйняття Наглядовою радою Товариства рішення про скликання позачергових загальних зборів на вимогу акціонерів (акціонера), які на день подання вимоги сукупно є власниками 10 і більше відсотків голосуючих акцій Товариства, протягом 10 днів з моменту отримання такої вимоги або прийняття рішення про відмову у такому скликанні позачергові загальні збори можуть бути проведені акціонерами (акціонером), які подавали таку вимогу відповідно до Закону, протягом 90 днів з дати надсилання такими акціонерами (акціонером) Товариству вимоги про їх скликання. Рішення Наглядової ради про відмову у скликанні позачергових загальних зборів акціонерів може бути оскаржено акціонерами до суду.

Акціонери, які скликають позачергові загальні збори, не пізніше ніж за 30 днів до дати проведення позачергових зборів розміщують повідомлення про проведення позачергових загальних зборів у загальнодоступній інформаційній базі даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів або через особу, яка провадить діяльність з оприлюднення регульованої інформації від імені учасників фондового ринку.

У разі скликання акціонерами позачергових загальних зборів повідомлення про це та інші матеріали розсилаються всім акціонерам Товариства особою, яка здійснює облік прав власності на акції Товариства, що належать акціонерам, які скликають загальні збори, або Центральним депозитарієм цінних паперів.

6.9. Позачергові загальні збори акціонерів, які скликаються Наглядовою радою, мають бути проведені протягом 45 днів з дати отримання Товариством вимоги про їх скликання.

6.10. Якщо цього вимагають інтереси Товариства, Наглядова рада має право прийняти рішення про скликання позачергових загальних зборів акціонерів з письмовим повідомленням акціонерів про проведення позачергових загальних зборів та порядок денний не пізніше ніж за 15 днів до дати їх проведення з позбавленням акціонерів права вносити пропозиції до порядку денного.

6.11. Письмове повідомлення про проведення загальних зборів акціонерів та перелік питань разом з проектом рішень (крім кумулятивного голосування) щодо кожного з питань, включених до проекту порядку денного, надсилається кожному акціонеру, зазначеному в переліку акціонерів, складеному в порядку, встановленому законодавством про депозитарну систему України, на дату, визначену Наглядовою радою, а в разі скликання позачергових загальних зборів на вимогу акціонерів у випадках, передбачених Статутом, - на дату, встановлену акціонерами, які вимагають скликання зборів. Встановлена дата не може передувати дню прийняття рішення про проведення загальних зборів акціонерів і не може бути встановленою раніше, ніж за 60 днів до дати проведення загальних зборів.

6.11.1. Повідомлення про проведення загальних зборів акціонерів та проект порядку денного надсилається акціонерам персонально Наглядовою радою або іншою особою, яка скликає загальні збори, простими листами, або вручається за особистим підписом, у строк не пізніше ніж за 30 днів до дати проведення зборів.

6.11.2. Повідомлення розсилає особа, яка скликає загальні збори акціонерів, або особа, яка веде облік прав власності на акції Товариства.

6.11.3. Товариство додатково не пізніше ніж за 30 днів до дати проведення загальних зборів розміщує на власній веб-сторінці в мережі Інтернет інформацію,

передбачену законом. Крім того, Товариство у той же строк розміщує повідомлення про проведення зборів у загальнодоступній інформаційній базі даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів або через особу, яка провадить діяльність з оприлюднення регульованої інформації від імені учасників фондового ринку.

Не пізніше ніж за 30 днів (для позачергових загальних зборів акціонерів, що скликаються Наглядовою радою, якщо цього вимагають інтереси Товариства, - не пізніше ніж за 15 днів) до дати проведення загальних зборів Товариство має розмістити і до дня проведення зборів включно забезпечувати наявність на власному веб-сайті такої інформації:

- 1) повідомлення про проведення загальних зборів;
- 2) інформацію про загальну кількість акцій та голосуючих акцій станом на дату складання переліку осіб, яким надсилається повідомлення про проведення загальних зборів (у тому числі загальну кількість окремо по кожному типу акцій у разі, якщо статутний капітал Товариства представлений двома і більше типами акцій);
- 3) перелік документів, що має надати акціонер (представник акціонера) для його участі у загальних зборах;
- 4) проекти рішень з питань, включених до порядку денного загальних зборів, підготовлені Наглядовою радою або у разі, якщо не запропоновано ухвалення жодного рішення, коментар органу управління Товариства щодо кожного питання, включеного до порядку денного загальних зборів.

Проекти рішень з питань, включених до порядку денного загальних зборів, запропоновані акціонерами, які володіють більш як 5 відсотками акцій Товариства, мають розміщуватися на власному веб-сайті Товариства протягом двох робочих днів після їх отримання Товариством.

Не пізніше 24 години останнього робочого дня, що передує дню проведення загальних зборів акціонерів, Товариство має розмістити на власному веб-сайті інформацію про загальну кількість акцій та голосуючих акцій станом на дату складання переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах (у тому числі загальну кількість окремо за кожним типом акцій у разі, якщо статутний капітал Товариства представлений двома і більше типами акцій).

6.11.4. У разі реєстрації акцій на ім'я номінального утримувача повідомлення про проведення загальних зборів акціонерів та порядок денний надсилається номінальному утримувачу, який забезпечує персональне повідомлення акціонерів, яких він обслуговує.

6.11.5. Повідомлення про проведення загальних зборів акціонерів має містити відомості, передбачені законом.

6.11.6. Загальні збори акціонерів проводяться на території України, в межах населеного пункту за місцезнаходженням Товариства, крім випадків, коли на день скликання загальних зборів 100 відсотками акцій Товариства володіють іноземці, особи без громадянства, іноземні юридичні особи, а також міжнародні організації.

6.12. Проект порядку денного загальних зборів акціонерів разом з проектами рішень з питань порядку денного (крім кумулятивного голосування) попередньо затверджується Наглядовою радою Товариства, а в разі скликання позачергових загальних зборів на вимогу акціонерів які на день подання вимоги сукупно є власниками 10 і більше відсотків голосуючих акцій Товариства, протягом 10 днів з моменту отримання такої вимоги або прийняття рішення про відмову у такому скликанні - акціонерами, які цього вимагають.

6.12.1. Кожний акціонер має право внести пропозиції щодо питань, включених до проекту порядку денного загальних зборів акціонерів, а також щодо нових кандидатів до складу органів Товариства, кількість яких не може перевищувати кількісного складу кожного з органів. Пропозиції вносяться не пізніше ніж за 20 днів до дати проведення Загальних зборів акціонерів, а щодо кандидатів до складу органів Товариства - не пізніше

ніж за сім днів до дати проведення загальних зборів акціонерів. Пропозиції щодо включення нових питань до проекту порядку денного повинні містити відповідні проекти рішень з цих питань. Пропозиції щодо кандидатів у члени Наглядової ради Товариства мають містити інформацію про те, чи є запропонований кандидат представником акціонера (акціонерів).

Інформація, визначена у пропозиціях щодо членів Наглядової ради Товариства обов'язково включається до бюлетеня для кумулятивного голосування напроти прізвища відповідного кандидата.

6.12.2. Пропозиція до проекту порядку денного загальних зборів акціонерів подається в письмовій формі із зазначенням прізвища (найменування) акціонера, який її вносить, кількості належних йому акцій, змісту пропозиції до питання та/або проекту рішення, а також кількості акцій, що належать кандидату, який пропонується цим акціонером до складу органів Товариства. Наглядова рада Товариства, а в разі скликання позачергових загальних зборів на вимогу акціонерів у випадку неприйняття Наглядовою радою рішення про скликання позачергових загальних зборів на вимогу акціонерів (акціонера), які на день подання вимоги сукупно є власниками 10 і більше відсотків голосуючих акцій Товариства, протягом 10 днів з моменту отримання такої вимоги або прийняття рішення про відмову у такому скликанні, - акціонери, які цього вимагають, приймають рішення про включення пропозицій (нових питань порядку денного та/або нових проектів рішень до питань порядку денного) до проекту порядку денного та затверджують порядок денний не пізніше ніж за 15 днів до дати проведення загальних зборів акціонерів, а щодо кандидатів до складу органів Товариства - не пізніше ніж за чотири дні до дати проведення загальних зборів

6.12.3. Зміни до проекту порядку денного загальних зборів вносяться лише шляхом включення нових питань та проектів рішень із запропонованих питань. Товариство не має права вносити зміни до запропонованих акціонерами питань або проектів рішень.

6.12.4. Наглядова рада не може прийняти рішення про включення до проекту порядку денного позачергових загальних зборів акціонерів питання про обрання членів Наглядової ради.

6.12.5. Пропозиції акціонерів (акціонера), які сукупно є власниками 5 або більше відсотків голосуючих акцій, якщо такі пропозиції подані з дотриманням вимог законодавства, підлягають обов'язковому включенню до проекту порядку денного загальних зборів. У такому разі рішення Наглядової ради про включення питання до проекту порядку денного не вимагається, а пропозиція вважається включеною до проекту порядку денного, якщо вона подана з дотриманням вимог Статуту.

Рішення про відмову у включенні до проекту порядку денного загальних зборів пропозиції акціонерів (акціонера), які сукупно є власниками 5 або більше відсотків голосуючих акцій може бути прийнято тільки у разі:

- недотримання акціонерами строку, встановленого цією статтею Статуту;
- неповноти даних, передбачених у цій статті Статуту.

Рішення про відмову у включенні до проекту порядку денного Загальних зборів пропозицій акціонерів (акціонера), яким належать менше 5 відсотків голосуючих акцій, може бути прийнято з підстав, передбачених абзацом другим та/або третім цієї частини, у разі неподання акціонерами жодного проекту рішення із запропонованих ними питань порядку денного. Мотивоване рішення про відмову у включенні пропозиції до порядку денного Загальних зборів надсилається Наглядовою радою Товариства акціонеру протягом трьох днів з моменту його прийняття.

6.12.6. У разі, якщо акціонери вносять проект рішення, що відрізняється від зазначеного в проекті порядку денного, цей проект також підлягає включенню до порядку денного. Товариство до початку загальних зборів акціонерів у встановленому ним порядку зобов'язане надавати письмові відповіді на письмові запитання акціонерів щодо питань, включених до проекту порядку денного загальних зборів акціонерів та порядку денного

зборів до дати проведення цих зборів. Товариство може надати одну загальну відповідь на всі запитання однакового змісту.

6.12.7. Мотивоване рішення Наглядової ради Товариства про відмову у включенні пропозиції до проекту порядку денного загальних зборів акціонерів надсилається Наглядовою радою акціонеру протягом трьох днів з моменту його прийняття.

6.12.8. Про зміни, що сталися у проекті порядку денного загальних зборів акціонерів, акціонери повідомляються шляхом надіслання цієї інформації простими листами або шляхом вручення особисто під розпис не пізніше як за 10 днів до проведення зборів разом з проектами рішень, що додаються на підставі пропозицій акціонерів.

Товариство також не пізніше ніж за 10 днів до дати проведення загальних зборів розміщує на власній веб-сторінці в мережі Інтернет відповідну інформацію про зміни у проекті порядку денного загальних зборів акціонерів.

6.12.9. Оскарження акціонером рішення Наглядової ради Товариства про відмову у включенні його пропозицій до проекту порядку денного до суду не зупиняє проведення загальних зборів. Суд за результатами розгляду справи може постановити рішення про зобов'язання Товариства провести загальні збори акціонерів з питання, у включенні якого до проекту порядку денного було безпідставно відмовлено акціонеру.

6.12.10. Товариство або депозитарна установа, яка веде облік прав власності на акції Товариства, зобов'язані протягом п'яти робочих днів надати інформацію про перелік власників акцій Товариства, а також іншу інформацію, необхідну для організації проведення загальних зборів акціонерів, за запитом Наглядової ради.

6.12.11. У разі скликання загальних зборів акціонерами повідомлення про це та інші матеріали розсилаються всім акціонерам Товариства депозитарною установою на вимогу ініціатора скликання зборів.

6.13. Посадові особи органів Товариства та їх афілійовані особи не можуть бути представниками інших акціонерів Товариства на загальних зборах.

6.13.1. Представником акціонера - фізичної чи юридичної особи на загальних зборах акціонерів може бути інша фізична особа або уповноважена особа юридичної особи.

6.13.2. Акціонер має право призначити свого представника постійно або на певний строк. Акціонер має право у будь-який момент відкликати чи замінити свого представника, повідомивши про це Виконавчий орган Товариства. Повідомлення акціонером відповідного органу Товариства про призначення, заміну або відкликання свого представника може здійснюватися за допомогою засобів електронного зв'язку відповідно до законодавства про електронний документообіг.

6.13.3. Довіреність на право участі та голосування на загальних зборах акціонерів, видана фізичною особою, посвідчується нотаріусом або іншими посадовими особами, які вчиняють нотаріальні дії, а також може посвідчуватися депозитарною установою у встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку порядку. Довіреність на право участі та голосування на загальних зборах акціонерів від імені юридичної особи видається її органом або іншою особою, уповноваженою на це її установчими документами.

6.13.4. Довіреність на право участі та голосування на загальних зборах акціонерів може містити завдання щодо голосування, тобто перелік питань, порядку денного загальних зборів із зазначенням того, як і за яке (проти якого) рішення потрібно проголосувати. Під час голосування на загальних зборах акціонерів представник повинен голосувати саме так, як передбачено завданням щодо голосування. Якщо довіреність не містить завдання щодо голосування, представник вирішує всі питання щодо голосування на загальних зборах акціонерів на свій розсуд.

6.13.5. Акціонер має право надати довіреність на право участі та голосування на загальних зборах акціонерів декільком своїм представникам.

6.13.6. Надання довіреності на право участі та голосування на загальних зборах акціонерів не виключає право участі на цих загальних зборах акціонера, який видав довіреність, замість свого представника.

6.14. **НАГЛЯДОВА РАДА** Товариства є колегіальним органом, що здійснює захист прав акціонерів Товариства, і в межах компетенції, визначеної законом та цим Статутом, здійснює управління Товариством, а також контролює та регулює діяльність Виконавчого органу.

6.15. Порядок роботи членів Наглядової ради та виплати їм винагороди визначається законом, цим Статутом і Положенням про Наглядову раду, а також цивільно-правовим чи трудовим договором (контрактом), що укладається з членом Наглядової ради. Такий договір або контракт від імені Товариства підписується особою, уповноваженою на це загальними зборами акціонерів, на умовах, затверджених рішенням зборів. У разі укладення з членом Наглядової ради Товариства цивільно-правового договору такий договір може бути оплатним або безоплатним.

6.16. Член Наглядової ради повинен виконувати свої обов'язки особисто і не може передавати власні повноваження іншій особі.

6.17. Членам Наглядової ради може виплачуватися винагорода за їхню діяльність. Порядок виплати винагороди членам Наглядової ради встановлюється Статутом Товариства або положенням про Наглядову раду, або положенням про винагороду членів Наглядової ради.

6.18. Члени Наглядової Ради Товариства обираються загальними зборами акціонерів у кількості 13 осіб строком на 3 (три) роки з правом продовження повноважень. У разі, якщо після закінчення строку повноважень членів Наглядової ради, Загальними зборами з будь-яких причин не прийнято рішення про обрання або переобрання членів Наглядової ради, повноваження членів Наглядової ради припиняються, крім повноважень з підготовки, скликання і проведення загальних зборів. Якщо кількість членів Наглядової ради, повноваження яких дійсні, становить менше половини її кількісного складу, обраного відповідно до цього Статуту, Товариство протягом трьох місяців має скликати позачергові загальні збори акціонерів для обрання всього складу Наглядової ради.

6.19. Обрання членів Наглядової ради здійснюється шляхом кумулятивного голосування.

6.20. Членом Наглядової ради може бути лише фізична особа. Член Наглядової ради не може бути одночасно Виконавчим органом та/або членом Ревізійної комісії Товариства. У разі якщо членом Наглядової ради Товариства обирають особу, яка була Виконавчим органом Товариства, така особа не має права протягом трьох років з моменту припинення її повноважень Виконавчого органу вносити пропозиції щодо кандидатур аудитора Товариства та не має права голосу під час голосування з питання обрання аудитора Товариства.

6.21. До складу Наглядової ради обираються акціонери або особи, які представляють їхні інтереси (далі - представники акціонерів).

6.22. Під час обрання членів Наглядової ради разом з інформацією про кожного кандидата (прізвище, ім'я, по батькові (найменування) акціонера, розмір пакета акцій, що йому належить) у члени Наглядової ради в бюлетені для кумулятивного голосування зазначається інформація про те, чи є такий кандидат акціонером, представником акціонера або групи акціонерів (із зазначенням інформації про цього акціонера або акціонерів).

6.23. Повноваження члена Наглядової ради за рішенням загальних зборів акціонерів можуть бути припинені достроково лише за умови одночасного припинення повноважень усього складу Наглядової ради. У такому разі рішення про припинення повноважень членів Наглядової ради приймається загальними зборами акціонерів простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у зборах. Положення цієї частини не застосовується до права акціонера (акціонерів), представник якого (яких) обраний до

складу Наглядової ради, замінити такого представника - члена Наглядової ради. Якщо кількість членів Наглядової ради, повноваження яких дійсні, становитиме половину або менше половини її обраного відповідно до вимог закону загальними зборами акціонерів кількісного складу, Наглядова рада Товариства не може приймати будь-яких рішень, крім визначених законом рішень з питань скликання загальних зборів акціонерів для обрання всього складу Наглядової ради.

Член Наглядової ради, обраний як представник акціонера або групи акціонерів, може бути замінений таким акціонером або групою акціонерів у будь-який час.

6.24. Повноваження члена Наглядової ради дійсні з моменту його обрання загальними зборами акціонерів. У разі заміни члена Наглядової ради - представника акціонера повноваження відкликаною члена Наглядової ради припиняються, а новий член Наглядової ради набуває повноважень з моменту отримання Товариством письмового повідомлення від акціонера (акціонерів), представником якого є відповідний член Наглядової ради.

Повідомлення про заміну члена Наглядової ради - представника акціонера повинно містити інформацію про нового члена Наглядової ради, який призначається на заміну відкликаною (прізвище, ім'я, по батькові (найменування) акціонера (акціонерів), розмір пакета акцій, що йому належить або їм сукупно належить).

Повідомлення про заміну члена Наглядової ради - представника акціонера здійснюється у письмовій формі на і'мя Виконавчого органу Товариства, який передає це повідомлення Наглядовій раді.

Акціонери Товариства в порядку, передбаченому законом, мають право на ознайомлення з письмовими повідомленнями про заміну представників акціонерів в Наглядовій раді.

6.25. Акціонер (акціонери), представник якого (яких) обраний членом Наглядової ради, може обмежити повноваження свого представника як члена Наглядової ради.

6.26. Акціонери та член Наглядової ради, який є їхнім представником, несуть солідарну відповідальність за відшкодування збитків, завданих Товариству таким членом Наглядової ради.

6.27. Загальні збори акціонерів можуть прийняти рішення про дострокове припинення повноважень членів Наглядової ради та одночасне обрання нових членів. Рішення загальних зборів акціонерів про дострокове припинення повноважень може прийматися тільки стосовно всіх членів Наглядової ради.

Без рішення загальних зборів повноваження члена Наглядової ради припиняються:

1) за його бажанням за умови письмового повідомлення про це Товариства за два тижні;

2) в разі неможливості виконання обов'язків члена Наглядової ради за станом здоров'я;

3) в разі набрання законної сили вироком чи рішенням суду, яким його засуджено до покарання, що виключає можливість виконання обов'язків члена Наглядової ради;

4) в разі смерті, визнання його недієздатним, обмежено дієздатним, безвісно відсутнім, померлим;

5) у разі отримання Товариством письмового повідомлення про заміну члена Наглядової ради, який є представником акціонера.

6.28. З припиненням повноважень члена Наглядової ради одночасно припиняється дія договору (контракту), укладеного з ним.

6.29. Голова Наглядової ради та його заступник обираються членами Наглядової ради з їх числа простою більшістю голосів від кількісного складу Наглядової ради.

Наглядова рада має право в будь-який час переобрати Голову та / або заступника Голови Наглядової ради.

6.30. Голова Наглядової ради, а у разі його відсутності – заступник Голови Наглядової ради організовує її роботу, скликає засідання Наглядової ради та головує на

них, відкриває загальні збори акціонерів, організовує обрання секретаря загальних зборів, здійснює інші повноваження, передбачені Статутом та Положенням про Наглядову раду.

6.31. До виключної компетенції Наглядової ради належить:

- 1) затвердження внутрішніх положень, якими регулюється діяльність Товариства, крім тих, що віднесені до виключної компетенції загальних зборів Законом, та тих, що рішенням Наглядової ради передані для затвердження Виконавчому органу;
- 2) затвердження положення про винагороду членів Виконавчого органу Товариства, вимоги до якого встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;
- 3) затвердження звіту про винагороду членів Виконавчого органу Товариства, вимоги до якого встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;
- 4) підготовка порядку денного загальних зборів акціонерів, прийняття рішення про дату їх проведення та про включення пропозицій до порядку денного, крім скликання акціонерами позачергових загальних зборів;
- 5) прийняття рішення про проведення чергових або позачергових загальних зборів акціонерів відповідно до Статуту Товариства та у випадках, встановлених законом;
- 6) прийняття рішення про продаж раніше викуплених Товариством акцій;
- 7) прийняття рішення про розміщення Товариством інших цінних паперів, крім акцій;
- 8) прийняття рішення про викуп розміщених Товариством інших, крім акцій, цінних паперів;
- 9) затвердження ринкової вартості майна у випадках, передбачених законом;
- 10) обрання та припинення повноважень Виконавчого органу;
- 11) розгляд звіту Виконавчого органу та затвердження заходів за результатами його розгляду;
- 12) затвердження умов контракту (трудового договору), який укладатиметься з Виконавчим органом, встановлення розміру його винагороди;
- 13) прийняття рішення про відсторонення Виконавчого органу від здійснення повноважень та обрання особи, яка тимчасово здійснюватиме повноваження Виконавчого органу;
- 14) обрання та припинення повноважень голови і членів інших органів Товариства;
- 15) обрання реєстраційної комісії, за винятком випадків, встановлених законом;
- 16) обрання аудитора Товариства та визначення умов договору, що укладатиметься з ним, встановлення розміру оплати його послуг;
- 17) визначення дати складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, порядку та строків виплати дивідендів у межах граничного строку, визначеного законом;
- 18) визначення дати складення переліку акціонерів, які мають бути повідомлені про проведення загальних зборів акціонерів та мають право на участь у загальних зборах відповідно до закону;
- 19) вирішення питань про участь Товариства у промислово-фінансових групах та інших об'єднаннях.
- 20) вирішення питань про створення та/або участь в будь-яких юридичних особах, їх реорганізацію та ліквідацію; вирішення питань про створення, реорганізацію та/або ліквідацію структурних та/або відокремлених підрозділів Товариства;
- 21) вирішення питань, віднесених законом до компетенції Наглядової ради, у разі злиття, приєднання, поділу, виділу або перетворення Товариства;
- 22) прийняття рішення про вчинення правочинів на суму, еквівалентну понад 5000000 (п'ять мільйонів) доларів США, а також будь-яких значних правочинів у випадках, якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є його предметом, становить від 10 до 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності Товариства;

23) визначення ймовірності визнання Товариства неплатоспроможним внаслідок прийняття ним на себе зобов'язань або їх виконання, у тому числі внаслідок виплати дивідендів або викупу акцій;

24) прийняття рішення про обрання оцінювача майна Товариства та затвердження умов договору, що укладатиметься з ним, встановлення розміру оплати його послуг;

25) прийняття рішення про обрання (заміну) депозитарної установи, яка надає Товариству додаткові послуги, затвердження умов договору, що укладатиметься з нею, встановлення розміру оплати її послуг;

26) надсилання пропозиції акціонерам про придбання належних їм простих акцій особою (особами, що діють спільно), яка придбала контрольний пакет акцій відповідно до вимог закону;

27) призначення і звільнення керівника підрозділу внутрішнього аудиту (внутрішнього аудитора);

28) затвердження умов трудових договорів, що укладаються з працівниками підрозділу внутрішнього аудиту (з внутрішнім аудитором), встановлення розміру їхньої винагороди, у тому числі заохочувальних та компенсаційних виплат;

29) затвердження умов трудових договорів, що укладаються з працівниками підрозділу внутрішнього аудиту (з внутрішнім аудитором), встановлення розміру їхньої винагороди, у тому числі заохочувальних та компенсаційних виплат;

30) здійснення контролю за своєчасністю надання (опублікування) Товариством достовірної інформації про його діяльність відповідно до законодавства, опублікування Товариством інформації про принципи (кодекс) корпоративного управління Товариства;

31) затвердження рекомендацій загальним зборам акціонерів за результатами розгляду висновку зовнішнього незалежного аудитора (аудиторської фірми) Товариства для прийняття рішення щодо нього;

32) вирішення питань про створення, реорганізацію та/або ліквідацію структурних та/або відокремлених підрозділів Товариства;

33) надсилання оферти акціонерам відповідно до вимог закону;

34) затвердження форми і тексту бюлетеня для голосування Загальних зборів акціонерів;

35) вирішення інших питань, що належать до виключної компетенції Наглядової ради згідно із цим Статутом, в тому числі:

35.1) затвердження проекту основних напрямів діяльності Товариства, ухвалення стратегії Товариства, затвердження річного бюджету, бізнес-планів та здійснення контролю за їх виконанням;

35.2) встановлення порядку прийому, реєстрації та розгляду звернень та скарг акціонерів;

35.3) визначення загальних засад інформаційної політики Товариства. Встановлення порядку надання інформації акціонерам та особам, які не є акціонерами. Встановлення порядку доступу до конфіденційної інформації. Здійснення контролю за розкриттям інформації та реалізацією інформаційної політики Товариства;

35.4) затвердження системи внутрішнього та зовнішнього контролю за фінансово-господарською діяльністю Товариства. Здійснення контролю за ефективністю зовнішнього аудиту, об'єктивністю та незалежністю аудитора. Здійснення контролю за усуненням недоліків, які виявлені під час проведення перевірок господарської діяльності Ревізійною комісією Товариства та зовнішнім аудитором;

35.5) призначення секретаря загальних зборів акціонерів;

35.6) обрання персонального складу реєстраційної комісії загальних зборів акціонерів, які скликаються Наглядовою радою;

35.7) прийняття рішення про передачу повноважень реєстраційної комісії загальних зборів акціонерів депозитарні установі на підставі договору з Товариством;

35.8) прийняття рішення про укладання правочинів, щодо яких є заінтересованість, у випадках, передбачених Статутом;

35.9) створення, реорганізація та ліквідація дочірніх підприємств, філій та представництв Товариства, затвердження та внесення змін до їх Статутів і Положень;

35.10) призначення та припинення повноважень керівників дочірніх підприємств, філій та представництв Товариства, здійснення заходів контролю за їх діяльністю;

35.11) надання Виконавчому органу Товариства завдань з питань управління поточною діяльністю Товариства, розробки, укладення або внесення змін до колективного договору у Товаристві, в тому числі щодо змісту колективного договору;

35.12) здійснення контролю за діяльністю Виконавчого органу Товариства, попередній розгляд його звітів щодо річних та квартальних результатів діяльності Товариства, включаючи дочірні підприємства, філії та представництва Товариства, та прийняття відповідних рішень, проведення перевірки достовірності річної та квартальної фінансової звітності до її оприлюднення та (або) подання на розгляд загальних зборів акціонерів;

35.13) призначення представників Товариства в органах інших господарських товариств (підприємств), учасником (акціонером) яких є Товариство. Затвердження завдань представників Товариства щодо ініціювання та прийняття рішень, віднесених до компетенції цих органів (загальних зборів учасників, загальних зборів акціонерів, наглядових рад, дирекцій тощо);

35.14) обрання Корпоративного секретаря Товариства;

35.15) призначення тимчасової лічильної комісії загальних зборів акціонерів.

6.32. Питання, що належать до виключної компетенції Наглядової ради Товариства, не можуть вирішуватися іншими органами Товариства, крім загальних зборів акціонерів, за винятком випадків, встановлених законом.

6.33. Посадові особи органів Товариства забезпечують членам Наглядової ради доступ до інформації в межах, передбачених законом та Статутом.

6.34. Засідання Наглядової ради скликаються за ініціативою Голови Наглядової ради або на вимогу члена Наглядової ради чи Президента Товариства, який у такому разі приймає участь у засіданні Наглядової ради.

Засідання Наглядової ради також скликаються на вимогу Ревізійної комісії або Виконавчого органу.

На вимогу Наглядової ради в її засіданні або в розгляді окремих питань порядку денного засідання беруть участь Виконавчий орган та інші визначені нею особи в порядку, встановленому положенням про Наглядову раду.

Засідання Наглядової ради проводяться в міру необхідності з періодичністю, але не рідше одного разу на квартал.

У засіданні Наглядової ради на її запрошення з правом дорадчого голосу можуть брати участь представники профспілкового або іншого уповноваженого трудовим колективом Товариства органу, який підписав колективний договір від імені трудового колективу.

6.35. Засідання Наглядової ради є правомочним, якщо в ньому бере участь більше половини її складу.

У разі дострокового припинення повноважень одного чи кількох членів Наглядової ради і до обрання всього складу Наглядової ради засідання Наглядової ради є правомочними для вирішення питань відповідно до її компетенції за умови, що кількість членів Наглядової ради, повноваження яких є чинними, становить більше половини її складу.

6.36. Рішення Наглядової ради приймається простою більшістю голосів членів Наглядової ради, які беруть участь у засіданні.

6.37. На засіданні Наглядової ради кожний член Наглядової ради має один голос.

У разі рівного розподілу голосів членів Наглядової ради під час прийняття рішень право вирішального голосу належить Голові Наглядової ради

6.38. Протокол засідання Наглядової ради оформлюється протягом п'яти днів після проведення засідання.

6.39. Засідання Наглядової ради або розгляд окремого питання за її рішенням може фіксуватися технічними засобами.

6.40. Наглядова рада за пропозицією та поданням Голови Наглядової ради має право обрати Корпоративного секретаря. Порядок обрання, статус та функції Корпоративного секретаря визначаються в положенні про Корпоративного секретаря Товариства, яке затверджується рішенням Наглядової ради.

Наглядова рада Товариства може утворювати постійні чи тимчасові комітети з числа її членів для вивчення і підготовки питань, що належать до компетенції Наглядової ради.

Рішення про утворення комітету та про перелік питань, які передаються йому для вивчення і підготовки, приймаються простою більшістю голосів членів Наглядової ради.

Висновки комітетів розглядаються Наглядовою радою в порядку, передбаченому для прийняття Наглядовою радою рішень.

6.41. У Товаристві діє одноосібний Виконавчий орган - **ГЕНЕРАЛЬНИЙ ДИРЕКТОР** (далі – «Генеральний директор»). Генеральний директор здійснює управління поточною діяльністю Товариства.

6.42. До компетенції Генерального директора належить вирішення всіх питань, пов'язаних з керівництвом поточною діяльністю Товариства, крім питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів акціонерів та Наглядової ради.

6.43. Генеральний директор Товариства підзвітний загальним зборам акціонерів і Наглядовій раді, організовує виконання їх рішень. Генеральний директор діє від імені Товариства у межах, встановлених Статутом і законом.

6.44. Генеральним директором Товариства може бути будь-яка фізична особа, яка має повну цивільну дієздатність і не є членом Наглядової ради чи Ревізійної комісії Товариства.

6.45. Права та обов'язки Генерального директора Товариства визначаються чинним законодавством, Статутом та Положенням про Виконавчий орган, а також укладеним з ним трудовим договором (контрактом). Від імені Товариства трудовий договір (контракт) підписує Голова Наглядової ради чи особа, уповноважена на те Наглядовою радою.

6.46. Генеральний директор на вимогу Наглядової ради та Ревізійної комісії Товариства зобов'язаний надати можливість ознайомитися з інформацією про діяльність Товариства в межах, встановлених законом, Статутом та внутрішніми положеннями Товариства.

6.47. Генеральний директор обирається Наглядовою радою строком на 3 (три) роки. У разі, якщо після закінчення строку, на який обрано Генерального директора, Наглядовою радою з будь-яких причин не прийнято рішення про обрання або переобрання Генерального директора, повноваження Генерального директора продовжуються до моменту прийняття Наглядовою Радою рішення про обрання або переобрання Генерального директора.

6.48. Генеральний директор має право без довіреності діяти від імені Товариства в тому числі:

- без доручення представляти інтереси Товариства в установах, підприємствах, організаціях в Україні та за її межами;
- вчиняти будь-які правочини (договори, угоди) від імені Товариства, у тому числі перелічені в пункті 2.6. в межах, визначених Статутом та у випадках передбачених у пункті 6.31. цього Статуту за рішеннями Наглядової ради Товариства;
- відкривати рахунки Товариства в банківських установах;
- видавати доручення, накази та давати розпорядження, обов'язкові для виконання всіма працівниками Товариства;

- призначати та звільняти з посад директорів за напрямками за погодженням з Президентом Товариства;
- наймати та звільняти працівників Товариства, вживати до них заходи заохочення та накладати стягнення відповідно до чинного законодавства України та внутрішніх документів Товариства;
- здійснювати інші функції, необхідні для забезпечення ефективної господарської діяльності Товариства згідно з чинним законодавством України, Статутом та внутрішніми документами Товариства.

6.49. Повноваження Генерального директора припиняються за рішеннями Наглядової ради. З припиненням повноважень Генерального директора Товариства одночасно припиняється дія трудового договору (контракту), укладеного з ним. Підставами припинення повноважень Генерального директора є:

- а) закінчення строку дії трудового договору (контракту);
- б) згода сторін трудового договору (контракту);
- в) рішення Наглядової ради, прийняте до закінчення строку трудового договору (контракту) у випадках, визначених пунктом 6.50 Статуту а також у інших випадках передбачених чинним законодавством України, Положенням про Виконавчий орган Товариства, укладеним трудовим договором (контрактом);
- г) рішення Наглядової ради, прийняте у зв'язку із поданням Генеральним директором заяви про розірвання трудового договору (контракту) до закінчення строку/терміну його дії у випадках, визначених пунктом 6.51 Статуту;
- д) інші підстави, передбачені законодавством.

6.50. Підставами для дострокового припинення трудового договору з Генеральним директором Товариства за ініціативою Наглядової ради є:

- а) систематичне (2 і більше разів) невиконання обов'язків, покладених на нього трудовим договором (контрактом);
- б) одноразове грубе порушення Генеральним директором Товариства чинного законодавства чи обов'язків, передбачених трудовим договором (контрактом).

6.51. Підставами для дострокового припинення Наглядовою радою Товариства трудового договору з Генеральним директором Товариства згідно з поданою заявою є:

- а) систематичне (2 і більше раз) невиконання Товариством обов'язків за цим трудовим договором (контрактом) чи прийняття загальними зборами акціонерів або Наглядовою радою рішень, що обмежують або порушують компетенцію (повноваження) та права Генерального директора, визначені трудовим договором (контрактом);
- б) втручання Наглядової ради в оперативно-розпорядницьку діяльність Генерального директора, що може призвести або вже призвело до погіршення економічних показників діяльності Товариства, відповідальність за які несе Генеральний директор;

в) хвороба чи інвалідність (підтверджені відповідними медичними довідками), що перешкоджають виконанню обов'язків Генерального директора, передбачених трудовим договором (контрактом).

6.52. Для проведення перевірки фінансово-господарської діяльності Товариства загальні збори акціонерів обирають **РЕВІЗІЙНУ КОМІСІЮ**.

6.52.1. Ревізійна комісія обирається загальними зборами строком на 3 (три) роки шляхом кумулятивного голосування. Голова Ревізійної комісії обирається членами Ревізійної комісії з їх числа простою більшістю голосів від кількісного складу Ревізійної комісії

6.52.2. Порядок формування Ревізійної комісії, а також вимоги до кандидатів та членів Ревізійної комісії встановлюються у Положенні про Ревізійну комісію Товариства.

6.52.3. Не можуть бути членами Ревізійної комісії:

- члени Наглядової ради Товариства;
- Генеральний директор Товариства;

- корпоративний секретар Товариства;
- особи, які не мають повної цивільної дієздатності.

6.52.4 Ревізійна комісія має право вносити пропозиції до порядку денного загальних зборів акціонерів та вимагати скликання позачергових зборів.

6.52.5. Члени Ревізійної комісії мають право брати участь у засіданнях Наглядової ради у випадках, передбачених законодавством, Статутом та внутрішніми положеннями Товариства.

6.52.6. Ревізійна комісія здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю та проводить перевірку результатів діяльності Товариства за підсумками фінансового року

6.52.7. Ревізійна комісія перевіряє:

- достовірність даних, які містяться у річній фінансовій звітності Товариства;
- відповідність ведення бухгалтерського, податкового, статистичного обліку та звітності чинному законодавству;
- своєчасність і правильність відображення у бухгалтерському обліку господарських операцій Товариства;
- дотримання Генеральним директором Товариства наданих йому повноважень щодо розпорядження майном, укладення правочинів та проведення господарських операцій від імені Товариства;
- своєчасність і правильність здійснення розрахунків за зобов'язаннями Товариства;
- зберігання матеріальних цінностей та грошових коштів;
- використання резервного капіталу Товариства;
- правильність нарахування та виплати дивідендів;
- відповідність чинному законодавству та рішенням органів Товариства операцій з цінними паперами Товариства;
- фінансовий стан Товариства, рівень його платоспроможності, ліквідності активів, співвідношення власних та позичених коштів.

6.52.8. Генеральний директор Товариства забезпечує членам Ревізійної комісії доступ до інформації із урахуванням вимог Статуту та Положення про Ревізійну комісію.

6.52.9. За підсумками перевірки фінансово-господарської діяльності Товариства за результатами фінансового року Ревізійна комісія готує висновок, в якому міститься інформація про:

а) підтвердження достовірності та повноти даних фінансової звітності за відповідний період;

б) факти порушення законодавства під час провадження фінансово-господарської діяльності, а також встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку та подання звітності.

7. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АКЦІОНЕРІВ

7.1. Порядок проведення загальних зборів акціонерів встановлюється Законом, Статутом та рішенням загальних зборів.

7.2. Головує на загальних зборах акціонерів особа, уповноважена Наглядовою радою.

7.3. Загальні збори акціонерів не можуть розпочатися раніше, ніж зазначено у повідомленні про проведення зборів.

7.4. Реєстрація акціонерів (їх представників) проводиться на підставі переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах акціонерів, складеного в порядку, передбаченому законодавством про депозитарну систему України, із зазначенням кількості голосів кожного акціонера. Реєстрацію акціонерів (їх представників) проводить реєстраційна комісія, яка призначається Наглядовою радою, а в разі скликання позачергових загальних зборів на вимогу акціонерів у випадках, передбачених законодавством, - акціонерами, які цього вимагають.

7.4.1. Реєстраційна комісія має право відмовити в реєстрації акціонеру (його представнику) лише у разі відсутності в акціонера (його представника) документів, які ідентифікують особу акціонера (його представника), а у разі участі представника акціонера - також документів, що підтверджують повноваження представника на участь у загальних зборах акціонерів.

7.4.2. Перелік акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах, підписує голова реєстраційної комісії, який обирається простою більшістю голосів її членів до початку проведення реєстрації. Акціонер, який не зареєструвався, не має права брати участь у загальних зборах акціонерів.

7.4.3. У разі, якщо повноваження реєстраційної комісії на підставі рішення Наглядової ради Товариства за договором передані депозитарній установі, головою реєстраційної комісії є представник депозитарної установи.

7.4.4. Перелік акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах акціонерів, додається до протоколу зборів.

7.4.4. Мотивоване рішення реєстраційної комісії про відмову в реєстрації акціонера чи його представника для участі у загальних зборах акціонерів, підписане головою реєстраційної комісії, додається до протоколу зборів та видається особі, якій відмовлено в реєстрації.

7.5. До закінчення строку, відведеного на реєстрацію учасників загальних зборів акціонерів, акціонер має право замінити свого представника, повідомивши про це Наглядову раду чи Генерального директора Товариства, або взяти участь у загальних зборах акціонерів особисто.

7.6. У разі, якщо для участі в загальних зборах акціонерів з'явилося декілька представників акціонера, реєструється той представник, довіреність якому видана пізніше. Це правило не застосовується у випадках, коли загальна кількість голосів самого акціонера та/або його представника (представників), які реєструються для участі в загальних зборах акціонерів дорівнює або не перевищує кількості акцій, власником яких є цей акціонер (кількості голосів цього акціонера згідно з переліком акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах акціонерів).

7.7. У разі, якщо акція перебуває у спільній власності декількох осіб, повноваження щодо голосування на загальних зборах акціонерів здійснюється за їх згодою одним із співвласників або їх загальним представником.

7.8. Акціонери (акціонер), які на дату складення переліку акціонерів мають право на участь у загальних зборах акціонерів і сукупно є власниками 10 і більше відсотків голосуючих акцій, а також Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку можуть призначати своїх представників для нагляду за реєстрацією акціонерів, проведенням зборів, голосуванням та підбиттям його підсумків. Про призначення таких представників Товариство повідомляється письмово до початку реєстрації акціонерів.

7.9. Посадові особи Товариства зобов'язані забезпечити вільний доступ представників акціонерів (акціонера) та/або Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку до нагляду за реєстрацією акціонерів, проведенням загальних зборів акціонерів, голосуванням та підбиттям його підсумків.

7.10. Перебіг загальних зборів акціонерів або розгляд окремого питання за рішенням ініціаторів скликання зборів чи самих зборів може фіксуватися технічними засобами, відповідні записи яких додаються до протоколу загальних зборів акціонерів.

7.11. Загальні збори акціонерів мають кворум (визнаються правомочними) за умови реєстрації для участі у них акціонерів (особисто та/або їх представників), які сукупно є власниками більш як 50 відсотків голосуючих акцій Товариства. Акції Товариства, які належать юридичній особі, що перебуває під контролем Товариства, не враховуються при визначенні кворуму загальних зборів акціонерів та не дають права участі у голосуванні на зборах. Наявність кворуму загальних зборів акціонерів

визначається реєстраційною комісією на момент закінчення реєстрації акціонерів для участі у зборах.

7.12. У ході загальних зборів акціонерів може бути оголошено перерву до наступного дня. Рішення про оголошення перерви до наступного дня приймається простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі в загальних зборах акціонерів. Повторна реєстрація акціонерів (їх представників) наступного дня не проводиться. Кількість голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі в загальних зборах акціонерів, визначається на підставі даних реєстрації першого дня.

Після перерви загальні збори акціонерів проводяться в тому самому місці, що зазначене в повідомленні про проведення зборів.

Кількість перерв у ході проведення загальних зборів акціонерів не може перевищувати трьох.

7.13. Одна акція надає акціонеру один голос для вирішення кожного з питань, винесених на голосування на загальних зборах акціонерів, крім випадків проведення кумулятивного голосування.

7.14. Акціонер не може бути позбавлений права голосу, крім випадків, встановлених законом.

7.15. Загальні збори акціонерів не можуть приймати рішення з питань, не включених до порядку денного, крім питань зміни черговості розгляду питань порядку денного та оголошення перерви у ході загальних зборів до наступного дня.

Загальні збори акціонерів під час їх проведення можуть змінювати черговість розгляду питань порядку денного за умови, що за рішення про зміну черговості розгляду питань порядку денного буде віддано не менше трьох чвертей голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах.

7.16. Рішення загальних зборів акціонерів з питань, передбачених підпунктами 6.4.2 – 6.4.8 (включно) та 6.4.26 пункту 6.4 Статуту приймається більш як трьома чвертями голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах. Рішення з інших питань приймається простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у Загальних зборах.

7.17. Рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є предметом такого правочину, становить 50 і більше відсотків вартості активів Товариства приймається більш як 50 відсотками голосів акціонерів від їх загальної кількості.

7.18. Голосування на загальних зборах акціонерів з питань порядку денного проводиться виключно з використанням бюлетенів для голосування/для кумулятивного голосування, крім питань зміни черговості розгляду питань порядку денного та оголошення перерви у ході загальних зборів до наступного дня.

7.18.1. Бюлетень для голосування (крім кумулятивного голосування) повинен містити відомості, передбачені законом.

7.18.2. Кумулятивне голосування з питання обрання членів органу Товариства проводиться тільки з використанням бюлетенів для голосування.

Обраними до складу органу Товариства вважаються кандидати, які набрали найбільшу кількість голосів акціонерів порівняно з іншими кандидатами.

7.18.3. Форма і текст бюлетеня для голосування затверджуються Наглядовою радою не пізніше ніж за 10 днів до дати проведення загальних зборів, щодо обрання кандидатів до складу органів Товариства - не пізніше ніж за чотири дні до дати проведення загальних зборів, а в разі скликання позачергових загальних зборів на вимогу акціонерів у випадках, передбачених частиною шостою статті 47 Закону України „Про акціонерні товариства” - акціонерами, які цього вимагають.

7.18.4. Акціонери мають право до проведення загальних зборів акціонерів ознайомитися з формою бюлетеня для голосування за місцезнаходженням Товариства у

робочі дні, робочий час та в доступному місці, а в день проведення загальних зборів акціонерів - також у місці їх проведення.

7.18.5. Бюлетень для голосування визнається недійсним у разі, якщо він відрізняється від офіційно виготовленого Товариством зразка або на ньому відсутній підпис акціонера (представника акціонера). У разі якщо бюлетень для голосування містить кілька питань, винесених на голосування, визнання його недійсним щодо одного питання є підставою для визнання недійсним щодо інших питань. Бюлетені для голосування, визнані недійсними з зазначених підстав, не враховуються під час підрахунку голосів. Бюлетень для голосування засвідчується підписом члена реєстраційної комісії під час видачі учаснику загальних зборів акціонерів.

7.19. Роз'яснення щодо порядку голосування, підрахунку голосів та інших питань, пов'язаних із забезпеченням проведення голосування на загальних зборах акціонерів, надає лічильна комісія. До обрання лічильної комісії підрахунок голосів на загальних зборах, роз'яснення щодо порядку голосування, підрахунку голосів та з інших питань, пов'язаних із забезпеченням проведення голосування на загальних зборах, надає тимчасова лічильна комісія, яка формується Наглядовою радою Товариства (в разі скликання позачергових загальних зборів на вимогу акціонерів у випадках, передбачених законодавством - акціонерами, які цього вимагають).

7.19.1. Кількісний склад лічильної комісії не може бути меншим ніж три особи. До складу лічильної комісії не можуть включатися особи, які входять або є кандидатами до складу органів Товариства.

7.20. За підсумками кожного голосування складається протокол, що підписується всіма членами лічильної комісії, які брали участь у підрахунку голосів.

У разі передачі повноважень лічильної комісії депозитарній установі протокол про підсумки голосування підписує представник депозитарної установи.

7.20.1. У протоколі про підсумки голосування зазначаються:

- 1) дата проведення загальних зборів акціонерів;
- 2) перелік питань, рішення з яких прийняті загальними зборами акціонерів;
- 3) рішення і кількість голосів "за", "проти" і "утримався" щодо кожного проекту рішення з кожного питання порядку денного, винесеного на голосування.

7.20.2. Рішення загальних зборів акціонерів вважається прийнятим з моменту складення протоколу про підсумки голосування.

7.20.3. Підсумки голосування оголошуються на загальних зборах акціонерів, під час яких проводилося голосування. Після закриття загальних зборів акціонерів підсумки голосування доводяться до відома акціонерів протягом 10 робочих днів за допомогою оголошення, яке розміщується за місцем проведення зборів.

7.20.4. Протоколи про підсумки голосування додаються до протоколу загальних зборів акціонерів.

7.20.5. Після складення протоколів про підсумки голосування бюлетені для голосування опечатаються лічильною комісією (або особою, якій передано повноваження лічильної комісії) та зберігаються у Товаристві протягом строку його діяльності, але не більше чотирьох років.

7.21. Протокол загальних зборів акціонерів складається протягом 10 днів з моменту закриття зборів та підписується головою і секретарем зборів. До протоколу загальних зборів акціонерів заносяться відомості, передбачені законом. Протокол загальних зборів акціонерів, підписаний головою та секретарем зборів, підшивається, скріплюється печаткою та підписом Виконавчого органу Товариства.

8. ПРАВА АКЦІОНЕРІВ

8.1. Акціонери Товариства можуть відчужувати належні їм акції без згоди інших акціонерів та Товариства.

8.2. Кожною акцією Товариства її власнику - акціонеру надається однакова сукупність прав, включаючи права на:

- участь в управлінні Товариством, а саме брати участь у загальних зборах акціонерів і голосувати особисто або через своїх представників, обиратись і бути обраним до органів Товариства;
- отримання дивідендів;
- отримання у разі ліквідації Товариства частини його майна або вартості частини майна Товариства;
- отримання інформації про господарську діяльність Товариства в порядку, визначеному чинним законодавством, Статутом та внутрішніми положеннями Товариства.

8.3. Переважним правом акціонерів визнається право акціонера при додатковій емісії акцій придбавати розміщувані Товариством прості акції пропорційно частці належних йому акцій у загальній кількості акцій.

8.4. Акціонери Товариства мають переважне право придбання простих акцій, що розміщуються Товариством у процесі емісії (крім випадку прийняття Загальними зборами акціонерів рішення про невикористання такого права) у порядку, встановленому законодавством. У разі включення до порядку денного Загальних зборів акціонерів питання про невикористання переважного права акціонерів на придбання акцій додаткової емісії у процесі їх емісії Наглядова рада Товариства повинна представити на таких зборах письмовий звіт, що містить пояснення причин невикористання зазначеного права.

Рішення про невикористання переважного права акціонерами на придбання акцій додаткової емісії у процесі їх розміщення приймається більш як 95 відсотками голосів акціонерів від їх загальної кількості, які зареєструвалися для участі у Загальних зборах.

Не пізніше ніж за 30 днів до початку розміщення акцій з наданням акціонерам переважного права Товариство повідомляє кожного акціонера, який має таке право, про можливість його реалізації та розміщує повідомлення про це на власному веб-сайті та у загальнодоступній інформаційній базі даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів або через особу, яка провадить діяльність із оприлюднення регульованої інформації від імені учасників фондового ринку.

Повідомлення має містити дані про загальну кількість розміщуваних Товариством акцій, ціну розміщення, правила визначення кількості цінних паперів, на придбання яких акціонер має переважне право, строк і порядок реалізації зазначеного права. У разі розміщення привілейованих акцій повідомлення має містити інформацію про права, які надаються власникам зазначених цінних паперів.

8.5. Акціонери Товариства не мають переважного права на придбання акцій Товариства, які пропонуються їх власником до продажу третій особі.

8.6. Посадові особи органів Товариства та інші особи, які перебувають з Товариством у трудових відносинах, не мають права вимагати від акціонера - працівника Товариства надання відомостей про те, як він голосував чи як має намір голосувати на загальних зборах акціонерів, або про відчуження акціонером - працівником Товариства своїх акцій чи намір їх відчуження, або вимагати передачі довіреності на участь у загальних зборах акціонерів.

8.7. Товариство забезпечує кожному акціонеру доступ до документів у порядку встановленому чинним законодавством. Акціонер, який звертається до Товариства для ознайомлення з такими документами особисто або надсилає відповідну письмову вимогу, надає виписку про стан рахунку у цінних паперах Товариства станом на день особистого звернення або направлення письмової вимоги.

8.8. У разі якщо акціонер видає іншій особі-представнику довіреність з метою виконання або забезпечення виконання зобов'язань акціонера, предметом яких є права на акції або повноваження акціонера, довіритель може зазначити у довіреності, що до закінчення її строку вона не може бути скасована без згоди представника або може бути скасована лише у випадках, передбачених у довіреності (безвідклична довіреність).

Безвідклична довіреність припиняється у разі припинення зобов'язання, для виконання або забезпечення виконання якого вона видана.

Безвідклична довіреність підлягає нотаріальному посвідченню.

Особа, якій видана безвідклична довіреність, не може передоручити вчинення дій, на які вона уповноважена, іншій особі, якщо інше не передбачено такою довіреністю.

9. ОBOB'ЯЗКИ АКЦІОНЕРІВ

9.1. Акціонери Товариства зобов'язані:

- дотримуватися Статуту, інших внутрішніх документів Товариства;
- виконувати рішення загальних зборів акціонерів, інших органів Товариства, прийняті в межах компетенції останніх;
- виконувати свої зобов'язання перед Товариством, у тому числі пов'язані з майновою участю;
- оплачувати акції у розмірі, в порядку та засобами, що передбачені затвердженими умовами їх розміщення;
- не розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію про діяльність Товариства;

9.2. Акціонери можуть також мати інші обов'язки, встановлені чинним законодавством.

10. ПОСАДОВІ ОСОБИ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТОВАРИСТВА.

10.1. Посадові особи органів Товариства - фізичні особи - Голова та члени Наглядової ради, Генеральний директор, Голова та члени Ревізійної комісії Товариства, Президент Товариства.

10.2. Посадовими особами органів Товариства не можуть бути особи, яким обіймання посад в Товаристві заборонено законом.

10.3. Посадовим особам органів Товариства виплачується винагорода на умовах, які встановлюються цивільно-правовими договорами або трудовим договором, укладеним із ними, або відповідним внутрішнім Положенням Товариства.

10.4. Посадові особи органів Товариства повинні діяти в інтересах Товариства, дотримуватися вимог законодавства, Статуту, Положень та інших документів Товариства.

10.5. Посадові особи органів Товариства несуть відповідальність перед Товариством за збитки, завдані Товариству своїми діями (бездіяльністю), згідно із законом. У разі якщо відповідальність несуть кілька осіб, їх відповідальність перед Товариством є солідарною.

11. ПРЕЗИДЕНТ ТОВАРИСТВА

11.1. Президент Товариства є гарантом стабільності Товариства, органом, який уповноважується захищати інтереси та права Товариства у відносинах з органами державної влади, місцевого самоврядування, інвесторами та контрагентами Товариства з метою забезпечення найбільш ефективного функціонування Товариства. Президент Товариства здійснює повноваження, передбачені Статутом та Положенням про Президента, яке затверджується загальними зборами акціонерів Товариства.

11.2. Президент обирається загальними зборами акціонерів простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у зборах, строком на 5 (п'ять) років з правом продовження повноважень.

11.3. Президент може виконувати свої функції в Товаристві на громадських засадах.

11.4. Президент може бути звільнений від виконання своїх обов'язків виключно загальними зборами акціонерів.

11.5. Президент Товариства має право:

11.5.1. приймати участь з правом дорадчого голосу в засіданнях Наглядової ради та будь-яких нарадах (зборах), що проводяться виконавчим органом Товариства;

11.5.2. ініціювати прийняття Виконавчим органом Товариства рішень з питань діяльності Товариства;

11.5.3. виступати з ініціативою щодо негайного вирішення будь-яких питань, крім тих, що цим Статутом віднесені до виключної компетенції загальних зборів акціонерів, з одночасним поданням відповідного проекту рішення Наглядовій раді Товариства. Запропонований Президентом проект рішення вважається таким, що прийнятий, якщо протягом 15 (п'ятнадцяти) календарних днів з дня подання проекту Наглядова рада Товариства не прийме іншого рішення з внесеного питання або не відхилить поданий проект голосами не менше 75 відсотків членів Наглядової ради включаючи Голову Наглядової ради Товариства.

12. ТРУДОВИЙ КОЛЕКТИВ ТОВАРИСТВА

12.1. Трудовий колектив Товариства складають усі громадяни, які своєю працею беруть участь в його діяльності на основі трудового договору (контракту, угоди), а також інших форм, що регулюють трудові відносини працівника з Товариством.

12.2. Товариство самостійно встановлює форми та системи оплати праці, розмір заробітної плати, а також інших видів винагороди працівників, відповідно до чинного законодавства України.

12.3. Соціальні та трудові права працівників гарантуються чинним законодавством України.

12.4. Внутрішніми положеннями Товариство може встановлювати додаткові (крім передбачених чинним законодавством) трудові та соціально-побутові пільги для всіх працівників або їхніх окремих категорій.

13. ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ ТОВАРИСТВА.

13.1. Товариство веде бухгалтерський облік, складає та подає статистичну інформацію та адміністративні дані в порядку, встановленому чинним законодавством.

13.2. Перший фінансовий рік Товариства починається з дати його державної реєстрації і закінчується 31 грудня поточного року. Наступні фінансові роки збігаються з календарними.

13.3. Річний звіт Товариства після попереднього розгляду Наглядовою радою Товариства з висновками Ревізійної комісії Товариства про результати ревізії подаються Генеральним директором на затвердження загальним зборам акціонерів.

14. ПОРЯДОК ЗБЕРІГАННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ ТА КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ. ІНСАЙДЕРСЬКА ІНФОРМАЦІЯ

14.1. Акціонери, посадові особи та працівники Товариства повинні зберігати комерційну таємницю і конфіденційну інформацію про діяльність Товариства.

14.2. Перелік інформації, яка має статус комерційної таємниці, і конфіденційної інформації, визначається Наглядовою радою Товариства і доводиться до відома акціонерів, посадових осіб та працівників Товариства.

14.2.1. Рішення про надання (оприлюднення) належної Товариству комерційної таємниці і конфіденційної інформації приймається виключно Генеральним директором Товариства, за винятком випадків, визначених пунктом 14.3 Статуту.

14.2.2. Генеральний директор Товариства має право заборонити посадовим особам розголошувати належні Товариству відомості, що становлять комерційну таємницю (конфіденційну інформацію), за винятком випадків, коли обов'язок Товариства надати таку інформацію прямо встановлений законом.

14.3. Акціонери та працівники Товариства мають право надати (оприлюднити) належну Товариству комерційну таємницю (конфіденційну інформацію) виключно за

попередньою письмовою згодою Генерального директора Товариства. Про своє рішення щодо надання такої згоди Генеральний директор повинен попередньо письмово повідомити відповідного акціонера, працівника Товариства.

14.3.1. Наглядова рада Товариства має право заборонити Генеральному директору надавати акціонерів, працівників Товариства згоду на розголошення належних Товариству відомостей, що становлять комерційну таємницю (конфіденційну інформацію), за винятком випадків, коли право особи Товариства одержати таку інформацію прямо встановлене законом.

14.3.2. У разі невиконання або неналежного виконання акціонерами, працівниками Товариства обов'язку зберігати комерційну таємницю і конфіденційну інформацію про діяльність Товариства, вони можуть бути притягнені до відповідальності відповідно до чинного законодавства України.

14.3.3. У випадках, коли внаслідок порушення порядку зберігання комерційної таємниці і конфіденційної інформації Товариства, вчиненого акціонером, працівником Товариства, Товариству завдано матеріальної чи моральної шкоди, такий акціонер, працівник зобов'язаний відшкодувати цю шкоду в порядку, визначеному чинним законодавством.

14.4. Генеральний директор Товариства, інші посадові особи та працівники Товариства зобов'язані добросовісно, лише в інтересах Товариства, виключно в порядку, визначеному чинним законодавством і Статутом Товариства, здійснювати свої повноваження щодо зберігання, надання (оприлюднення) належної Товариству комерційної таємниці і конфіденційної інформації.

Одноразове порушення порядку зберігання належної Товариству комерційної таємниці і конфіденційної інформації повинне визначатися як додаткова підстава звільнення у трудовому договорі, що укладається з працівником Товариства.

14.5. Інсайдерською інформацією вважається будь-яка неоприлюднена інформація про Товариство, його цінні папери або правочини щодо них, оприлюднення якої може значно вплинути на вартість цінних паперів Товариства. Статус та порядок використання інсайдерської інформації регулюється чинним законодавством України.

СТАТТЯ 15. ЗНАЧНІ ПРАВОЧИНИ. ПОРЯДОК УКЛАДАННЯ ПРАВОЧИНІВ, У ВЧИНЕННІ ЯКИХ Є ЗАІНТЕРЕСОВАНИСТЬ

15.1. Значний правочин – це правочин (крім правочину з розміщення Товариством власних акцій), учинений Товариством, якщо ринкова вартість майна (робіт, послуг), що є його предметом, становить 10 і більше відсотків вартості активів Товариства, за даними останньої річної фінансової звітності.

15.2. Затвердження ціни майна (робіт, послуг), що є предметом правочину (ринкової вартості майна), здійснюється Наглядовою радою Товариства в порядку, передбаченому чинним законодавством України.

15.3. Рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна або послуг, що є його предметом, становить від 10 до 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності Товариства, приймається Наглядовою радою не менш ніж трьома чвертями голосів членів Наглядової ради, які беруть участь у засіданні.

15.4. У разі неприйняття Наглядовою радою рішення про вчинення значного правочину питання про вчинення такого правочину може виноситися на розгляд загальних зборів.

15.5. У такому разі рішення про вчинення значного правочину приймається загальними зборами простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та є власниками голосуючих з цього питання акцій.

15.6. Рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна або послуг, що є його предметом, перевищує 25 відсотків вартості активів за даними останньої

річної фінансової звітності Товариства, приймається загальними зборами акціонерів за поданням Наглядової ради.

15.7. Рішення про надання згоди на вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна або послуг, що є предметом такого правочину, перевищує 25 відсотків, але менша ніж 50 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності Товариства, приймається простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та є власниками голосуючих з цього питання акцій.

15.8. Рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна або послуг, що є предметом такого правочину, становить 50 і більше відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності Товариства, приймається більш як 50 відсотками голосів акціонерів від їх загальної кількості.

15.9. Якщо на дату проведення загальних зборів акціонерів неможливо визначити, які значні правочини вчинятимуться Товариством у ході поточної фінансово-господарської діяльності, загальні збори можуть прийняти рішення про попереднє надання згоди на вчинення значних правочинів, які можуть вчинятися Товариством протягом не більш як одного року з дати прийняття такого рішення, із зазначенням характеру правочинів та їх граничної сукупної вартості. При цьому залежно від граничної сукупної вартості таких правочинів повинні застосовуватися відповідні положення цієї статті Статуту та Закону.

15.10. Забороняється ділити предмет правочину з метою ухилення від передбаченого чинним законодавством України та цим Статутом порядку прийняття рішень про вчинення значного правочину.

15.11. Рішення про надання згоди на вчинення правочину, щодо вчинення якого є заінтересованість (далі - правочин із заінтересованістю), приймається відповідним органом Товариства згідно з цією статтею, якщо ринкова вартість майна або послуг чи сума коштів, що є предметом правочину із заінтересованістю, перевищує 1 відсоток вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності Товариства. Таке рішення може містити перелік умов проекту правочину, які можуть змінюватися за рішенням Генерального директора Товариства під час вчинення правочину із заінтересованістю. У разі відсутності такого переліку умови правочину не можуть відрізнятися від умов проекту, наданого відповідно до пункту 15.14 Статуту.

15.12. Особою, заінтересованою у вчиненні Товариством правочину, може бути будь-яка з таких осіб:

- 1) посадова особа органу Товариства або її афілійовані особи;
- 2) акціонер, який одноосібно або спільно з афілійованими особами володіє принаймні 25 відсотками голосуючих акцій Товариства, та його афілійовані особи (крім випадків, коли акціонер прямо або опосередковано володіє 100 відсотками голосуючих акцій Товариства);
- 3) юридична особа, в якій будь-яка з осіб, передбачених пунктами 1 та 2 цієї частини, є посадовою особою.

15.13. Особа, визначена у частині другій цієї статті, вважається заінтересованою у вчиненні Товариством правочину, якщо вона:

- 1) є стороною такого правочину або є членом виконавчого органу юридичної особи, яка є стороною правочину;
- 2) отримує винагороду за вчинення такого правочину від Товариства (посадових осіб Товариства) або від особи, яка є стороною правочину;
- 3) внаслідок такого правочину набуває майно;
- 4) бере участь у правочині як представник або посередник (крім представництва Товариства посадовими особами).

15.14. Особа, заінтересована у вчиненні правочину, зобов'язана заздалегідь поінформувати Товариство про наявність у неї такої заінтересованості, направивши таку інформацію:

- 1) ознаки заінтересованості особи у вчиненні правочину;
- 2) проект правочину.

Генеральний директор Товариства протягом п'яти робочих днів з дня отримання такої інформації зобов'язаний надати проект правочину і пояснення щодо ознаки заінтересованості Наглядовій раді.

15.15. Наглядова рада Товариства з метою проведення оцінки правочину, щодо якого є заінтересованість, на відповідність його умов звичайним ринковим умовам залучає незалежного аудитора (аудиторську фірму), суб'єкта оціночної діяльності або іншу особу, яка має відповідну кваліфікацію.

15.16. Якщо заінтересована у вчиненні правочину особа є членом Наглядової ради Товариства, вона не має права голосу з питання вчинення такого правочину.

Рішення про надання згоди на вчинення правочину із заінтересованістю приймається більшістю голосів членів Наглядової ради, які не є заінтересованими у вчиненні правочину (далі - незаінтересовані члени Наглядової ради), присутніх на засіданні Наглядової ради. Якщо на такому засіданні присутній лише один незаінтересований член Наглядової ради, рішення про надання згоди на вчинення правочину із заінтересованістю приймається таким членом одноосібно.

15.17. Рішення про надання згоди на вчинення правочину із заінтересованістю виноситься на розгляд загальних зборів акціонерів, якщо:

- 1) всі члени Наглядової ради є заінтересованими у вчиненні правочину;
- 2) ринкова вартість майна або послуг чи сума коштів, що є його предметом, перевищує 10 відсотків вартості активів, за даними останньої річної фінансової звітності Товариства.

Якщо Наглядова рада Товариства прийняла рішення про відхилення правочину із заінтересованістю або не прийняла жодного рішення протягом 30 днів з дня отримання необхідної інформації, питання про надання згоди на вчинення правочину із заінтересованістю може бути винесене на розгляд загальних зборів акціонерів.

15.18. У голосуванні про надання згоди на вчинення правочину із заінтересованістю акціонери, заінтересовані у вчиненні правочину, не мають права голосу, а рішення з цього питання приймається більшістю голосів незаінтересованих акціонерів, які зареєструвалися для участі в загальних зборах акціонерів та яким належать голосуючі з цього питання акції.

15.19. Положення цієї статті щодо правочинів із заінтересованістю не застосовуються у разі:

- 1) реалізації акціонерами переважного права відповідно до закону;
- 2) викупу Товариством в акціонерів розміщених ними акцій;
- 3) виділу та припинення Товариства;
- 4) надання посадовою особою органів Товариства або акціонером, який одноосібно або спільно з афілійованими особами володіє 25 і більше відсотками голосуючих акцій Товариства, на безоплатній основі гарантії, поруки (у тому числі майнової поруки), застави або іпотеки Товариству або особам, які надають Товариству позику;
- 5) вчинення правочину за державними регульованими цінами та тарифами відповідно до вимог законодавства.

15.20. Відповідальність за шкоду, заподіяну Товариству правочином, вчиненим з порушенням вимог цієї статті, несе особа, заінтересована у вчиненні Товариством такого правочину.

16. ВИДІЛ ТА ПРИПИНЕННЯ ТОВАРИСТВА

16.1. Товариство припиняється в результаті передання всього свого майна, прав та обов'язків іншим підприємницьким товариствам - правонаступникам (шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення) або в результаті ліквідації.

16.2. Добровільне припинення Товариства здійснюється за рішенням загальних зборів акціонерів у порядку, передбаченому Законом України „Про акціонерні товариства”, з дотриманням вимог, встановлених Цивільним кодексом України та іншими актами законодавства. Інші підстави та порядок припинення Товариства визначаються чинним законодавством України.

16.3. Злиття, приєднання, поділ, виділ та перетворення Товариства здійснюються за рішенням загальних зборів акціонерів, а у випадках, передбачених законом, - за рішенням суду або відповідних органів влади.

17. ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО СТАТУТУ ТОВАРИСТВА

17.1. Внесення змін до Статуту Товариства є виключною компетенцією загальних зборів акціонерів.

17.2. Рішення загальних зборів акціонерів з питання про внесення змін до Статуту Товариства приймається більш як $\frac{3}{4}$ (трьома чвертями) голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у зборах.

17.3. Зміни до Статуту Товариства вносяться шляхом викладення його у новій редакції.

17.4. Статут Товариства у новій редакції викладається у письмовій формі, прошивається, пронумеровується та підписується головою та секретарем загальних зборів акціонерів або іншою уповноваженою особою у разі прийняття такого рішення зборами. Справжність підписів на Статуті Товариства у новій редакції засвідчується нотаріально, крім випадків, передбачених законом.

17.5. Протокол загальних зборів акціонерів, на яких затверджена нова редакція Статуту Товариства, підписують голова та секретар зборів. Справжність підписів на протоколі загальних зборів акціонерів, на яких затверджена нова редакція Статуту Товариства, засвідчується нотаріально.

17.6. Зміни, які сталися у Статуті Товариства, підлягають державній реєстрації у порядку, визначеному Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

Голова загальних зборів акціонерів

О.В.Слободян

Секретар загальних зборів акціонерів

К.В.Ваннікова

Місто Ки-

Факти, викладені в цьому документі, нотаріусом не перевірялися.

-ів, Україна двадцять третього квітня дві тисячі дев'ятнадцятого року.

Я, Турчак С.М., приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу, засвідчую справжність підписів Голови загальних зборів акціонерів ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОБОЛОНЬ» Слободяна Олександра В'ячеславовича та Секретаря загальних зборів акціонерів ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОБОЛОНЬ» Ваннікової Катерини Василівни, які зроблено у моїй присутності.

Особи Слободяна Олександра В'ячеславовича та Ваннікової Катерини Василівни, які підписали документ встановлено, їх дієздатність та повноваження представників перевірено.

Зареєстровано в реєстрі за № 1318, 1319

Стягнуто плату за домовлення

Приватний нотаріус

С.М. Турчак

ВСЬОГО ПРОШИТО, ПРОНУМЕРОВАНО
ТА СРЯПЛЕНО ПЕЧАТКОЮ